

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

๒๕๓ ส.ป. ๒๕๕๒

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตุลาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

S 363 463

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

บทคัดย่อ
ของ
ธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตุลาคม 2552

ธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ (2552). แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้. ปรินญาณพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์, รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ โดยเลือกศึกษาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ 3 แห่ง ซึ่งบริหารจัดการโดยองค์กรต่างรูปแบบกันคือ ภาครัฐ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ภาคเอกชน ได้แก่ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสถาบันการศึกษา ได้แก่ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ทำการเก็บข้อมูลด้วยการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์จำนวน 3 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผล

ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ในระดับมาก โดยพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ มีความโดดเด่นด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และภัณฑารักษ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการและมีความเอาใจใส่ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้พิพิธภัณฑ์ควรมีการปรับปรุงพัฒนาการจัดนิทรรศการให้มีความสอดคล้องกับแผนงานด้านการให้การศึกษา รวมถึงภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนในด้านงบประมาณและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้น หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีความโดดเด่นด้านที่ตั้งและอาคาร ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ทั้งนี้หอศิลป์ควรมีการพัฒนาด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงและเพิ่มพื้นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้นด้วย ควรมีการนำเสนอการจัดนิทรรศการและกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายและส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ส่วนหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความโดดเด่น ด้านที่ตั้งและอาคาร ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของกรุงเทพ และสามารถเชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงได้โดยสะดวก ทั้งนี้หอศิลป์ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ และปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และรู้จักเกี่ยวกับหอศิลป์ให้มากยิ่งขึ้น

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF ART MUSEUM TOWARDS EDUCATION TOURISM

AN ABSTRACT
BY
TEERAPONG BOVORNSUKHAWAT

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University
October 2009

Teerapong Bovornsukhawat. (2009). *Guidelines for Development of Art Museum towards Education Tourism*. Thesis, M.S. (Ecotourism Planning and Management).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee: Dr.Nalena Praphairuksit, Assoc.Prof. Supaporn Suksilerng.

This research aimed to seek out guidelines for development of Art Museum towards Education Tourism. The Art Museums selected are organized by three different organizations namely The National Gallery (public sector), The Queen 's Gallery (private sector) and Silapakorn Art Centre (university). Samples were selected by purposive sampling and data were obtained from questionnaires for 3 museum curators and 400 Thai tourists. These data were analyzed in percentage and descriptively analysis.

The results of the research were as follows: all three museums have high potentiality for developing towards educational tourism. The strengths of The National Gallery are officers and curator; they have suitable personality in services and constantly pay attention to tourists. However, the National Gallery should expand exhibition in consistent to the educational plan of the museum. The public sector should also participate by giving more budgets for administration of the museum. The strengths of The Queen 's Gallery are location and the beauty of the building which can attract tourists. However, the museum should improve exhibition information and increase educational zone in the museum for studying and research. Exhibition and activities should have varieties in order to educate tourists. The strength of Silapakorn Art Centre is the location which is in the important tourism site of Bangkok and easy to connect to other tourist attraction. However the museum should expand certain convenience for tourists especially disabled persons such as toilet, car parking. Moreover the museum should increase publicity to help the tourists learn more about art museums.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ของ

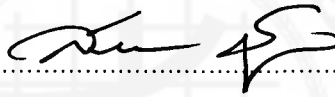
ธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

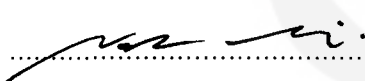
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่...16...เดือนตุลาคม พ.ศ.2552

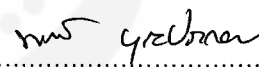
คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

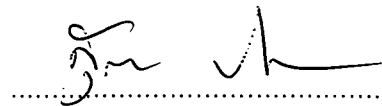
.....ประธาน

(ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์)

.....ประธาน

(ดร.พรรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

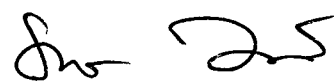
.....กรรมการ

(ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

.....กรรมการ

(ดร.ชูเกียรติ วงศ์เทพเทียน)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสี เหลือง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ท่าน ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตาม หลักสูตรการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. พรพนี บุญประกอบ ประธานการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และอาจารย์ ดร.ชูเกียรติ วงศ์เทพ เตียน ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และให้คำแนะนำที่ดีในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อุษาวดี เอกแสงศรี และอาจารย์ ดร.รักษนก โคโต ที่ร่วมเป็น กรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าศิริกิติ พระบรมราชินีนาถ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ผู้อำนวยการหอศิลปมหาวิทยาลัย ศิลปากร และเจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือใน การให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการ ท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ได้คอยถามไถ่ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และเป็นแรงผลักดันให้ ผู้วิจัยมีพลังในการทำวิจัย ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ ตา ยาย พี่ น้อง ภรรยาและลูก ๆ ที่ คอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ผลจากการมุ่งมั่นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับพ่อ แม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุก ๆ ท่าน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวถึงได้หมด ณ ที่นี้ ที่มีส่วนทำให้ ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

ธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดและขั้นตอนในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดด้านพิพิธภัณฑ์.....	6
พิพิธภัณฑ์.....	6
พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ.....	15
แนวคิดด้านการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ.....	16
การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว.....	16
การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT).....	17
ศักยภาพ.....	19
การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้.....	21
บริบทพื้นที่ที่ศึกษา.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการประเมินแหล่งท่องเที่ยว.....	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
การนำเสนอข้อมูล.....	44

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
สรุปผลการวิจัย.....	133
อภิปรายผล.....	141
ข้อเสนอแนะ.....	142
บรรณานุกรม.....	144
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	149
ภาคผนวก ข แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็น แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้.....	153
ภาคผนวก ค แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ.....	158
ภาคผนวก ง แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....	170
ภาคผนวก จ แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว.....	172
ภาคผนวก ฉ จดหมายขอเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญาโท.....	175
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	177

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	59
2 จำนวนร้อยละของลักษณะการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	61
3 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	61
4 จำนวนร้อยละสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	62
5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	63
6 ข้อมูลการสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	67
7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	86
8 จำนวนร้อยละสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	88
9 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	89
10 จำนวนร้อยละสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	89
11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	90
12 ข้อมูลการสำรวจการจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	94
13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	111
14 จำนวนร้อยละของลักษณะการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	113
15 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	113

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

16	จำนวนร้อยละสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	114
17	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพ ของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	115
18	ข้อมูลการสำรวจการจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	119
19	เปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง.....	135
20	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้.....	137

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 แสดงองค์ประกอบพิพิธภัณฑ์.....	13
3 แผนที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	33
4 พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ.....	35
5 แผนที่หอศิลป์ สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ.....	36
6 ลักษณะตัวอาคารของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	48
7 งานศิลปะที่จัดแสดงภายนอกอาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	49
8 งานศิลปะที่จัดแสดงภายในอาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	49
9 ป้ายบอกเส้นทางการเดินทางสู่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	50
10 ป้ายแสดงเวลาทำการบริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	50
11 บริเวณด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตรเข้าชม.....	51
12 บริเวณที่นั่งพักผ่อนบริเวณด้านหน้าห้องโถง.....	51
13 ลานจอดรถภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	52
14 ป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	52
15 ห้องจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึก.....	53
16 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	53
17 ห้องน้ำที่ให้บริการภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	54
18 ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	54
19 ตลาดนัดศิลปะภายในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	55
20 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	55
21 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์.....	56
22 ภายในอาคารจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน.....	56
23 ที่ตั้งหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ.....	77
24 ป้ายบอกทางและป้ายแสดงข้อมูลด้านหน้าหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	77
25 ผลงานที่ได้รับรางวัลการประกวดซึ่งจัดแสดงภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	78

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

26	บรรยากาศส่วนจัดแสดงงานศิลปะภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	78
27	สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบริเวณโดยรอบหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	79
28	ที่นั่งพักผ่อนภายในบริเวณหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ.....	79
29	อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ.....	80
30	สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	80
31	ห้องน้ำที่มีให้บริการภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ.....	81
32	ป้ายแสดงคำแนะนำในการเข้าชมภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	81
33	จุดรับฝากของและให้ข้อมูลบริเวณด้านหน้าหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	82
34	เคาน์เตอร์จำหน่ายบัตรเข้าชมหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	82
35	กล่องวงจรปิดภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	83
36	ลานจอดรถบริเวณหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	83
37	ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	84
38	ร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึกภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	84
39	บริเวณด้านหน้าของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	104
40	ลักษณะอาคารแบบนีโอคลาสสิกที่ใช้เป็นที่จัดแสดงงานศิลปะ.....	104
41	ภายในตัวอาคารที่จัดแสดง.....	105
42	ป้ายแสดงข้อมูลด้านหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร.....	105
43	ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	106

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

44	ลานพักผ่อนบริเวณด้านข้างหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	106
45	ลานจอดรถบริเวณด้านหน้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	107
46	สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบริเวณด้านหน้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	107
47	สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบริเวณด้านหน้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	108
48	สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางบริเวณด้านหน้าหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	108
49	บริเวณด้านหน้าทางเข้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	109

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำตก ทิวทัศน์ที่สวยงาม และแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยมนุษย์ ได้แก่ พระราชวัง วัดที่สำคัญ โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากรัฐบาลมาโดยตลอด ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจเดินทางเข้ามาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก และถ้าหากกล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวอีกสถานที่หนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวไม่น้อยเลยนั่นก็คือพิพิธภัณฑ์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์นอกจากเป็นสถานที่ที่มีบทบาทที่สำคัญในการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ได้อย่างอิสระ และสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

พิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นมาของท้องถิ่น บอกเล่าเรื่องราวหรือบ่งบอกถึงควมมีภูมิปัญญาและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินการในการจัดแสดงต่างๆในพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและซึ่บเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเข้าถึงมากยิ่งขึ้น ซึ่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของต่างประเทศที่เก่าแก่ที่สุด คือ บริติช มิวเซียม ในประเทศอังกฤษ ส่วนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทยนั้นถือกำเนิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และได้มีพัฒนาการที่เป็นรูปเป็นร่างชัดเจนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยพระองค์ท่านทรงโปรดให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้น ณ ศาลาสหทัยสมาคมหรือหอคองคอเดีย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2530) นับจากนั้นมาพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยก็ด้มีวิวัฒนาการและพัฒนาการเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไป รวมถึงนักท่องเที่ยวได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและให้สมกับการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยและทุกเชื้อชาติ

พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมงานศิลปะที่ทรงคุณค่า เพื่อการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางศิลปะ เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรียะของศิลปะและศึกษาวิวัฒนาการด้านประวัติศาสตร์

ศิลปะด้วย ส่วนมากพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้มักตั้งอยู่ในประเทศที่มีศิลปะประจำชาติที่เจริญรุ่งเรือง โดยเก็บรวบรวมงานศิลปะที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยจัดแสดงแยกออกไปตามสกุลช่างหรือยุคสมัยของศิลปะ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังไม่ค่อยให้ความสนใจเดินทางมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะมากนัก ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น งานแสดงศิลปะขาดความน่าสนใจ ขาดแรงจูงใจ ขาดสิ่งดึงดูดใจ นอกจากนี้กลุ่มผู้เข้าชมอยู่ในวงยังจำกัดเฉพาะผู้ที่มีความสนใจในงานศิลปะเท่านั้นประกอบกับลักษณะนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับการเดินทางท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เท่าที่ควร จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมมีจำนวนน้อย และเพื่อให้พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องทำงานวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ โดยเลือกพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะที่มีลักษณะที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป และบริหารจัดการโดยองค์กรที่ต่างกัน คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ บริหารจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ บริหารจัดการโดยภาคเอกชน และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร บริหารจัดการโดยสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและประชาชนทุกกลุ่มต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ (มหาชน)
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้
2. แนวทางที่ได้จากผลการวิจัยจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนในด้านนโยบายระดับปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งได้
3. เพื่อเป็นตัวอย่างของการศึกษาวิจัยด้านพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร ตั้งอยู่ที่ถนนเจ้าฟ้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
3. หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตั้งอยู่ที่ธนาคารกรุงเทพ สาขา สะพานผ่านฟ้า เลขที่ 101 ถนนราชดำเนินกลาง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีความโดดเด่นด้านศิลปะ สามารถเดินทางได้สะดวก เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของผู้ที่สนใจงานด้านศิลปะหรือต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่งมีการบริหารจัดการโดยหน่วยงานที่แตกต่างกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานศึกษา

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะจำนวน 3 คน นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ 400 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีคำศัพท์ หรือตัวแปรที่เป็นนามธรรมหลายคำ จึงนำมานิยาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังต่อไปนี้

1. **แนวทางการพัฒนา** หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ เช่น การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะโดยใช้ผลการวิจัยเพื่อนำมาประกอบการวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการให้มีความน่าสนใจ สนองตอบความต้องการของผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมให้ได้รับประโยชน์จากการเยี่ยมชมได้ดียิ่งขึ้น

2. **แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ในระหว่างการเยี่ยมชมสถานที่นั้น ๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

3. **พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ** หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่เป็นสถานที่เก็บรวบรวมงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ที่ทรงคุณค่า และเป็นมรดกทางศิลปะ เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรีย์ของศิลปะและศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในงานวิจัยนี้หมายถึง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

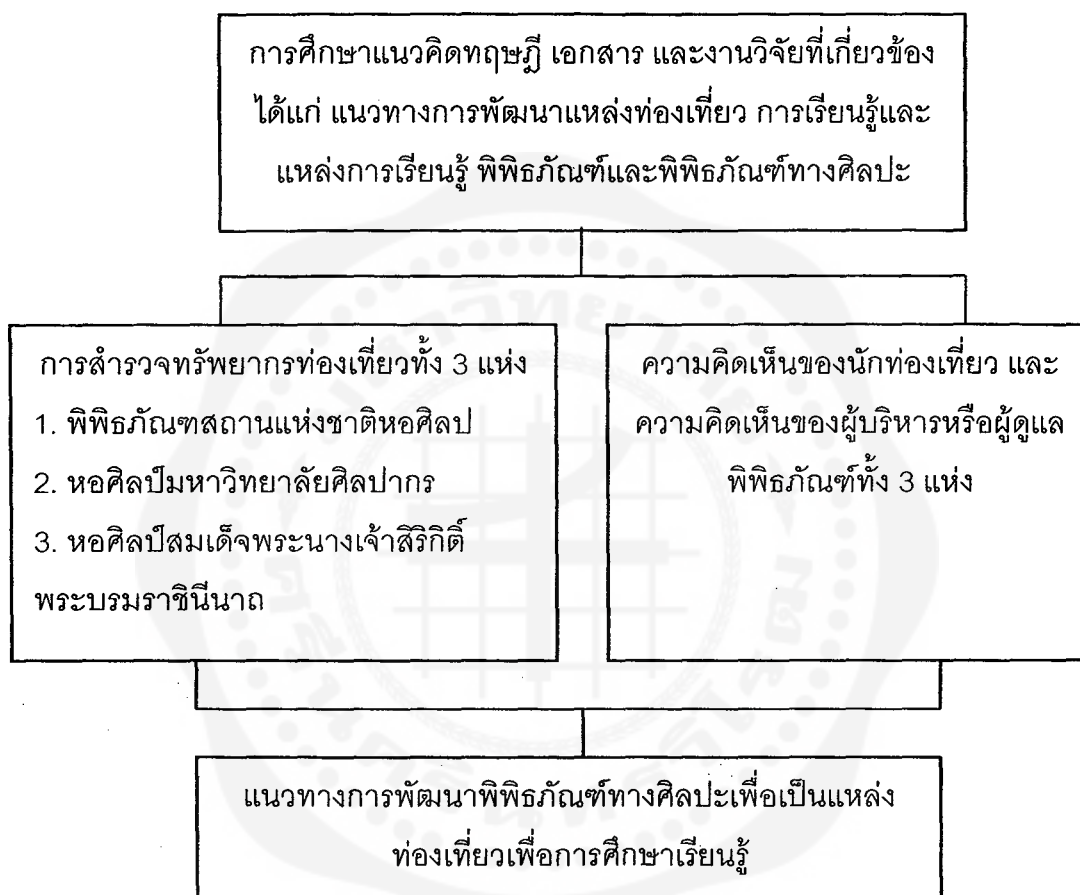
4. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

5. **ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์** หมายถึง ภัณฑารักษ์หรือนักวิชาการที่ดูแลพิพิธภัณฑ์ ที่สามารถให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ แก่นักท่องเที่ยวได้

6. **ศักยภาพ** หมายถึง ความสามารถของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาปรับปรุงให้พิพิธภัณฑ์สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้

กรอบแนวคิดและขั้นตอนในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้จัดแนวคิดและลำดับขั้นตอนของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ
2. แนวคิดด้านการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ
 - 2.1 การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
 - 2.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส (SWOT)
 - 2.3 ศักยภาพ
 - 2.4 การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
3. บริบทพื้นที่ศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ

1.1 พิพิธภัณฑ์

1.1.1 ความหมายของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์ รูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายในการจัดตั้ง แต่มีเป้าหมายหลักอย่างเดียวกันก็คือ เก็บรักษาและจัดแสดงจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ วัตถุ สิ่งของที่เก็บและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อาจเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงและหมุนเวียนได้อย่างหลากหลาย โดยพิพิธภัณฑ์มักจะให้บริการแก่สาธารณชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา สันทนาการ แสดงความภูมิใจของท้องถิ่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือแสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ เรียกว่า ภัณฑารักษ์

ปัจจุบันแนวคิดของพิพิธภัณฑ์ ยังมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น จากแค่เป็นการเก็บแสดงวัตถุ เป็นการให้ประสบการณ์การเรียนรู้ และความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ (Aquarium) พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์การเรียนรู้หรืออุทยานการเรียนรู้ที่มีชีวิต (Living museum) พิพิธภัณฑ์บางแห่งอาจไม่มีวัตถุเก็บรักษาไว้ แต่เป็นการจัดแสดงสื่อความหมายโดยสื่อต่าง ๆ ร่วมกันก็ได้ เป็นต้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2551: ออนไลน์)

นอกจากนี้ ความหมายของพิพิธภัณฑ์ตามที่สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ ICOM (International Council of Museums) ได้ให้คำจำกัดความไว้แล้วว่า พิพิธภัณฑ์ คือ หน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันที่ถาวรในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย สื่อสาร และจัดแสดงนิทรรศการ ให้บริการแก่สังคมเพื่อการพัฒนา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษา และความเพลิดเพลิน โดยแสดงหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อม สิ่งซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วย โดยรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่น ๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน ศูนย์วิทยาศาสตร์และท้องฟ้าจำลอง (นิคม มุสิกคามะและคณะ, 2521) จะเห็นได้ว่า คำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์นั้นกว้างมาก ครอบคลุมทั้งด้านวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์นั้นแบ่งได้หลายแบบและบางแห่งก็จัดได้หลายประเภท เช่น แบ่งตามการสะสมรวบรวมวัตถุ (Collection) แบ่งตามต้นสังกัดหรือการบริหาร เช่น พิพิธภัณฑ์ของรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย แบ่งตามลักษณะของผู้เข้าชมหรือกลุ่มเป้าหมาย เช่น นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลทั่วไป และแบ่งตามการจัดแสดง เช่น พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง พิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ

แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะประเภทของพิพิธภัณฑ์ที่แบ่งตามการจัดแสดง และวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการจัดแสดง ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไปในปัจจุบัน คือ (สุจิตร มาถาวร, 2541)

1. **พิพิธภัณฑ์สถานประเภททั่วไป** จะรวบรวมวัตถุทุกประเภท และทุกเรื่องเอาไว้ถือเป็นพิพิธภัณฑ์แบบแรกก่อนที่จะมีการพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะเรื่องในสมัยต่อมา

2. **พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ** จัดแสดงเกี่ยวกับศิลปวัตถุทุกประเภท โดยจะแยกย่อยออกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะประยุกต์ แสดงวัตถุที่เป็นงานฝีมือ เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ หอศิลป์ แสดงงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะสมัยใหม่จะคล้ายกับหอศิลป์ แต่จะเป็นศิลปะสมัยใหม่ของศิลปินร่วมสมัยในยุคหลัง พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะประเภทการแสดง และพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะแรกเริ่ม แสดงงานศิลปะดั้งเดิมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์

3. **พิพิธภัณฑ์สถานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** เนื้อหาหลักคือแสดงวิวัฒนาการ ความก้าวหน้าของวัตถุที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น

4. **พิพิธภัณฑ์สถานธรรมชาติวิทยา** จัดแสดงเรื่องราวของธรรมชาติเกี่ยวกับเรื่องของโลก ทรัพยากรทางธรรมชาติต่าง ๆ และยังรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ-สัตว์บกด้วย

5. **พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์** แสดงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แยกย่อยได้เป็น พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์ แสดงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเมือง ทหาร สังคม และ

เศรษฐกิจ บ้านประวัติศาสตร์ คือการนำเสนอสถานที่ซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีชื่อเสียงในอดีต โบราณสถาน อนุสาวรีย์ และสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงเมืองประวัติศาสตร์ และ พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์โบราณคดี

6. พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาและประเพณีพื้นเมือง แสดงชีวิตความเป็นอยู่ในทางวัฒนธรรมและสังคมของมนุษย์และชาติพันธุ์ต่าง ๆ แบ่งออกเป็น พิพิธภัณฑ์สถานพื้นบ้าน (พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น) โดยจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้พื้นบ้าน และพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง เป็นการจำลองภาพในอดีตด้วยการนำอาคารเก่า หรือจำลองสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มาไว้ในบริเวณเดียวกัน โดยพยายามสร้างสภาพแวดล้อมรวมถึงบรรยากาศให้เหมือนเช่นในอดีต (คลังปัญญาไทย. 2551: ออนไลน์)

ดังนั้น ความหมายโดยรวมของพิพิธภัณฑ์ คือ สถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม สงวนรักษาวัตถุต่าง ๆ ที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาที่ให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่สาธารณชนโดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ

พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันถือว่าเป็นสถานที่ที่สำคัญที่สุดประเภทหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการอนุรักษ์หลักฐานทางมรดกวัฒนธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา แต่การบริหารและการจัดการของพิพิธภัณฑ์นั้นจะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพ สามารถประสานกับสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ตามสถานการณ์ปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์ต้องทำหน้าที่เสริมความรู้ให้แก่คนทั่วไปพร้อมกับการอนุรักษ์ควบคู่กันไป เพื่อให้คนไทยสนใจในพิพิธภัณฑ์มากขึ้น มาเยี่ยมชมบ่อยขึ้น และใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ให้สูงขึ้น จนสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต อันเป็นปัญหาสำคัญสำหรับผู้บริหาร นั่นคือ ทำอย่างไร ประชาชนจึงจะให้ความสนใจและมาชมพิพิธภัณฑ์หรือนิทรรศการ ทำอย่างไร รัฐบาลหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดจึงจะให้ความสำคัญ ให้การสนับสนุน (ในกรณีที่เป็นหน่วยงานของรัฐ) คำถามนี้ จะนำไปสู่การอยู่รอดหรือความเจริญก้าวหน้าของพิพิธภัณฑ์ ในอนาคตได้นั้น ความเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ ทบทวนความชัดเจนว่าพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับใด ทบทวนบทบาทกิจกรรม นิทรรศการ การดำเนินการในอดีต และขีดความพร้อม เพื่อวางสถานภาพ (Position) เพื่อให้รับบทบาท หน้าที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการตื่นตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกและของประเทศ (สุมาลี สังข์ศรี. 2548: 16) ซึ่งพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะก็ควรจะต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีความพร้อมด้านการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์เพื่อความเพลิดเพลินและเห็นคุณค่าของงานศิลปะที่จัดแสดงด้วย

1.1.2 บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์

ตามหลักวิชาการพิพิธภัณฑ์ แบ่งบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ ออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ (นิคม มุสิกคามะ และคนอื่น ๆ 2521: ไม่ปรากฏเลขหน้า และ จิรา จงกล. 2532: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. การรวบรวมวัตถุ (Collection) การรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เป็นหน้าที่ประการหนึ่งในจำนวนงานใหญ่ ๆ ในพิพิธภัณฑ์ เพราะถ้าปราศจากงานชิ้นนี้แล้ว พิพิธภัณฑ์จะเกิดขึ้นไม่ได้โดยเด็ดขาด การรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ สามารถให้ความรู้อย่างกว้างขวางแก่ผู้ที่เข้ามาชม การรวบรวมสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และการเก็บรักษาวัตถุที่เก็บรวบรวมในระยะแรกมักเกี่ยวกับจำพวกงานทางศิลปะและหลักฐานทางโบราณคดีเพื่อสนับสนุนอารยธรรมเบื้องต้น

2. การจำแนกประเภทและศึกษาวิจัย (Identifying) คือ การจำแนกประเภทวัตถุให้ถูกต้องและแน่นอนตามลักษณะทางกายภาพ อายุ รูปแบบ สมัยที่มา แหล่งกำเนิด หากไม่สามารถตรวจสอบได้ อาจทำการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม โดยวิธีเปรียบเทียบและทดลองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้กับวัตถุนั้นได้ศึกษาตัวอย่างของวัตถุแต่ละชิ้นที่รับ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ยังจะต้องให้บริการแก่ประชาชนในเรื่องการตรวจสอบวัตถุและข้อเท็จจริงทางวิชาการอีกด้วย รวมทั้งเจ้าหน้าที่และนักวิชาการในพิพิธภัณฑ์จะต้องศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในเรื่องที่ตนสนใจ เพื่อยกระดับพิพิธภัณฑ์ของตนให้เสมือนสถาบันการศึกษา สถาบันหนึ่งที่สร้างสรรค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นที่เชื่อถือ แก่ประชาชนทั่วไป

3. การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) การจัดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานวัตถุที่รวบรวมไว้แล้ว จดลงในป้ายหรือฉลากใส่ลงบนวัตถุ ตู้ใส่วัตถุ และจำเป็นจะต้องบันทึกหลักฐานไว้ในทะเบียนใหญ่ ซึ่งจะแสดงถึงสิ่งที่รวบรวมมานั้นทั้งหมด ตามลำดับวันเดือนปี หรือบันทึกในเล่มสมุดเป็นชุด ๆ เช่นเดียวกับเรื่องราวที่ได้ลงทะเบียนไว้และลงตามลำดับวันเดือนปี เช่นเดียวกัน และจะได้รับความสะดวก เมื่อมีสารบัญที่บันทึกตัวอย่างแต่ละชิ้นลงบนบัตรซึ่งมีเรื่องราวต่าง ๆ ของวัตถุในบัตรนั้น ซึ่งมีการนำไปเก็บไว้ที่ปลอดภัย

4. การสงวนรักษา (Preservation) การเก็บรักษาวัตถุต่าง ๆ ต่อการทำลายทางฟิสิกส์หรือการเสื่อมทางเคมีหรือการคุกคามโดยพวกอินทรีย์สาร ซึ่งจะมีวิธีการเก็บรักษาวัตถุต่าง ๆ ตามแต่ลักษณะของวัตถุนั้น ๆ รวมทั้งการซ่อมแซมเมื่อเกิดการชำรุดเสียหาย

5. การรักษาความปลอดภัย (Security) การสงวนรักษาให้ปลอดภัยจากการเสื่อมชำรุดตามกาลเวลา และคุ้มครองความปลอดภัยจากโจรและอัคคีภัย โดยระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมกับประเภทของพิพิธภัณฑ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมไปถึงการบรรจุการขนส่งวัตถุและการควบคุมจำนวนวัตถุให้เหมาะสมกับสถานที่ที่จัดแสดง

6. **การจัดแสดง (Exhibition)** การจัดแสดงเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้ชมให้เกิดการคิดเปรียบเทียบกันระหว่างสิ่งใกล้เคียงและสร้างความนึกคิดของคนทั้งกลุ่ม การจัดนั้นจะต้องทำให้สะดุดตาของผู้ชมและผู้ผ่านไปมา รวมทั้งก่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาพิจารณาอย่างใกล้ชิด ๆ การจัดแสดงต้องใช้ความรู้ทางธรรมชาติและใช้จิตวิทยาในการออกแบบ ตลอดจนความชำนาญในการจัดวัตถุชนิดต่าง ๆ จุดมุ่งหมายของการจัดแสดง ต้องใช้เทคนิคในการจัดห้องแสดง การใช้สีทางศิลปะประกอบด้วยเครื่องประดับและเครื่องตกแต่ง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้

ฮูเปอร์-กรีนฮิลล์ (Hooper-Greenhill. 1991: unpagged) กล่าวว่า การจัดนิทรรศการเป็นกระบวนการสื่อสารที่สำคัญ และนิทรรศการเป็นช่องทางสื่อสารที่สามารถทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพช่องทางหนึ่ง เพราะนิทรรศการเป็นสื่อที่สามารถเห็นด้วยตา ผู้ชมจะมีเวลาให้พิจารณาและทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระ รวมทั้งวัตถุประสงคที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารด้วย

7. **การบริการทางการศึกษา (Education service)** สิ่งที่ผู้จัดแสดงจะต้องกระทำในการจัดแสดงงานต่าง ๆ คือ การเฝ้าความรู้สึของผู้ชมให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นต่อสิ่งที่จัดแสดงและความอยากรู้อยากเห็นนี้ จะทำให้ได้รับคำตอบเป็นที่น่าพึงพอใจ ความอยากรู้อยากเห็นไม่ควรจำกัดเฉพาะตัวอย่างชิ้นเดียวต่อหน้าท่านผู้ชม แต่ควรจะมากกว่านั้น ซึ่งการสร้างความรู้ทางการศึกษาเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้ถึงปัญหาการรับรู้ของคนตามความรู้สึกในทางศิลปะ ความนึกคิดและอุดมคติ การจัดแสดงตัวอย่างวัตถุเป็นกลุ่มและมีคำอธิบายประกอบ เป็นการสอบผู้ชมถึงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ เหล่านี้เป็นจุดมุ่งหมายของพิพิธภัณฑ์ที่จะให้ความรู้อย่างกว้างขวางแก่ผู้ชมจนถึงที่สุด

8. **การประชาสัมพันธ์ (Public relation)** การบริการที่ทำให้เกิดความสะดวกสบายและความพึงพอใจแก่ผู้ชม รวมทั้งการสร้างภาพพจน์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวพิพิธภัณฑ์กับประชาชน ถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ทั้งสิ้น

9. **การประเมินผล (Evaluation)** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาระบบบริการและการจัดการ รวมทั้งสามารถตรวจสอบได้โดยการประกันคุณภาพภายใน (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ในฐานะที่พิพิธภัณฑ์ถือเป็นสถาบันการศึกษานอกระบบอย่างหนึ่ง จึงควรนำระบบการประเมินผลมาใช้เพื่อพัฒนาความพร้อมของบุคลากร การบริหาร การปฏิบัติงาน งานวิชาการและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ซึ่งการดำเนินที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนและระบบการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้จะเป็นส่วนช่วยให้การดำเนินงานได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐและประชาชน

นอกจากนี้ สุมาลี สังข์ศรี. (2548: 16-18) กล่าวถึงบทบาทของพิพิธภัณฑ์ในอนาคตว่า จะต้องมีการตื่นตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกและของประเทศ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์มีบทบาทที่ชัดเจน เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ทั้งที่เป็น นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป สำหรับนักเรียน นักศึกษา อาจกำหนดเป็นนิทรรศการ หรือ กิจกรรมเฉพาะเสริมหลักสูตรประกอบ ในขณะให้บริการให้กับประชาชนอาจจัดกิจกรรมกึ่งบันเทิง

2. พิพิธภัณฑ์มีบทบาทคล้ายหน่วยงานแนะนำด้านวิชาชีพ ให้ข้อมูลวิชาการ พร้อมกับเป็น สถาบันที่เชื่อมโยงวิชาการเข้ากับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม

3. พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งพักผ่อนหย่อนใจแก่สังคมไทย และชาวต่างประเทศ ให้หลีกเลี่ยงจากการท่องเที่ยวที่ไร้สาระ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีสาระและประเทืองปัญญา

4. พิพิธภัณฑ์ในอนาคต ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ด้วยกัน เพื่อการลดภาระ ด้าน Collection ให้น้อยลง แต่เน้นการจัดนิทรรศการ การแสดง การให้ข้อมูลแก่ผู้เข้าชมในวงกว้าง อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

5. เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication technology) จะทำให้ภาพลักษณ์ของ พิพิธภัณฑ์เปลี่ยนแปลงและมีวิธีการนำเสนอที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เพียงเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่ทำให้พิพิธภัณฑ์ในอนาคตน่าสนใจเท่านั้น แต่สื่อนิทรรศการที่ง่ายและสร้างความ เข้าใจแก่ผู้ชมโดยไม่เบื่อจะเป็นหัวใจของการนำเสนอ

6. การจัดแสดงนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ แม้จะแบ่งแยกเป็นนิทรรศการถาวร และ นิทรรศการชั่วคราว แต่การพัฒนาเทคโนโลยีจะทำให้ช่วงการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมนิทรรศการต่าง ๆ มีช่วงสั้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้ เพราะเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว

7. การสร้างเรื่องราว (Story line) ให้ผู้เข้าชมมองเห็นและเข้าใจทั้งวงจร มีความจำเป็นต้อง กระทำควบคู่ไปกับนิทรรศการเพื่อสร้างบรรยากาศที่จูงใจ และเข้าใจจนนำไปประยุกต์ใช้กับการ ดำรงชีวิตได้

8. พิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องมีการติดต่อกับสังคมอย่างใกล้ชิด เช่น การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้มีผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์และจะต้องกระทำโดยสม่ำเสมอ มีการติดตามประเมินประสิทธิผลการ

สรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ในการรวบรวมวัตถุ จำแนก ประเภทและ ศึกษาวิจัย ทำบันทึกหลักฐาน สงวนรักษา รักษาความปลอดภัย จัดแสดง บริการทางการศึกษา ประชาสัมพันธ์ และประเมินผล ล้วนเป็นบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็น สถาบันการศึกษานอกระบบ ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกระดับชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ พิพิธภัณฑ์ในอนาคตจึงถือเป็นเสมือนแหล่งการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

และการปลูกฝัง การใช้พิพิธภัณฑ์อย่างถูกต้อง ด้วยการให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนอย่างถูกวิธี จะช่วยให้พิพิธภัณฑ์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งช่วยพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านต่าง ๆ ของเยาวชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งบทบาทของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะก็เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์ประเภทอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้เข้าชมสามารถเรียนรู้และได้รับความรู้ในขณะเดินทางเที่ยวชมไปพร้อมๆ กัน และยังช่วยในด้านการปลูกจิตสำนึกรักและหวงแหนในศิลปะอันเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติด้วย

1.1.3 ผู้เข้าชมในพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันได้พยายามศึกษาความต้องการของผู้ชมในแต่ละกลุ่ม และรวบรวมสถิติเข้าใช้บริการแต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจการและบริการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (อัญชลีรัตน์ มลิณทสุต. 2548: 48-49)

1. **ประชาชนทั่วไป (General public)** นิยมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดงาน เป็นประชาชนทั่วไปที่อาจไม่มีความรู้เป็นภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สำหรับความต้องการในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่ต้องการชมเพื่อความเพลิดเพลิน ชมของแปลกใหม่ที่ไม่เคยเห็นไม่เคยทราบ ความต้องการจะศึกษาหาความรู้มีน้อยกว่าต้องการความสนุกเพลิดเพลิน

2. **นักท่องเที่ยว (Tourists)** พิพิธภัณฑ์มักเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติเสมอ เพื่อต้องการเข้ามาศึกษาและเรียนรู้เรื่องราววัฒนธรรมและความเป็นชาติ ความต้องการของกลุ่มนี้จึงเน้นที่การเรียนรู้เรื่องราวของวัตถุมากกว่าการเที่ยวดูอย่างเพลิดเพลิน

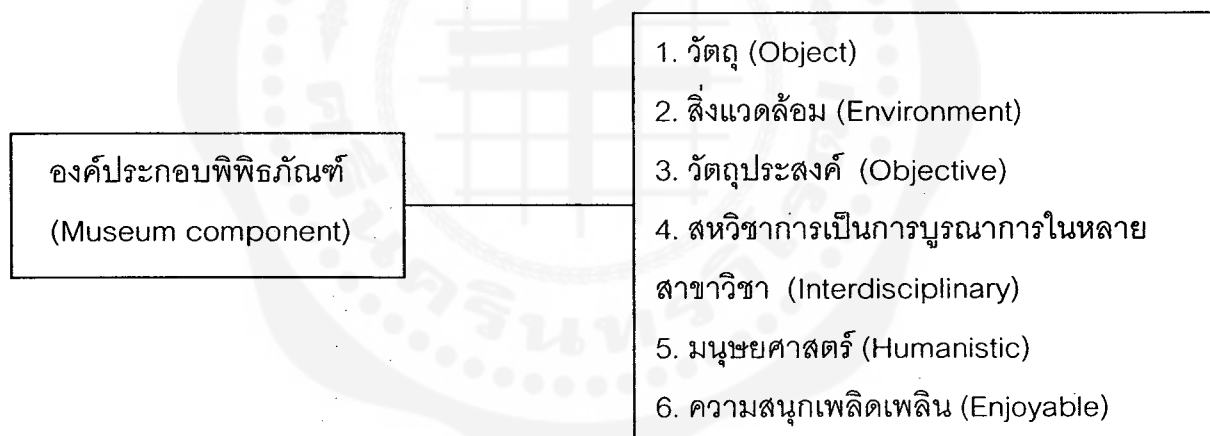
3. **นักวิชาการ (Scholars)** ผู้ชมประเภทนี้มีไม่มาก และมีความรู้พื้นฐานเรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี ความต้องการของคนกลุ่มนี้เข้าชมพิพิธภัณฑ์เพื่อดูวัตถุและศึกษาวิจัยหาข้อมูลเป็นกลุ่มที่ไม่สนใจเทคนิคในการจัดแสดงแต่ต้องการศึกษาจากวัตถุ

4. **นักเรียน (Students, school children)** เป็นกลุ่มที่เข้ามาใช้บริการของพิพิธภัณฑ์มากที่สุด และมีความต้องการในบริการมากกว่ากลุ่มผู้ชมประเภทอื่นๆ จุดมุ่งหมายในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของนักเรียน คือ ต้องการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่จัดแสดง การจัดแสดงที่มีคำบรรยายทางวิชาการจึงเป็นประโยชน์มากสำหรับกลุ่มนี้

สรุปได้ว่า ผู้ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยว นักวิชาการและนักเรียน ซึ่งในแต่ละกลุ่มผู้ชมก็มีความต้องการและวัตถุประสงค์ในการเข้าชมที่ต่างกันไป เช่น กลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มที่เข้าชมมากที่สุดและมีความต้องการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่จัดแสดงมากด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อให้ทุกกลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุดในการเข้ามาชม จึงเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ในการจัดเตรียมความพร้อมในส่วนต่าง ๆ ที่เหมาะสมแบบแต่ละกลุ่ม

1.1.4 การจัดการพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา

ในอดีตพิพิธภัณฑ์เผยแพร่ความรู้โดยผ่านวัตถุแสดงเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ พิพิธภัณฑ์ได้เปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่โดยใช้ผู้ชมเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน (Audience driver) แทนวัตถุในการดำเนินงาน โดยพิพิธภัณฑ์จะต้องทุ่มเททั้งเวลาและงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อศึกษาว่า กลุ่มผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์คือใคร เมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายแล้ว จึงจัดนิทรรศการและกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับวัตถุก็ยังคงเป็นงานหลักของพิพิธภัณฑ์ แต่มีข้อแตกต่างคือ ในการศึกษาเน้นให้ความสำคัญเชื่อมโยงวัตถุกับเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับคน ทั้งนี้ เพื่อสามารถสร้างความเข้าใจที่ครบถ้วนถ่องแท้เพื่อให้ความรู้และกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เข้าชม ดังที่ แกรี เอ็ดสัน. (Gary Edson. 1994:Unpaged) นักวิชาการพิพิธภัณฑ์ เสนอว่า หลักในการจัดพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้และให้การศึกษาแก่ผู้เข้าชมจะสัมฤทธิ์ผลได้ต่อเมื่อผู้จัดทำความเข้าใจว่า องค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่แต่วัตถุอันมีค่าแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีหลายส่วนประกอบด้วยกัน ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบพิพิธภัณฑ์

ที่มา: Gary Edson. (1994). *The Handbook for Museum*. Unpaged.

กล่าวโดยสรุปก็คือ พิพิธภัณฑ์ จำเป็นต้องศึกษาวัตถุจนเข้าใจอย่างถ่องแท้และเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมที่ประกอบวัตถุให้ได้ เพื่อนำมาใช้เป็นเนื้อหาขององค์ความรู้ซึ่งนับเป็นความสำคัญอันดับแรกที่ต้องดำเนินการ ลำดับต่อไปคือ ต้องพิจารณาหาแนวความคิดทางการศึกษา ลำดับสุดท้ายคือ การหากลยุทธ์ผสมผสานองค์ความรู้กับแนวความคิดทางการศึกษาและเผยแพร่ออกมาในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

รูปแบบของการเผยแพร่องค์ความรู้ที่พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การจัดนิทรรศการ แบบถาวรและชั่วคราวและการจัดกิจกรรมเสริม (อภิญา บัชรวง. 2539:51)

ฮูเปอร์-กรีนฮิล (Hooper-Greenhill. 1994: unpagged) ได้วิเคราะห์ถึงความล้มเหลวในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์สมัยก่อนว่าอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก บุคลากรที่ทำงานในพิพิธภัณฑ์ไม่มีความรู้ทางด้านการสื่อสารเท่าที่ควร เพราะเมื่อนำทฤษฎีการสื่อสารมาช่วยวิเคราะห์แล้ว จะเห็นว่าการสื่อสารนั้นมีทั้งการสื่อสารกับคนหมู่มาก และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication)

นิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารกับคนหมู่มาก ซึ่งคนหมู่มากนั้นมีขนาดใหญ่ประกอบด้วย คนต่างเพศ ต่างวัยมีระดับการศึกษาต่าง ๆ มีความสนใจในที่หลากหลายและมีประสบการณ์แตกต่างกันไป การเข้าชมนิทรรศการที่จัดขึ้นเพื่อให้คนหมู่มากดูนั้น ผู้เข้าชมจึงมักได้รับความรู้ความเพลิดเพลิน และความสนใจแตกต่างกันตามระดับที่แตกต่างกันดังกล่าว นิทรรศการที่จัดขึ้นโดยขาดความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มนั้น จึงอาจจะดึงดูดคนแต่เพียงบางกลุ่ม อีกทั้งการจัดนิทรรศการเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) อีกด้วย จึงมีโอกาสที่ประสบความล้มเหลวได้โดยง่ายส่วนการจัดกิจกรรมเสริมนั้นเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน และจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างความสนุกสนานให้แก่แต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การดำเนินงานให้ความรู้แก่บุคคลต่าง ๆ ที่มาเข้าชมนิทรรศการ จึงต้องใช้ทักษะหลายด้านมาประกอบกัน เช่น ทักษะทางการศึกษาและทักษะทางการสื่อสารตามที่กล่าวมาแล้วหรือการสร้างทีมงานที่มีทักษะหลากหลายก็จะช่วยให้การให้ความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์สมิทโซเนียน สหรัฐอเมริกา ที่ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน โดยพิพิธภัณฑ์ได้แสวงหาและรวบรวมสิ่งของเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาอย่างกว้างขวาง มีการให้บริการภายในพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การต้อนรับ การแนะนำอุปกรณ์อำนวยความสะดวก การนำชมด้วยตนเอง การนำชมด้วยนักศึกษา หรือภัณฑารักษ์ การจัดนิทรรศการถาวร การจัดนิทรรศการชั่วคราว การสอนหรือการสาธิต การบริการสื่อการเรียนการสอน การให้บริการข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์สมิทโซเนียนเอง และการบริการข้อมูลด้วยงานวิจัยของพิพิธภัณฑ์ ส่วนการให้บริการภายนอกนั้น ได้แก่ การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ การบรรยายโดยวิทยากรหรือภัณฑารักษ์ของพิพิธภัณฑ์ และการเผยแพร่ข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ ทางสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการบริการทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวนี้มาใช้เพื่อเป็นกรอบทฤษฎีในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ดังนั้น กล่าวสรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์ถูกจัดให้มีขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์และมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเป็นการเปิดกว้างทางความคิด สร้างความประทับใจ กระตุ้นให้เกิดความสนใจและกระตือรือร้น ให้ความรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับวัตถุในพิพิธภัณฑ์ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการใช้วิจารณ์งาน รู้สึกรักและเห็นความสำคัญของวัตถุและตัวพิพิธภัณฑ์เอง ทำให้ผู้ชมเกิดความคิดสร้างสรรค์และยังเป็นการปลูกฝังทักษะการเรียนรู้อีกด้วย โดยยึดถือผู้ชมหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและพิพิธภัณฑ์จะต้องร่วมมือกับองค์กรและชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งระบบการศึกษาทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2. พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ

พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงศิลปะวัตถุทุกประเภท ได้แก่ ประณีตศิลป์ ศิลปะตกแต่งหรือศิลปะประยุกต์ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และภาพถ่าย ซึ่งพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกาหลาย ๆ แห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะเมโทรโพลิแทน (Metropolitan Museum of Art) และพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะฟิลาเดเฟีย (Philadelphia Museum of Art) จัดแสดงศิลปะทุกประเภท ยกเว้นภาพเขียน ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ แบ่งได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (จิรา จงกล, 2532)

1.2.1 พิพิธภัณฑ์ศิลปะประยุกต์ (Applied art) จัดแสดงวัตถุที่เป็นศิลปะตกแต่ง ศิลปะอุตสาหกรรม หัตถศิลป์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้อาจมีชื่อเรียกอย่างอื่น เช่น พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะตกแต่ง (Decorative Art) พิพิธภัณฑ์สถานหัตถศิลป์ (Museum of Craft) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเกี่ยวกับงานฝีมือที่เป็นเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องเรือน เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องแก้ว เครื่องถ้วยชาม ผ้าและเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องหนัง เครื่องเงิน นาฬิกา ฯลฯ ซึ่งประเทศอังกฤษได้เริ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้ขึ้นก่อนคือ พิพิธภัณฑ์วิคตอเรียและอัลเบิร์ต (Victoria and Albert Museum)

1.2.2 หอศิลป์ (Art gallery) จัดแสดงงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ของศิลปินที่มีชื่อเสียงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.2.3 พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ (Museum of modern art) พิพิธภัณฑ์ทั่วไปมักไม่นิยมจัดแสดงวัตถุสมัยใหม่หรือสมัยปัจจุบัน จึงได้เกิดมีพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะสมัยใหม่ขึ้นเพื่อจัดแสดงผลงานของศิลปินรุ่นหลังโดยเฉพาะ ซึ่งจัดแสดงงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม และงานฝีมือต่าง ๆ ของศิลปินร่วมสมัย

1.2.4 พิพิธภัณฑ์ศิลปะประเภทการแสดง (Performing art) จัดแสดงเกี่ยวกับศิลปะการแสดง ได้แก่ การละคร ดนตรี ภาพยนตร์ และนาฏศิลป์ ซึ่งอาจจะแยกออกเป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะอย่างก็ได้ เช่น หอภาพยนตร์แห่งชาติ

1.2.5 **พิพิธภัณฑศิลป์ปะแรกเริ่ม (Primitive art)** จัดแสดงงานศิลปะปะแรกเริ่มของมนุษย์ในยุคที่ยังไม่มีอารยธรรม แต่โดยทั่วไปแล้วอาจรวมอยู่ในพิพิธภัณฑสถานโบราณคดี หรือมานุษยวิทยา

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานประเภทหอศิลป์ ซึ่งได้แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2. แนวคิดด้านการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานทางศิลปะ

2.1 การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวด้านพิพิธภัณฑสถานทางศิลปะ

การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการสำรวจ ตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2545: 68-72)

2.1.1 การทำความเข้าใจทรัพยากร

1. ทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งจะมีทรัพยากรหลักที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเที่ยวชม เช่น การเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานทางศิลปะ โดยมีผลงานทางศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียง เช่น ภาพเขียน ประติมากรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น

2. ชนิดของทรัพยากร แบ่งได้เป็น ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ งานมหกรรม การแข่งขัน ธุรกิจ ไร่ต่าง ๆ ทรัพยากรกิจกรรม นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรบริการ การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

2.1.2 การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 1 การเขียนรายงานทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประกอบด้วยรายการทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวไปชม สิ่งที่น่าสนใจนักท่องเที่ยวต้องการให้มีบริการ กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทำระหว่างเยี่ยมชม ประการที่สอง รายการทรัพยากรทางศิลปะและประวัติศาสตร์ ได้แก่ ทรัพยากรที่โดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวมีทั่วไปในแหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ และมีความสำคัญเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและในอนาคตหรือไม่ ประการที่สาม รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ สิ่งที่ทำให้เหตุการณ์นั้นโดดเด่น ความสามารถในการดึงดูดผู้คนที่ไม่ใช่คนท้องถิ่นมาร่วม เหตุการณ์นั้นจะเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์คล้าย ๆ กันในท้องถิ่นอื่นหรือไม่ ความถี่ของการเกิดขึ้น ประการสุดท้ายได้แก่ รายการทรัพยากรกิจกรรม เช่น ความโดดเด่นของกิจกรรมความสามารถในการดึงดูดผู้ให้บริการซึ่งไม่ใช่คนในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินทรัพยากร ได้แก่ การประเมินคุณภาพทรัพยากร คือ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรนี้ดีกว่าหรือแย่กว่าทรัพยากรอื่นในที่อื่น ๆ สิ่งที่เป็นจุดอ่อน การดูแลรักษา ทรัพยากรคุณภาพของการบริการ การปรับปรุงทรัพยากร ข้อเสียของการพัฒนาในอนาคต ความโดดเด่นของทรัพยากร ได้แก่ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรมีความพิเศษโดดเด่นและมีความแตกต่างกับที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในสถานที่นั้น ๆ มีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่มีบทบาทในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การวัดระดับการใช้และประเมินการใช้ ความสามารถที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการประเมินฐานข้อมูลของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่ทำให้ทรัพยากรนั้นเป็นคุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เหมาะสมและน่าพึงพอใจ สิ่งที่ต้องปรับปรุงให้ทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น และสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

2.2 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) หรือเรียกว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการสำหรับใช้ในการวางแผนที่ใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว นิยมใช้เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ โดยมีคำจำกัดความของ SWOT ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) คือ ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

จุดอ่อน (Weaknesses) คือ สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

โอกาส (Opportunities) คือ ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

อุปสรรค (Threats) คือ ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาขององค์กร

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงกับการศึกษาด้านการพัฒนาแนวทางของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ โดยให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ SWOT ดังนี้

จุดแข็ง หมายถึง ทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะที่มีความโดดเด่นและสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

จุดอ่อน หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ หรือต้องการให้มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นจุดแข็งต่อการเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ต่อไป

โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกและภายในที่เอื้ออำนวยต่อการให้ทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกและภายในที่ขัดขวางต่อการให้ทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการวิเคราะห์ SWOT โดยจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคูณลักษณะ 4 ด้าน ซึ่งจารุจน์ กลิ่นดีปสี (อ้างอิงจากอำนาจ ขาวเครือม่วง. 2551:15) กล่าวไว้ดังนี้

1. **ด้านพื้นที่** คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ สถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความยากง่ายในการเข้าถึง เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. **ด้านการจัดการ** คือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. **ด้านกิจกรรม** คือ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และโอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. **ด้านการมีส่วนร่วม** คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

สำหรับการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ สามารถประยุกต์หลักเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาดังนี้

ด้านที่ตั้งและอาคาร สถานที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์มีความโดดเด่นสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก ตัวอาคารมีความสวยงามดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา การสร้างบรรยากาศภายในห้องจัดนิทรรศการมีความโดดเด่น น่าชื่นชมในความสำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง การให้เรื่องราวและความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดง และมีกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ในการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว มีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ก่อนการเข้าชม คำแนะนำเกี่ยวกับการเยี่ยมชม การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชม

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และภัณฑารักษ์ เจ้าหน้าที่มีความเอาใจใส่ในการบริการ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องทำการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคก่อน จากนั้นค่อยมาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อจะได้ปรับปรุงจุดอ่อนและจุดแข็ง (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2545: 75)

2.3 ศักยภาพ

การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่จะทำการวางแผนพัฒนาเพื่อทราบได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีความสามารถ ความพร้อมเพียงใด ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงความหมาย และองค์ประกอบของศักยภาพ ไว้ดังนี้

ความหมายของศักยภาพตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1095) ได้เขียนไว้ว่า ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529: 42) ได้กล่าวถึงศักยภาพว่า หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงการจัดการหรือการเข้าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพหรือความสำคัญของตัวเองแตกต่างกันออกไป การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมหรือความสามารถในการรับรองการพัฒนาได้สูง มาดำเนินการพัฒนาก่อนในลำดับแรก ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมในข้อจำกัดทางด้านเครื่องมือ บุคลากรและงบประมาณเป็นสำคัญ

จุฑามาศ ไชยสร (2536: 10) ได้กล่าวถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้

ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542: 43-44) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 อย่างคือ

1. **ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว** พิจารณาจากความสำคัญของสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการทางด้านความสงบ พักผ่อน ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยจุดใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด คือ

1.1 ปัจจัยด้านธรรมชาติ (Natural assets) ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ และน้ำตก เป็นต้น

1.2 ปัจจัยจุดใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical and religions assets) ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ พระราชวัง เป็นต้น

1.3 ปัจจัยจุดใจด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary human product) ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี งานฝีมือ การดำเนินชีวิต เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจที่มีคุณภาพสูงมีเอกลักษณ์หรือเป็นบริเวณที่มีสิ่งดึงดูดใจอยู่ใกล้กันเป็นกลุ่ม เป็นข้อที่น่าพิจารณาถึงความได้เปรียบด้วย

2. **ปัจจัยประกอบ** ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสะท้อนเท่าที่ พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมที่ มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งทางด้านโจรผู้ร้าย ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3. **ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก** ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐานในเรื่องที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว การติดต่อเข้าใจในภาษา การให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบันเทิงและร้านค้าของที่ระลึก

4. **โครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ** ที่สะดวกสบายบริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำใช้ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งโสโครก ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

สรุปได้ว่าการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต้องมีองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน อาทิ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ที่ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ช่วยบ่งบอกถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้

2.4 การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

2.4.1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้กับกระบวนการเรียนรู้นั้น มีความหมายที่ใกล้เคียงกันมาก จนอาจกล่าวได้ว่า มีความหมายเช่นเดียวกัน อุดลย์ วังศรีคุณ (2543: 13) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไปจะหมายถึงลำดับขั้นตอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล ส่วนการเรียนรู้ได้มีการให้ความหมายทั้งในลักษณะของผลที่เกิดขึ้น และกระบวนการ ความหมายของการเรียนรู้ ในลักษณะของผลที่เกิดขึ้นนั้น มีการให้ความหมายไว้ เช่น การเรียนรู้เป็นผลของการได้รับประสบการณ์แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่มีลักษณะมั่นคง ส่วนปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 20) ได้สรุปสาระสำคัญจาก ความหมายและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการเรียนรู้ เพื่อทำ เพื่อเป็น และเพื่ออยู่ร่วมกัน

2. ด้านการปฏิบัติ เมื่อมีการเรียนรู้แล้วเกิดความรู้แก่ผู้เรียน โดยนำความรู้มาสืบทอด ปฏิบัติผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม ประเพณี ค่านิยมตัวบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต มีการเรียนรู้และการปฏิบัติเนื้อเดียวกัน และกระบวนการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกัน ออกไป

3. ด้านการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้นี้ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างถาวรในเรื่องความรู้ ทักษะ และทักษะ

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จึงอาจกล่าวรวมกันได้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความสามารถให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดจากการปฏิบัติหรือจากประสบการณ์ในรูปแบบอื่น ๆ โดยการเรียนรู้ก่อให้เกิดความรู้ซึ่งเป็นพลังอำนาจที่นำไปสู่การปฏิบัติ และยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.4.2 กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

ลักษณะต่าง ๆ ของกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540: 45-49) ดังลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การลองผิดลองถูก มนุษย์เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก โดยมนุษย์จะมีการลองผิดลองถูกจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสะสมความรู้ความเข้าใจนั้นไว้ แล้วถ่ายทอดแก่ลูกหลานในเผ่าพันธุ์ของตน นาน ๆ เข้าก็กลายเป็นจารีต ธรรมเนียมหรือข้อห้ามในวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ เมื่อเวลาผ่านไป มนุษย์อาจลืมเหตุผลที่มาของธรรมเนียมปฏิบัติไปแล้ว รู้แต่ว่าในสังคมของตนต้องประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะอยู่รอดปลอดภัย หรือแก้ไขป้องกันปัญหาได้

2. **การลงมือปฏิบัติจริง** มนุษย์เรียนรู้โดยการลงมือทำจริง ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง แล้วส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลานแบบค่อยเป็นค่อยไป กลายเป็นแบบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติ

3. **การสาธิตและถ่ายทอด** การถ่ายทอดความรู้แก่คนรุ่นหลัง ด้วยการสาธิต วิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral tradition) และการสร้างความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Literacy tradition) ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านจะนิยมการสาธิตวิธีการ และสอนเป็นวาจา ในกรณีที่เป็นศิลปะวิทยาการที่มีความซับซ้อนลึกซึ้ง จะใช้วิธีลายลักษณ์อักษรในรูปของตำราตาม ความสะดวกและสอดคล้องกับพื้นฐานของชาวบ้าน และสามารถปรับเปลี่ยนไปตามเหตุปัจจัยในการ รับรู้ของเจ้าของวัฒนธรรม

4. **พิธีกรรมและการเรียนรู้** มนุษย์เรียนรู้โดยพิธีกรรม ในเชิงจิตวิทยา พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ และมีอำนาจโน้มน้าวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่า และแบบอย่างพฤติกรรมที่ต้องการเน้นเข้าไปไว้ในตัว เป็นการตอกย้ำความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติ และความคาดหวัง โดยไม่ต้องใช้การจำแนกแจกแจงเหตุผล แต่ใช้ศรัทธา ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของ พิธีกรรม เป็นการสร้างกระแสความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่จะเน้นผลที่เกิดต่อสำนึกของผู้มี ส่วนร่วมเป็นสำคัญ

5. **ศาสนา** วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในเชิงการเรียนรู้ทั้งในด้านหลักธรรมคำสอน ศิล และวัตรปฏิบัติ ตลอดจนพิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคม มีส่วนตอกย้ำภูมิปัญญาที่เป็นอุดมการณ์ แห่งชีวิต ให้กรอบและบรรทัดฐานความประพฤติ และให้ความมั่นคงอบอุ่นทางจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยว แก่คนที่ต้องเผชิญกับสังขารแห่งชีวิต ดังนั้น สถาบันศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของคนที่อยู่ รวมกันเป็นหมู่เหล่า

6. **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้** การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างกลุ่มคนที่ แตกต่างกัน ทั้งในชาติพันธุ์ ถิ่นฐานทำกิน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกับคนต่างวัฒนธรรม ทำให้ กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีความคิดใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ เข้ามา ผสมกลมกลืนบ้าง ขัดแย้งบ้าง แต่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งสาระ รูปแบบและวิธีการ กระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคมไทย จึงมีพลวัติ ส่วนหนึ่งไปกับกระแสเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารอันทันสมัย ส่วนหนึ่งไปกับโลกกายภาพหรือ ธรรมชาติแวดล้อม และอีกส่วนหนึ่งมุ่งมั่นไปทางจิตวิญญาณ ขณะเดียวกันก็มีการกระจายเครือข่าย การขยายตัวของการเรียนรู้กว้างขวางหลากหลายมาอย่างไม่เคยปรากฏมาแต่กาลก่อน สังคมไทยจึง กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีทางเลือกมากมาย และมีเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ที่มีภูมิปัญญาทั้ง เก่าใหม่ให้พิจารณา

7. การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural reproduction) ในการแก้ไขปัญหาทั้งทางสิ่งแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ได้มีการพยายามเลือกเฟ้นเอาความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมาในสังคม ประเพณี มาผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ให้ตรงกับฐานความเชื่อเดิม ขณะเดียวกันก็แก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้ระดับหนึ่ง ดังนั้น การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ลักษณะ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมไทย

8. ครูพักลักจำ เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำดู ตามแบบอย่างที่เราสังเกตอยู่เงียบ ๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเองที่สามารถทำได้จริง วิธีนี้ดูเผิน ๆ เป็นเหมือนการลักขโมย สิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของผู้อื่น แต่ในความเป็นจริงความหมายไม่ได้สื่อในทางไม่ดี หากเป็นวิธีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว แสดงถึงภูมิปัญญาและธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งมีวิธีการเรียนรู้มาตั้งแต่อดีต และพยายามสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเอง โดยสอดคล้องกับการใช้ประสบการณ์ของบุคคลในการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น เรียนรู้โดยการลองผิดลองถูก การถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ หรือการลงมือปฏิบัติจริง

2.4.3 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 25 ได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ จักแสวงหาความรู้จาก ประสบการณ์ รวมถึงได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอและเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

สำหรับความหมายของแหล่งการเรียนรู้ นั้น กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2545: 4-11) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า คือ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ คือ ศูนย์รวมข้อมูลความรู้ ข่าวสาร และกิจกรรมเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้ แสวงหาความรู้ และใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า

2.4.4 บทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้

บทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้ โดยได้กล่าวไว้ดังนี้

1. จัดการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาวะความพร้อมของแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่

2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นองค์กรเปิด สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิตและสภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น

3. จัดหาความร่วมมือ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย เป็นกระบวนการเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ทั้งสถานศึกษา ชุมชนในแหล่งการเรียนรู้นั้น ๆ ในขณะเดียวกันก็ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้องค์ความรู้ในแหล่งการเรียนรู้นั้น ๆ ได้รับการเผยแพร่ และถ่ายทอดไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ในวงกว้าง

5. เป็นแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูล ระหว่างแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ทั่วประเทศ

6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จากทั่วทุกภูมิภาคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้คือ แหล่งการเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริงทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้วและการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย รวมถึงเป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานและแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน นับเป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัย และเป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

2.4.5 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

การจัดแบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ มีนักการศึกษา รวมถึงสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดแบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้หลากหลายรูปแบบด้วยกัน โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 4-11) ได้จัดแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์การเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการ

เรียนการสอน สอนพฤกษศาสตร์ สอนวรรณคดี สอนสมุนไพร สอนสุขภาพ สอนหนังสือ สอนธรรมะ ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

จากการจัดประเภทของแหล่งการเรียนรู้ข้างต้น พบว่า มีความสอดคล้องในส่วนของการจัดให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่ง

2.4.6 ประโยชน์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้

ประโยชน์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ โดยครู และผู้เรียนช่วยกันจัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันและได้สรุปสาระการเรียนรู้
2. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและต่อเนื่อง
3. มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจ สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย
4. กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มีกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้ คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกัน ทำให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรง และสามารถนำมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้
5. สาระและกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถประยุกต์ผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
6. กระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงกับสังคม และองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากแหล่งการเรียนรู้

3.บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ตั้งอยู่บนถนนเจ้าฟ้า เขตพระนคร ในอดีตเป็นสถานที่ตั้งพระตำหนักของเจ้านายฝ่ายหน้า (กรมพระราชวังบวรสถานมงคล) มาแต่ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จนเป็นที่มาของชื่อถนนเจ้าฟ้า ในปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้สร้างโรงงานผลิตเงินเหรียญแห่งใหม่ที่มีความทันสมัย โดยเลือกพื้นที่บริเวณริมคลองคูเมืองเดิมใกล้วัดชนะสงคราม ดังนั้นจึงต้องรื้อถอนพระตำหนักของเจ้านายฝ่ายหน้าที่ตั้งอยู่บริเวณนี้ และพระราชทานเงินค่ารื้อถอนและสร้างวังใหม่ให้แก่เจ้านายทุกพระองค์ เพื่อก่อสร้างโรงงานผลิตเหรียญดังกล่าว ซึ่งเมื่อสร้างแล้วเสร็จได้รับพระราชทานนามว่า โรงกษาปณ์สิทธิการ

โรงงานกษาปณ์สิทธิการ สร้างขึ้นตามลักษณะสถาปัตยกรรมตะวันตกโดย นายคาร์โล อัลเลกรี (Carlo Allegri) สถาปนิกชาวอิตาลีเคยประจำราชสำนักสยามเป็นผู้ออกแบบ โดยได้แรงบันดาลใจมาจากโรงงานเครื่องจักรที่เมืองเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ มีรูปแบบสถาปัตยกรรมคือ อาคารหลักด้านหน้าเป็นทรงปั้นหยา สูงสองชั้น หลังคามุงกระเบื้องว่าว สองข้างอาคารหลักต่อเป็นปีกทอดยาวเป็นอาคารชั้นเดียวหักมุมฉากสี่ด้านบรรจบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เชื่อมต่อกันบริเวณสันหลังคา ชายชาย ช่องบานประตู หน้าต่างประดับด้วยลวดลายฉลุไม่อย่างงดงาม

การก่อสร้างโรงงานกษาปณ์สิทธิการเสร็จสมบูรณ์และเริ่มดำเนินการผลิตเหรียญครั้งแรกในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2445 ใช้งานเรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2511 กรมธนารักษ์จึงได้ย้ายไปสร้างโรงงานแห่งใหม่ โรงงานกษาปณ์สิทธิการจึงร้างลงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในวาระครบรอบ 100 ปี การพิพิธภัณฑไทย (พ.ศ.2517) กรมศิลปากรได้ริเริ่มโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประเภทศิลปะสมัยใหม่ จึงได้เสนอขอใช้โรงงานกษาปณ์สิทธิการ เพื่อปรับปรุงให้เป็นหอศิลป์ ซึ่งกรมธนารักษ์ได้อนุมัติมอบอาคารแห่งนี้ให้กรมศิลปากร เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2517 เพื่อจัดตั้งเป็น หอศิลป์แห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสถานที่รวบรวมและจัดแสดงผลงานศิลปกรรมประเภททัศนศิลป์ของศิลปินผู้มีชื่อเสียงทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรมทั้งแบบไทยประเพณีและร่วมสมัย

พิธีเปิดหอศิลป์แห่งชาติอย่างเป็นทางการมีขึ้นในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2520 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งดำรงพระยศสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธร

เทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด หลังจากนั้นไม่นานหอศิลป์แห่งชาติได้ปิดปรับปรุงและเปลี่ยนชื่อให้ตรงตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ว่า พพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ และเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมในวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2521 ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2526 กรมธนารักษ์ได้มอบอาคารและที่ดินบางส่วนให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ทำให้มีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทั้งสามารถดำเนินการปรับปรุงขยายพื้นที่อาคารจัดแสดง เพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการแก่ศิลปิน ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้เข้าชมได้อย่างครบถ้วนตามหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วิสัยทัศน์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ คาดหวังว่าในอนาคตจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความมุ่งมั่นของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาองค์กรเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ศิลปะของชาติ และเป็นผู้นำการพัฒนาหอศิลป์ในชาติไปสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

1. อนุรักษ์ศิลปวัตถุทางด้านทัศนศิลป์ที่ทรงคุณค่าและถือได้ว่าเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยรวบรวมศิลปวัตถุมาอนุรักษ์ไว้ตามกระบวนการพิพิธภัณฑสถาน เพื่อธำรงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ศิลปวัตถุทางด้านทัศนศิลป์ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ในฐานะแหล่งเรียนรู้ของสังคมอย่างแท้จริง
3. พัฒนาและเพิ่มศักยภาพระบบการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ให้ได้มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ในระดับสากล
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ในฐานะแหล่งเรียนรู้ของสังคมอย่างแท้จริง
5. สร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้หอศิลป์ในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์

1. ปกป้อง คุ้มครอง และอนุรักษ์ศิลปวัตถุด้านทัศนศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้ธำรงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบต่อไป

2. เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการในงานด้านทัศนศิลป์สู่สาธารณชน โดยพัฒนารูปแบบการเผยแพร่งานวิชาการให้ทันสมัยเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสถานะสังคมในปัจจุบัน

3. พัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์และพัฒนาบุคลากรไปพร้อมๆกันอย่างต่อเนื่อง

4. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในทุก ๆ ด้านของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กับสื่อมวลชนทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ง่าย และพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้มีรูปแบบที่ดึงดูดและน่าสนใจเหมาะสมกับสถานะแวดล้อมปัจจุบัน

5. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางด้านวิชาการและการบริหารงาน ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมกันพัฒนาหอศิลป์ในประเทศไทยให้ได้มาตรฐานสากล

บทบาทและหน้าที่

1. เป็นศูนย์กลางการเก็บรักษาและการจัดแสดงผลงานทั้งศิลปะแบบไทยประเพณีและศิลปะร่วมสมัย ของศิลปินที่มีชื่อเสียงของประเทศ ทั้งประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และสื่อผสม

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เรื่องราวทางด้านศิลปะสาขาทัศนศิลป์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาทางด้านวิชาการ

3. ให้บริการทางการศึกษา โดยจัดกิจกรรมประเภทต่างๆและการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านศิลปะแก่สาธารณชนเพื่อให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ เป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคมตามนโยบายของรัฐได้อย่างแท้จริง

4. เป็นศูนย์กลางการประสานงานด้านศิลปกรรม ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการและการจัดแสดงนิทรรศการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

5. ให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ และให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการและการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางด้านศิลปะของภาครัฐและภาคเอกชน

6. ป้องกันการเสื่อมสภาพและซ่อมสงวนรักษาศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์ตามหลักการอนุรักษ์

การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

ห้องจัดแสดงศิลปะไทยประเพณี จัดแสดงจิตรกรรมไทยประเพณี ซึ่งเป็นจิตรกรรมที่มีวิธีการสร้างสรรค์อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนกลายเป็นระเบียบแบบแผน โดยมีเนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่สอดแทรกด้วยเรื่องราวในวรรณคดีและวิถีชีวิต

ความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยก่อนด้วย ดังเช่น พระบฏ (จิตรกรรมไทยประเพณีบนผืนผ้า) ในสมัยอยุธยา จิตรกรรมฝาผนังพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จิตรกรรมชุดพงศาวดารประกอบโคลง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

ห้องจัดแสดงศิลปะไทยแบบตะวันตก จัดแสดงผลงานในแบบตะวันตกที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปินชาวตะวันตกที่เข้ามารับราชการในเมืองไทย และศิลปินไทยที่ได้ไปศึกษางานศิลปะยังต่างประเทศ ดังเช่น ผลงานของพระสรลักษณ์ลิขิต มหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เขียนโดยศิลปินชาวตะวันตก โดยใช้เทคนิคภาพพิมพ์ เป็นต้น

ห้องเฉลิมพระเกียรติ จัดแสดงภาพเขียนฝีพระหัตถ์ของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสชื่นชมในพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ดังเช่น ผลงานภาพฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ห้องจัดแสดงศิลปกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-ปัจจุบัน จัดแสดงศิลปกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-2510 เริ่มตั้งแต่ยุคของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2475 ส่งผลให้รัฐบาลมีบทบาทในการสนับสนุนและอุปถัมภ์ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ แทนราชสำนัก ดังเช่น ผลงานของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เพื่อ หริพิทักษ์ มีเซียม ยิบอินซอย เขียน ยิ้มศิริ จำรัส เกียรติก้อง อังคาร กัลยาณพงศ์ ชะลูด นิ่มเสมอ ประสงค์ ปัทมหนู เป็นต้น

การจัดแสดงวัตถุตั้งแต่ปี พ.ศ.2511 เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความคิดสร้างสรรค์ ได้ปรากฏสถาบันทางศิลปะและกลุ่มศิลปินมากมาย ศิลปินล้วนมีอิทธิพลในเรื่องแนวความคิดและความเชื่อส่วนบุคคล มีรูปแบบ เทคนิควิธีการทางศิลปะที่มีความแตกต่างและหลากหลายยิ่งขึ้น ในห้องนี้ได้จัดแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติและศิลปินที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ดังเช่นผลงานของ นนธิวรรณ จันทนะผิน ปรีชา เกาทอง จักรพันธุ์ โปษยกฤต อิทธิพล ตั้งโฉลก ประเทือง เอมเจริญ ช่าง มุลพินิจ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ กมล ทัศนชาติ วิโชค มุกดามณี เป็นต้น

งานบริการการศึกษา

เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะทางศิลปะแก่สาธารณชน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาหลากหลายประเภท ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ สัมมนา การบรรยาย บริการนำชมพิพิธภัณฑ์และบริการห้องสมุดเพื่อการศึกษา

ค้นคว้า

ร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึก

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ได้จัดหนังสือศิลปะ สูจิบัตรนิทรรศการ ไปรษณีย์ และของที่ระลึกหลากหลายประเภทไว้จำหน่ายแก่ผู้เข้าชม

ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม

เปิดให้บริการทุกวันระหว่างเวลา 09.00-16.00 น.

เวลาเปิดทำการ

วันพุธ-วันอาทิตย์ เวลา 09.00-16.00 น. หยุดวันจันทร์-วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

อัตราค่าเข้าชม

ชาวไทย 30 บาท ชาวต่างประเทศ 200 บาท นักเรียน นักศึกษาในเครื่องแบบ พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในศาสนาอื่น ไม่เสียค่าเข้าชม

การเดินทาง

รถยนต์ส่วนตัวสามารถเดินทางได้ 3 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1 จากบางลำพูเข้าสู่ถนนจักรพงษ์ ผ่านหน้าวัดชนะสงคราม ขิดขวาเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

เส้นทางที่ 2 จากฝั่งธนบุรี ข้ามสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ขิดซ้ายลงสะพานเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

เส้นทางที่ 3 จากสนามหลวง ผ่านหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร และโรงละครแห่งชาติ เข้าถนนพระอาทิตย์ ถนนพระสุเมรุ ถึงสี่แยกเลี้ยวขวา บรรจบกับเส้นทางที่ 1 เข้าสู่ถนนจักรพงษ์ ผ่านหน้าวัดชนะสงคราม ขิดขวาเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ รถประจำทางสาย 3 6 9 15 19 32 33 34 43 53 64 65 80 123 ปอ.7 ปอ.80 ปอ.91 และ Airport bus

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้อมูลทั่วไป

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งอยู่ที่วิทยาเขตวังท่าพระ เป็นสถาบันเพื่อการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2522-และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดหอศิลป์เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2522 โดยใช้กลุ่มอาคารอนุรักษณ์ในบริเวณวังท่าพระเป็นสถานที่ทำการ วังท่าพระมีการซ่อมแซมในปี พ.ศ. 2529 และในปี พ.ศ. 2532 ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษณ์ดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2540 หอศิลป์ต้องดำเนินการปิดซ่อมแซมอีกครั้งหนึ่งเนื่องจากได้ตรวจสอบพบว่าโครงสร้างบางส่วนเริ่ม

หมดอายุ สมควรซ่อมแซมเพื่อป้องกันความชื้นจากพื้นดินสู่ตัวอาคารและปรับปรุงระบบไฟฟ้า อากาศ และแสงสว่าง ให้สามารถใช้งานได้มากยิ่งขึ้น

วังท่าพระเดิม คือ วังตะวันตกริมถนนหน้าพระลาน ตั้งอยู่ข้างพระบรมมหาราชวังด้านทิศตะวันตกใกล้กับท่าช้าง ชื่อ วังท่าพระ เรียกตามสถานที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับประตูท่าพระที่ปรากฏตามพระราชพงศาวดารเมื่อ พ.ศ. 2351 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปองค์ใหญ่ คือ พระศรีศากยมุนี จากวิหารหลวงวัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัย ล่องแพมายังกรุงเทพมหานคร เพื่อมาประดิษฐาน ณ วัดสุทัศนเทพวรารามที่ทรงสร้างขึ้นใหม่ ครั้นเชิญซุกพระขึ้นจากแพทางประตูท่าช้างไม่สามารถเข้าประตูได้ จึงต้องรื้อกำแพงซึ่งต่อมาก็เรียกประตูท่าช้างนี้ว่า ประตูท่าพระ ชื่อวังนี้จึงเรียกกันว่า วังท่าพระ

วังท่าพระ เป็นวังที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ทรงโปรดฯ ให้สร้างวังนี้พระราชทานสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนกษัตริยานุชิต ซึ่งเรียกกันว่า เจ้าฟ้าหมื่นพระราชนัดดาให้เป็นที่พักพระองค์แรก ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานวังท่าพระให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และทรงโปรดให้ซ่อมแซมและก่อสร้างเป็นรูปแบบดังที่ปรากฏในปัจจุบัน และได้มีการซ่อมแซมปรับปรุงต่อมาหลายครั้ง ในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมหลังคาหลังจากได้มีการจัดตั้งเป็นหอศิลป์แล้ว และได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2532 และในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมอีกครั้งหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ท้องพระโรง ตำหนักกลางและตำหนักพรณราย ซึ่งเป็นอาคารแบบผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก

อาคารต่างๆภายในหอศิลป์ ประกอบด้วย

1. **ท้องพระโรง** เป็นหลังคาทรงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีชั้นเดียวใต้ถุนสูง 1 เมตร ขนาดกว้าง 11.20 เมตร ยาว 18.90 เมตร สูง 11 เมตร อาคารก่ออิฐระบบกำแพงรับน้ำหนัก พื้นอาคารและโถงเป็นไม้ เสาภายในและโครงสร้างหลังคาเป็นไม้ หลังคาเป็นแบบ 2 ตับไม่มีชั้นลด มุงด้วยกระเบื้องหางมนตัวผู้ตัวเมีย หน้าจั่วหลังคากรุด้วยฝาไม้ประกน มีรอยระกาและช่องฟ้าไม้ประดับจั่วอาคาร

2. **ตำหนักกลาง** เป็นอาคารตระกูลนีโอคลาสสิก สมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีลักษณะเฉพาะท้องถื่นและยุคสมัย อาคารนี้มี 2 ชั้น ยาว 22.55 เมตร กว้าง 17.85 เมตร สูง 13.10 เมตร อาคารก่ออิฐระบบกำแพงรับน้ำหนัก พื้นชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ โครงหลังคาเป็นไม้ทรงจั่วผสมปั้นหยา มุงด้วย

กระเบื้องกาบกล้วยแบบจีนซ้อนกัน 2 ชั้น ทับแนวกระเบื้องด้วยปูน อาคารประดับตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นต่าง ๆ เช่น ลวดลายหน้าบัน บัวเชิงชาย บัวเหนือหน้าต่าง

3. **ตำหนักพรณราย** เป็นอาคารตระกูลนีโอคลาสสิก สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอาคารสูง 2 ชั้น ขนาดยาว 23.90 เมตร กว้าง 14.03 เมตร สูง 10.76 เมตร ก่ออิฐระบบกำแพงรับน้ำหนัก พื้นชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ โครงหลังคาเป็นไม้ทรงปั้นหยา ปัจจุบันมุงด้วยกระเบื้องลูกฟูกลอนเล็ก อาคารประดับตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นต่าง ๆ เช่น บัวเชิงชาย บัวเหนือหน้าต่าง บัวหัวเสา บัวฐานเสา ลูกกรงปูน เป็นต้น

หอศิลป์ได้ดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ได้แก่ การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ การแสดงศิลปะเครื่องปั้นดินเผาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการแสดงศิลปะที่มีความสำคัญ และจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่นเดียวกับการจัดแสดงผลงานของคณาจารย์ ตลอดจนผลงานนิพนธ์ และศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาคณะวิชาทางศิลปะและการออกแบบ นอกจากนั้นหอศิลป์ยังร่วมมือกับศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศ และภาคเอกชน จัดแสดงนิทรรศการประเภทต่าง ๆ อีกด้วย นอกเหนือจากการจัดนิทรรศการแล้ว หอศิลป์ยังทำกิจกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปะร่วมสมัย ได้แก่ การอบรมศิลปะ การผลิตหนังสือ สิ่งพิมพ์ และ CD-ROM ทางศิลปะและวัฒนธรรม การวิจัย และศูนย์ข้อมูลทางศิลปะ

เวลาเปิดทำการ

เปิดให้บริการวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 09.00 - 19.00 น. วันเสาร์ เวลา 09.00 – 16.00 น. ปิดวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์

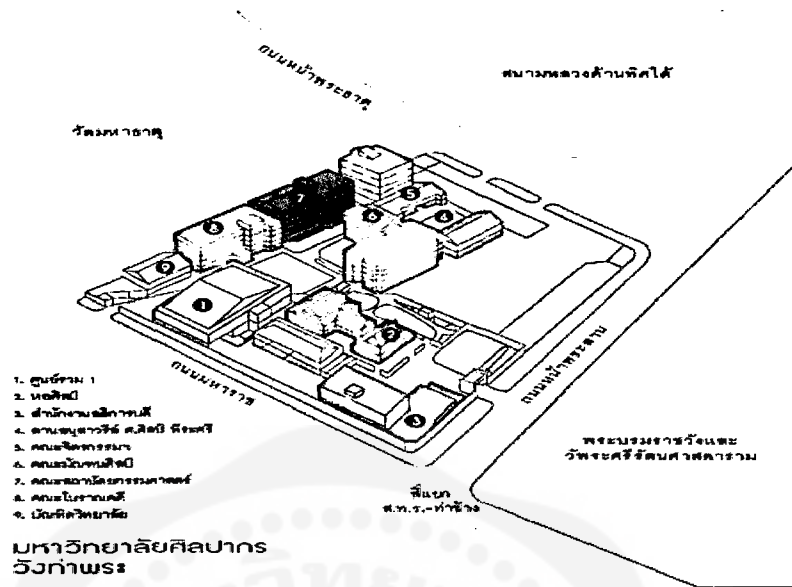
ประเภทศิลปะที่จัดแสดง

นิทรรศการศิลปะทุกประเภท

ที่ตั้ง

ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

แผนที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

ภาพประกอบ 3 แผนที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(ที่มา: www.su.ac.th. 2552:ออนไลน์)

อัตราค่าเข้าชม

ไม่มีค่าเข้าชม

การเดินทาง

รถประจำทางสาย 59 512 25 508 82 32 53 70 203 3

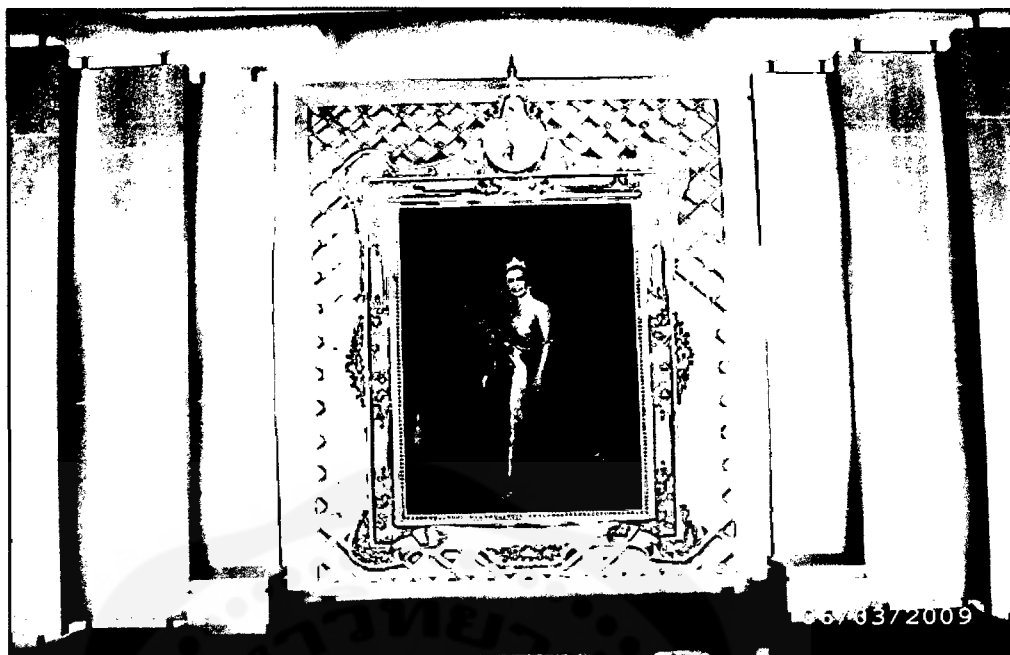
หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

ข้อมูลทั่วไป

หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ กำเนิดจากพระราชดำริและพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวน 7 ล้านบาท ซึ่งผู้มีจิตศรัทธา 7 ท่าน รวมทั้งธนาคารกรุงเทพ ทูลเกล้าฯ ถวายในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานรางวัล จิตรกรรมบัวหลวงต้นแบบภาพปัก เพื่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ที่ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่สี่ลม เมื่อวันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2545 แก่คุณชาตรี ไสภณพานิช ประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพ และประธานมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ เป็นทุนประเดิมในการสร้างหอศิลป์ เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดแสดงผลงานจิตรกรรมดีเด่นของศิลปินรุ่นใหม่ และศิลปินที่ได้รับการยกย่อง

เชิดชูเกียรติ ธนาคารกรุงเทพได้รับสนองพระราชดำริ และพระมหากษัตริย์คุณนี้ด้วยการปรับปรุงพัฒนาอาคารสาขาสะพานผ่านฟ้า โดยลดทอนส่วนที่ทำการของธนาคารลง แล้วจัดพื้นที่ทั้ง 5 ชั้นของอาคารที่ปรับปรุงใหม่ให้เป็นหอศิลป์ที่มีความโอ่โง่งนสมัยด้วยพื้นที่ใช้สอยถึง 3,700 ตารางเมตร เพื่อใช้จัดนิทรรศการศิลปกรรมทั้งแบบถาวรและหมุนเวียน รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจด้านศิลปะแก่ผู้ที่สนใจให้กว้างขวางต่อไป และนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณหาที่สุดมิได้และเป็นสิริมงคลสูงสุดที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามหอศิลป์ตามพระนามาภิไธยว่า หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ทั้งยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นกรรมการก่อตั้ง มูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เพื่อบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ให้ลุล่วงตามพระราชดำริต่อไป

หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เป็นสถานที่ที่ใช้จัดนิทรรศการทั้งแบบถาวรและหมุนเวียน โดยจัดแสดงผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม และวิจิตรศิลป์ ของศิลปินทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถแล้วได้มีการจัดนิทรรศการที่สำคัญ ๆ อย่างต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ผลงานที่สำคัญได้แก่ ภาพฝีพระหัตถ์อันทรงคุณค่ายิ่งในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชวงศ์ และผลงานของศิลปินแห่งชาติ นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้มอบพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นพระรูปสีน้ำมันในฉลองพระองค์ชุดไทยจักรี ทรงเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณนพรัตน์ ราชวราภรณ์ สายสะพายนพรัตน์ ดารานพรัตน์ และทรงมงกุฎ มีความสูงพร้อมกรอบ 4 เมตร กว้าง 2.6 เมตร วาดโดยนายสนาน คลังจัตุรัส อาจารย์พิเศษแผนกเขียนภาพสีน้ำมันของศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร ซึ่งภาพนี้ได้ใช้เป็นต้นฉบับสำหรับออกแบบธนบัตรที่ระลึกเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2547 เพื่อประดิษฐานเป็นประธานสำหรับหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถโดยเฉพาะ

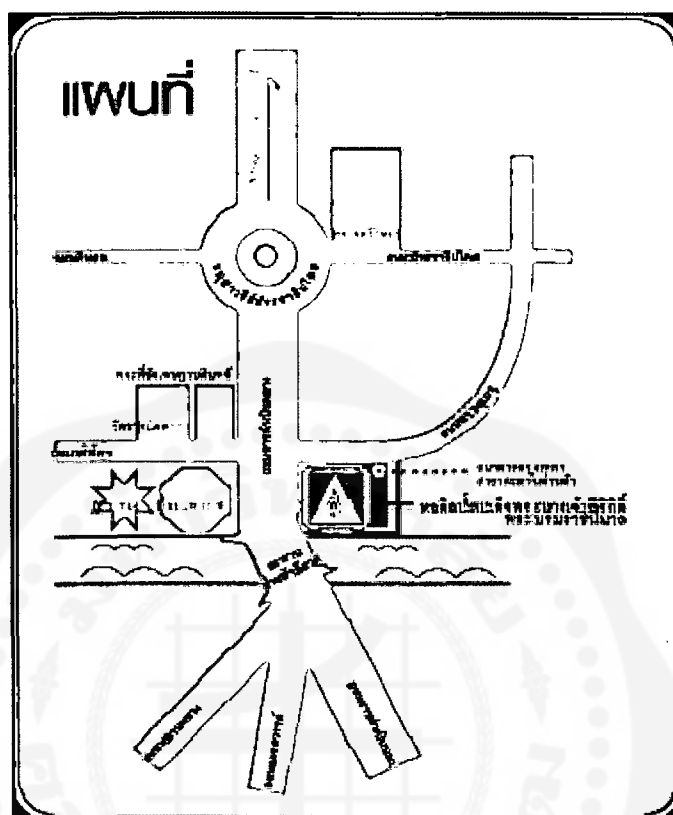
ภาพประกอบ 4 พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2552)

นิทรรศการอื่น ๆ ที่นำมาจัดแสดงที่หอศิลป์อีกหลายครั้งก็คือ นิทรรศการของ เหม เวชกร นิทรรศการไตรศูรย์ โดย ถวัลย์ ดัชนี นิทรรศการนอร์ทเนอร์เวย์-ไทย เนื่องในโอกาสฉลองความสัมพันธ์ ไทยและนอร์เวย์ นิทรรศการสารศิลป์ถิ่นอีสาน นิทรรศการกาลิเลโอ คินี กับสี่ส้นแห่งตะวันออก นิทรรศการแต้มแต่งไข่มุกอันดามัน วาดฝันเมืองภูเก็ต และนิทรรศการศิลปะพุทธะ โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงกว่า 15 คน ฯลฯ

ที่ตั้ง

101 ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 5 แผนที่หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ที่มา: www.queengallery.org 2552:ออนไลน์)

เวลาเปิดทำการ

เปิดทุกวันเว้นวันพุธ ตั้งแต่เวลา 10.00-19.00 น.

ประเภทศิลปะที่จัดแสดง

นิทรรศการศิลปะทุกประเภท

อัตราค่าเข้าชม

บุคคลทั่วไป 20 บาท นักเรียน นักศึกษา พระภิกษุ ผู้สูงอายุ ไม่เสียค่าเข้าชม

การบริหารจัดการ

บริหารจัดการโดย มูลนิธิหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยที่ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้

บัณฑิต จันทรโรจนกิจ (2548:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พิพิธภัณฑสถาน:แนวทางการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑสถาน และหอศิลป์ร่วมสมัย พบว่า ศิลปะเป็นแหล่งบันดาลใจที่สำคัญและเป็นรากฐานของอารยธรรมซึ่งจะก่อเป็นทุนของสังคมในระยะยาว ในขณะเดียวกันพื้นที่ทางศิลปะร่วมสมัยของไทยกลับมีอยู่จำกัด จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีพื้นที่ที่จะบ่มเพาะทุนทางวัฒนธรรมของสังคมไทยและไม่อาจเป็นไปได้ด้วยการละเลยศิลปะร่วมสมัยไปได้ การสร้างพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์จึงเป็นโครงการสำคัญที่จะสร้างทุนทางวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจให้แก่สังคมไทย เพื่อสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้าถึงและสามารถบ่มเพาะทุนทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

ณัฐพงษ์ ถือดำ และสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (2550:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า พิพิธภัณฑสถานต้องมีการจัดการให้มีอาคารจัดแสดงที่มีเอกลักษณ์ มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีห้องน้ำที่สะอาด มีที่นั่งพัก มีสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ มีบุคลิกภาพที่ดี และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี การบริหารจัดการองค์กรต้องยึดแบบเอกชน การจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานต้องมีชีวิต สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ มีจุดขายที่ชัดเจนและต้องมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม โบราณสถานต้องจัดให้มีอาคารสำนักงาน อาคารจัดนิทรรศการความเป็นมา และความสำคัญของโบราณสถาน มีห้องน้ำไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว จัดหาบุคลากรประจำโบราณสถานแต่ละแห่งเพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว และจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีลานจอดรถเพียงพอ ห้องน้ำสะอาด

สิรินยา จรุงเทียบ (2546:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอระบบจัดการพิพิธภัณฑสถานของดีเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อการศึกษาของชุมชน พบว่า สภาพและบทบาทงานบริการการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานของดีเมืองกาฬสินธุ์ ได้มีการจัดแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นมีประโยชน์ในหลายด้าน ทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาในภูมิอำนา และสนุกสนานเมื่อเข้าชม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนได้หลายวิชา ส่วนปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริการการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานของดีเมืองกาฬสินธุ์ ปัจจุบันยังไม่สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้ทั้งหมด ทั้งการบริการข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การอธิบายและการประชาสัมพันธ์ โดยชุมชนต้องการให้มีเจ้าหน้าที่นำชมและเพิ่มเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพิ่มสื่อสิ่งพิมพ์ ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และ

ประสานงานกับโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน หน่วยงานต่าง ๆ และจัดทำเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์เอง ให้มีกิจกรรมการแสดง สอน สาธิตเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการประเมินผล ให้เก็บสถิติผู้เข้าชมและสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าชม

สรรเสริญ สันติวงศ์ (2543:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพิพิธภัณฑ์ในฐานะของ ศิลปะในการนำเสนอ พบว่า การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบัน มีการสื่อสารในส่วนของความรู้สึก และมีการกระตุ้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมทางความคิดมากกว่าการจัดแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ในอดีตที่ผ่านมา

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2548:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ประกอบการจัด หอศิลป์ร่วมสมัย พบว่า หอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยควรเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการให้การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยแก่สังคม เชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเข้ากับการใช้ชีวิตของประชาชนในสังคม นำเสนอและเก็บสะสมงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งของไทยและของนานาชาติ ตลอดจนมีบทบาท และเป็นสถาบันที่มีมาตรฐานการจัดแสดงและดำเนินงานในระดับนานาชาติ โดยเน้นที่บทบาทและหน้าที่ 3 ประการคือ 1) องค์ประกอบด้านบทบาททางการศึกษา 2) องค์ประกอบด้านการจัดแสดง 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมพิพิธภัณฑ์และการสื่อสารองค์กร

อมรรัตน์ กนกแก้ว (2549:100-105) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากร บริษัท สยามไคล์ จำกัด ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรบริษัทสยามไคล์ จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการดำเนินการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนด้านกิจกรรมมีความคิดเห็นปานกลาง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้อแตกต่างของความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันและมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุต่างกันและมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับบริษัทต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่างกัน

อรุณศรี นาคะวิสุทธิ (2543:ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอ่าวพระนาง จังหวัดกระบี่ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือสุขภาพสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ซึ่งควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น

ผู้ประกอบการ ภาครัฐ ภาคประชาชนในท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วม การประสานงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผสมผสานกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว การวิเคราะห์ SWOT แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยว) แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ (สำหรับผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์) เป็นเครื่องมือในการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลต่อไป โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและประเมินแหล่งท่องเที่ยว
2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการประเมินแหล่งท่องเที่ยว

ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางด้านศิลปะ สามารถเดินทางได้สะดวก เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของผู้ที่สนใจงานด้านศิลปะหรือต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อความเพลิดเพลิน ผู้วิจัยทำการศึกษาสภาพพื้นที่จากการสำรวจภาคสนามโดยการสังเกต สัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้ การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว โดยใช้เครื่องมือที่สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษา และการวิเคราะห์ SWOT

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 คน คือ คุณสมพจน์ สุขาบุญ ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ คุณสุภัททา สังสิทธิ ผู้อำนวยการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ คุณวีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา นักวิชาการช่างศิลป์รักษาการในตำแหน่งเลขานุการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ จำนวน 135 คน หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จำนวน 130 คน และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 135 คน ที่เคยมีประสบการณ์ในการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะอย่างน้อย 1 แห่ง โดยเป็นจำนวนตัวอย่างที่เปิดตามตารางที่ไม่ทราบจำนวนประชากรมาก แบ่งเก็บโดยกำหนดช่วงเวลาเท่า ๆ กัน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพร้อมกับกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงพิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณพิพิธภัณฑ์และมีลูกศรชี้ทาง มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูล การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุนั้น การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว สภาพลานจอดรถ ที่พักนักท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ การดูแลความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

และปริมาณนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งด้วยตัวเอง

2. แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวทางการท่องเที่ยว (Resource Audit) ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเครื่องมือในการสำรวจตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรวัฒนธรรม ศาสนา มรดกทางวัฒนธรรม ชชาติพันธุ์ ทรัพยากรด้านกิจกรรม นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากรด้านการบริการ การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร และบริการอื่น ๆ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งด้วยตัวเอง

3. แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งผู้ตอบแบบประเมิน คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ที่ตั้งอาคารนิทรรศการและการให้การศึกษา การจัดการท่องเที่ยวและบุคลากร ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ได้แก่ 1) ไม่มีศักยภาพ 2) มีศักยภาพน้อย 3) มีศักยภาพปานกลาง 4) มีศักยภาพมาก 5) มีศักยภาพมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ช่วงคะแนน (Means)	ระดับความคิดเห็น
1.00-1.49	ไม่มีศักยภาพ
1.50-2.49	มีศักยภาพน้อย
2.50-3.49	มีศักยภาพปานกลาง
3.50-4.49	มีศักยภาพมาก
4.50-5.00	มีศักยภาพมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open end question)

4. แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ ซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจคือผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจพิพิธภัณฑ์ (Museum survey) ที่ UNESCO ได้จัดทำขึ้น แบบสำรวจดังกล่าวเป็นแบบสำรวจที่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์ แผนการบริหารและ

จัดการพิพิธภัณฑ์ บุคลากร การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ การดูแลรักษาความปลอดภัย วัตถุที่จัดแสดง การวิจัย การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ การประชาสัมพันธ์และการตลาด นิทรรศการและการจัดแสดง การให้การศึกษา การเผยแพร่และตีพิมพ์ ความต้องการในการฝึกอบรม ความร่วมมือ และความต้องการขององค์กร

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง (Content validity) ความสมบูรณ์ของเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามนั้น และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายกันจำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสอบถามนักท่องเที่ยวด้วยตัวเองยังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบการใช้เครื่องมือ และหาข้อบกพร่องในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วางแผนและศึกษาพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำการติดต่อประสานงานเป็นการภายในกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ส่งหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังพื้นที่ที่ทำการศึกษ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย
4. ทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับว่าถูกต้องหรือไม่
5. นำแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ โดยเข้าไปสอบถามด้วยตนเองในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552
6. ทำการรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามเรียบร้อยแล้ว และดำเนินการวิเคราะห์เพื่อประมวลผลดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลแล้ว
2. ดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดแล้วนำมาจัดกลุ่มใหม่ (Regrouping)
4. ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
5. ดำเนินการแก้ไขข้อมูลตามที่มีความผิดพลาด
6. แปลผลข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ สถิติที่ใช้เป็นสถิติบรรยาย เพื่อใช้บรรยายข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย รูปภาพประกอบคำบรรยาย และการนำเสนอแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง
3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ ต่อศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง
4. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ซึ่งแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

1.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ ตรวจสอบ ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยใช้แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษา เป็นเครื่องมือ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.1.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

1. ป้ายบอกทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีป้ายบอกทางจากบางลำพู มาถึงถนนข้าวสาร และเข้าสู่พิพิธภัณฑ์ และจากถนนพระอาทิตย์ เข้าสู่พิพิธภัณฑ์ ส่วนการเข้าถึงสามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวกเนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ริมถนนเจ้าฟ้าซึ่งการเดินทางทางรถยนต์สามารถเดินทางได้ 3 เส้นทาง ได้แก่เส้นทางที่ 1 จากบางลำพูเข้าสู่ถนนจักรพงษ์ ผ่านหน้าวัดชนะสงคราม ชิดขวาเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เส้นทางที่ 2 จากฝั่งธนบุรีข้ามสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ชิดซ้ายลงสะพานเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เส้นทางที่ 3 จากสนามหลวง ผ่านหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร และโรงละครแห่งชาติ เข้าถนนพระอาทิตย์ ถนนพระสุเมรุ ถึงสี่แยกเลี้ยวขวา บรรจบกับเส้นทางที่ 1 เข้าสู่ถนน

จักรพงษ์ ผ่านหน้าวัดชนะสงคราม ชิดขวาเข้าถนนเจ้าฟ้า แล้วเลี้ยวขวาเข้ายังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ และรถประจำทางสาย 3 6 9 15 19 32 33 34 43 53 64 65 80 123 ปอ.7 ปอ.80 ปอ.91 และ Airport bus

2. **สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงพิพิธภัณฑ** บริเวณด้านหน้าของพิพิธภัณฑที่มีป้ายชื่อพิพิธภัณฑ และป้ายแสดงข้อมูลท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ และมีการจัดแสดงผลงานศิลปะแบบติดตั้งด้านนอก อาคารจัดแสดง

3. **ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว** บริเวณด้านหน้าทางเข้าพิพิธภัณฑที่มีเจ้าหน้าที่คอยให้การต้อนรับและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการจำหน่ายบัตรเข้าชมด้วย

4. **การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ** บริเวณทางเข้าขม นิทรรศการมีการติดตั้งป้ายแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ และมีเอกสารแผ่นพับ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑแก่นักท่องเที่ยวด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตร

5. **การกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑ** พิพิธภัณฑไม่มีการกำหนด เส้นทางในการเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑ มีเพียงแผนผังการจัดแสดงของพิพิธภัณฑให้นักท่องเที่ยว ทราบเท่านั้น

6. **มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูล** ภายในพิพิธภัณฑมีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อ อธิบายข้อมูลและคอยดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

7. **มีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง** พิพิธภัณฑมีป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับ ผลงานที่จัดแสดง โดยเป็นการบอกชื่อผลงาน ศิลปินเจ้าของผลงาน และประเภทของผลงาน

8. **มีแผนผังแสดงภาพรวมของพิพิธภัณฑ** บริเวณทางเข้าขมมีแผนผังการจัดแสดง ในส่วนต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ แสดงให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

9. **การดูแลความสะดวกของพิพิธภัณฑ** พิพิธภัณฑมีความสะอาดดี และมีเจ้า ประจำพิพิธภัณฑทำความสะอาดในช่วงเวลาก่อนที่พิพิธภัณฑจะเปิดและปิดทำการ นอกจากนั้นยังมี ถึงขยะตั้งไว้ด้านนอกบริเวณห้องน้ำและบริเวณร้านจำหน่ายอาหารของพิพิธภัณฑด้วย

10. **การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง** ภายใน พิพิธภัณฑมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทั่วบริเวณส่วนจัดแสดง และมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ ภายใน พิพิธภัณฑที่คอยเดินตรวจและดูแลความปลอดภัยของทั้งนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง

11. **สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ** พิพิธภัณฑได้จัดให้มีทางลาดสำหรับผู้ พิการ และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้พิการ

12. **ที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยว** พิพิธภัณฑ์ได้จัดให้มีที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยวบริเวณห้องโถงด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตร และบริเวณด้านนอกของอาคารที่จัดแสดง ซึ่งมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

13. **จุดนัดพบ** พิพิธภัณฑ์มีจุดนัดพบบริเวณทางเข้าด้านหน้าและบริเวณร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม

14. **ลานจอดรถ** พิพิธภัณฑ์มีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถยนต์ส่วนบุคคลได้มากกว่า 20 คัน แต่ไม่สามารถรองรับรถทัวร์ขนาดใหญ่ได้ ซึ่งในบริเวณลานจอดรถจะมีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อคอยดูแลตลอดเวลา

15. **ห้องสุขา** พิพิธภัณฑ์มีห้องสุขาแยกสำหรับชาย หญิง อย่างชัดเจน ซึ่งมีความสะอาดดี และเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในแต่ละวัน

16. **ร้านอาหารและเครื่องดื่ม** ภายในพิพิธภัณฑ์มีร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มที่มีบริการส่วนใหญ่เป็นอาหารที่รับประทานง่าย และมีให้บริการตลอดเวลาทำการของพิพิธภัณฑ์

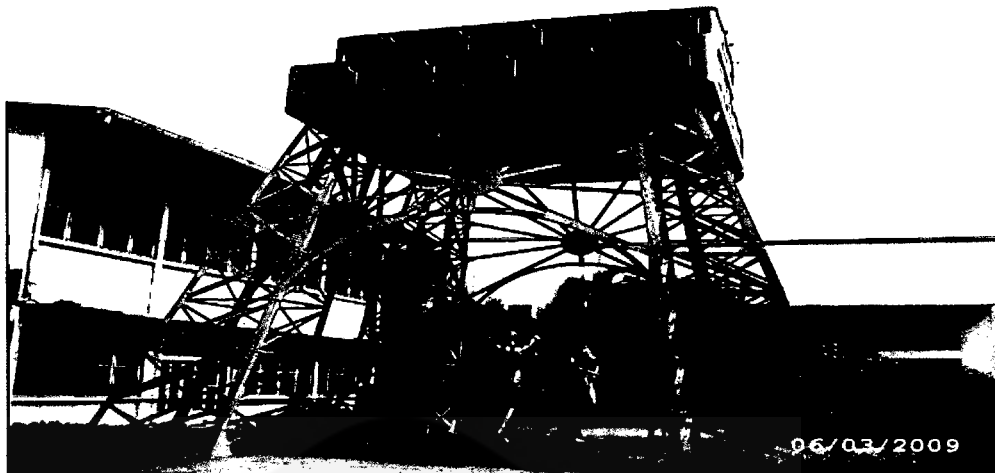
17. **ร้านขายของที่ระลึกและร้านจำหน่ายหนังสือ** บริเวณด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตรเข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีหนังสือเกี่ยวกับศิลปะและผลงานศิลปะจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ และในทุกวันเสาร์ อาทิตย์ จะมีตลาดนัดศิลปะเพื่อให้ศิลปินนำผลงานมาแสดงและขายให้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจงานศิลปะ

1.1.2 **ทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์** พบว่า ภายในพิพิธภัณฑ์มีการจัดนิทรรศการแบบถาวรและแบบหมุนเวียน โดยแบ่งการจัดแสดงออกเป็นห้องต่าง ๆ ได้แก่ ห้องจัดแสดงศิลปะไทยประเพณี ซึ่งจัดแสดงจิตรกรรมไทยประเพณี โดยมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่สอดแทรกด้วยเรื่องราวในวรรณคดีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยก่อน ห้องจัดแสดงศิลปะไทยแบบตะวันตก จัดแสดงผลงานศิลปะในแบบตะวันตกที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปินชาวตะวันตกที่เข้ามารับราชการในเมืองไทย และศิลปินไทยที่ได้ไปศึกษางานศิลปะยังต่างประเทศ ห้องเฉลิมพระเกียรติ จัดแสดงภาพเขียนของพระมหากษัตริย์ ดังเช่นพระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ห้องจัดแสดงศิลปกรรมตั้งแต่ปีพ.ศ.2475- ปัจจุบัน โดยมีการจัดแสดงผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ผลงานของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เพื่อ หริพิทักษ์ จักร์ส เกียรติก่อ อังคาร กัลยาณพงศ์ ปรีชา เถาทอง จักรพันธ์ โปษยกฤต ประเทือง เอมเจริญ และเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และบริเวณด้านนอกอาคารจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์มีงานศิลปะประเภทงานติดตั้ง(Installation) ซึ่งผู้เข้าชมสามารถศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงและช่างซึ่งกับงาน

ศิลปะภายในพิพิธภัณฑ์ โดยได้มีการจัดแสดงประวัติและผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง คือ จำรัส เกียรติก้อง แต่ไม่มีประวัติและผลงานของศิลปินท่านอื่น ๆ เลย ส่วนการจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน จะเป็นการแสดงผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง การจัดแสดงผลงานที่ได้จากการประกวด และการจัดแสดงงานนิพนธ์ของนักศึกษาด้านศิลปะ รวมถึงการจัดนิทรรศการสำคัญที่ต่าง ๆ ทั้งจากในประเทศ และจากต่างประเทศ ซึ่งนิทรรศการส่วนใหญ่จะเวลาในการจัดแสดงประมาณ 1 เดือน หรือมากกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของงานที่จัดแสดงด้วย ซึ่งการจัดงานนิทรรศการแบบหมุนเวียนจะทำให้ นักท่องเที่ยวที่เข้าชมมีการเรียนรู้ที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ไปตามหัวข้อของงาน นิทรรศการที่จัดแสดงในแต่ละครั้ง

ภาพประกอบ 6 ลักษณะตัวอาคารของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

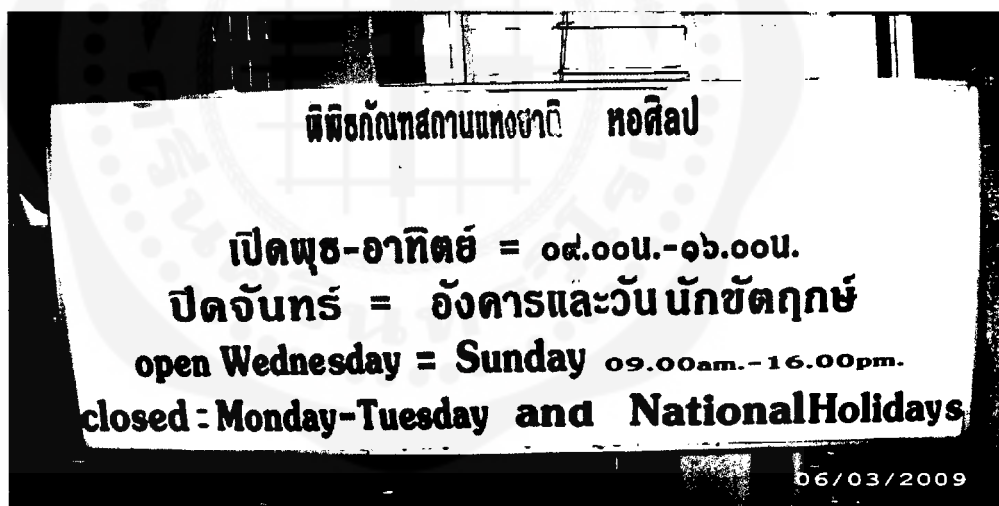
ภาพประกอบ 7 งานศิลปะที่จัดแสดงภายนอกของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 8 งานศิลปะที่จัดแสดงภายในของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 9 ป้ายบอกเส้นทางการเดินทางสู่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

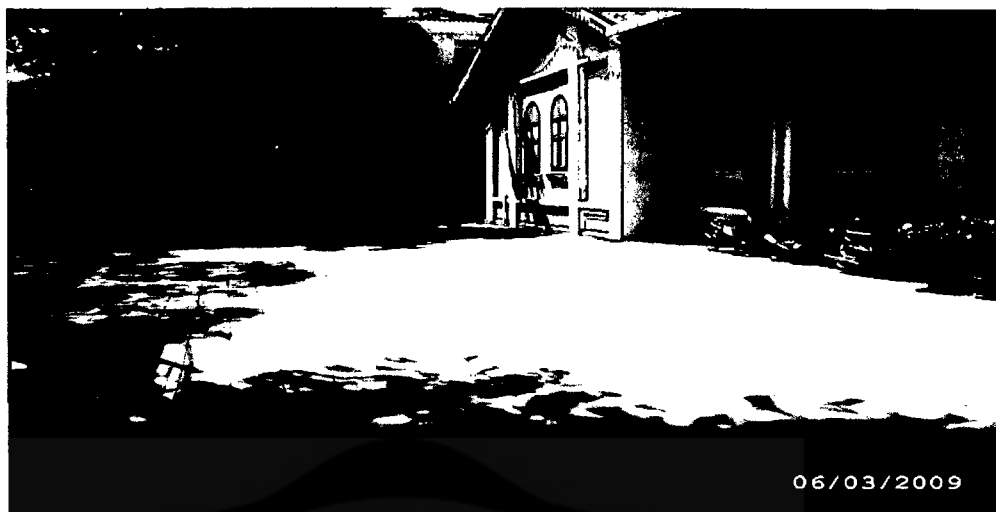
ภาพประกอบ 10 ป้ายแสดงเวลาทำการบริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

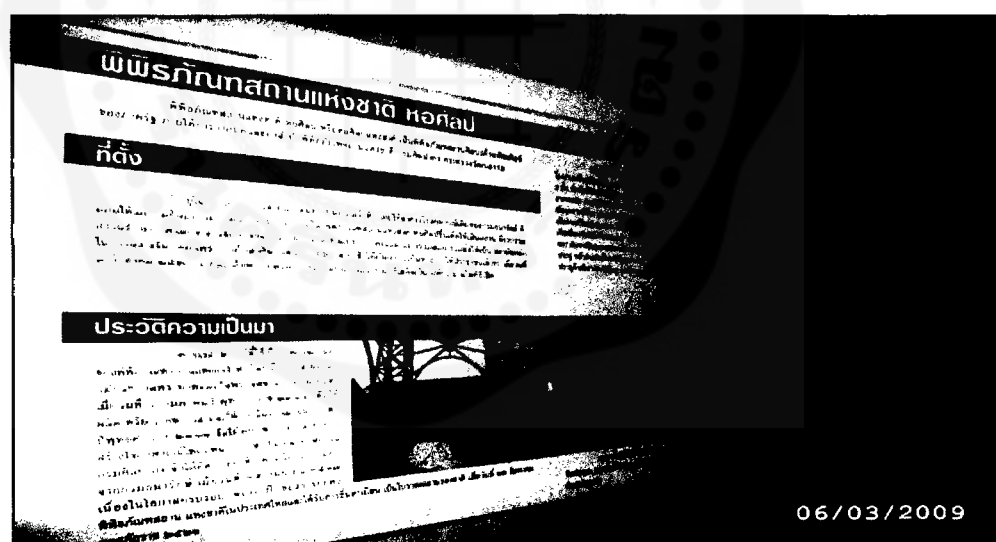
ภาพประกอบ 11 บริเวณด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตรเข้าชม
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

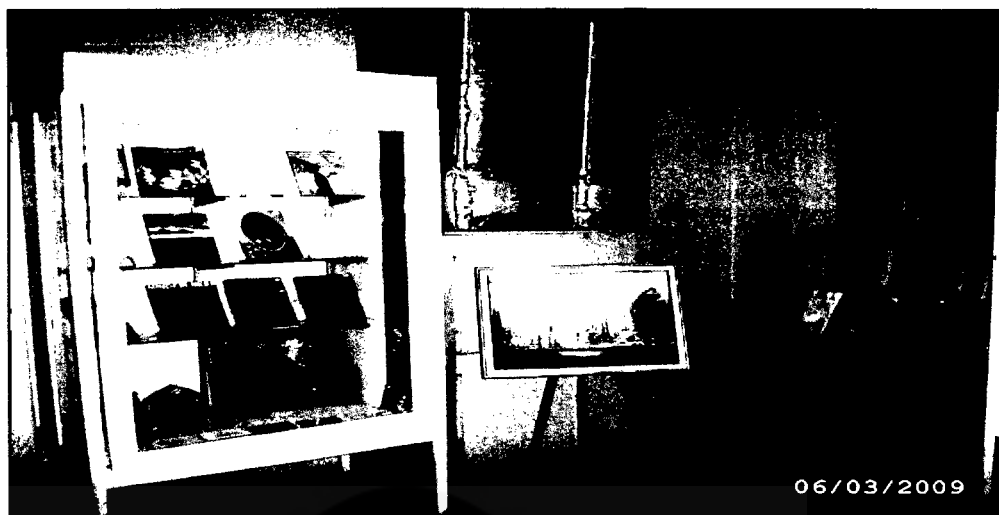
ภาพประกอบ 12 บริเวณที่นั่งพักผ่อนบริเวณด้านหน้าห้องโถง
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

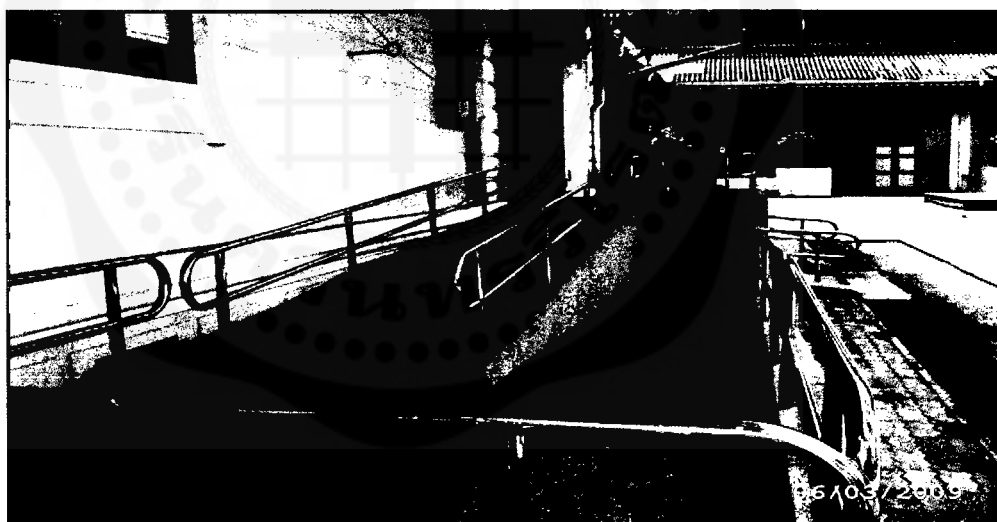
ภาพประกอบ 13 ลานจอดรถภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 14 ป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 15 ห้องจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึก
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 16 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 17 ห้องน้ำที่ให้บริการภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 18 ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

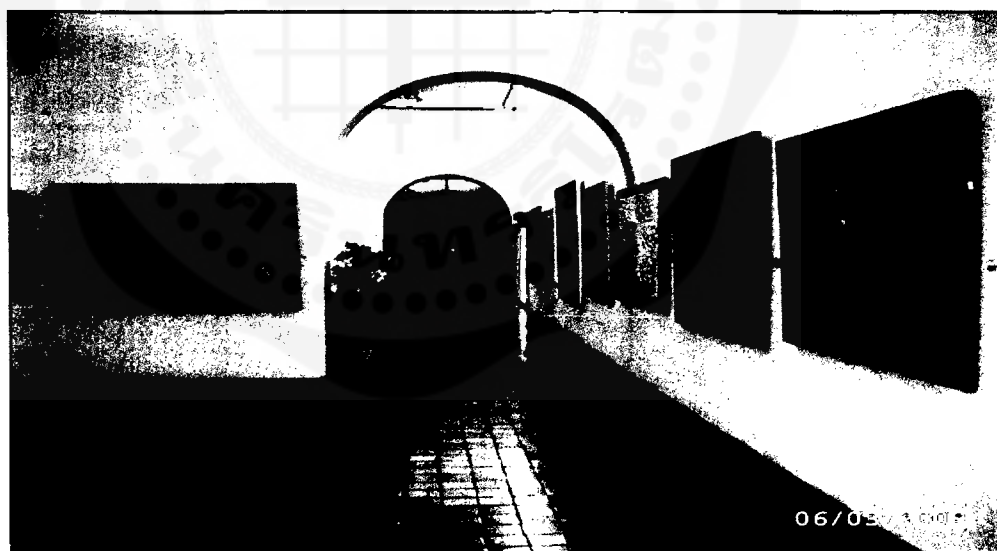
ภาพประกอบ 19 ตลาดนัดศิลปะภายในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 20 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 21 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 22 ภายในอาคารจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

1.2 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์มาทำการวิเคราะห์ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

จุดแข็ง

1. มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านศิลปะ และด้านการจัดนิทรรศการและการจัดแสดง
2. มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน
3. มีที่ตั้งใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบนบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ และเดินทางสะดวก
4. ผลงานที่จัดแสดงมีทั้งนิทรรศการถาวรและนิทรรศการหมุนเวียนตลอดทั้งปี

จุดอ่อน

1. ตัวอาคารถูกบดบังทัศนียภาพ
2. ขาดแผนการโฆษณา การตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ดี
3. ขาดแผนการสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณชน

โอกาส

1. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้
2. สามารถพัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในระดับสากลได้

อุปสรรค

1. ขาดแหล่งทุนสนับสนุน
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจงานด้านศิลปะโดยเฉพาะ จึงทำให้เป็นการจำกัดของกลุ่มผู้ชม
3. ภาครัฐยังเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่มากเท่าที่ควร

ส่วนผลการประเมินแบบสอบถามผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ เห็นว่า สิ่งที่เป็นจุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการ ได้แก่ แผนบริหาร และความปลอดภัย ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การหาแหล่งทุนสนับสนุน การตลาด และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การรวบรวมและจัดการวัตถุ และการจัดเก็บวัตถุ ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การสงวนรักษาและดูแลวัตถุ การบันทึกหลักฐาน และการตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านการวิจัย ได้แก่ การวิจัยวัตถุ และการเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงปานกลาง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง ซึ่งมีความแข็งแกร่งในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์น้อย การสื่อความหมายและให้การศึกษา แผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่

เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเห็นว่าเป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ แผนงานด้านการสร้างสัมพันธ์กับสาธารณชน ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก

1.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

1.3.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยว)

การประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยว) เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 135 คน ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	65	48.10
หญิง	70	51.90
รวม	135	100.00
2. อายุ		
11 – 20 ปี	34	25.20
21 – 30 ปี	45	33.30
31 – 40 ปี	32	23.70
41 – 50 ปี	16	11.90
มากกว่า 50 ปี	8	5.90
รวม	135	100.00
3. อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	16	11.90
พนักงานบริษัทเอกชน	19	14.10
รับจ้าง	7	5.20
ธุรกิจส่วนตัว	16	11.90
นักเรียน/นักศึกษา	63	46.70
เกษียณ	6	4.40
อื่นๆ	8	5.90
รวม	135	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	36	26.70
5,001 – 10,000 บาท	23	17.00
10,001 – 15,000 บาท	21	15.60
15,001 – 20,000 บาท	6	4.40
20,001 – 25,000 บาท	14	10.40
มากกว่า 25,000 บาท	35	25.90
รวม	135	100.00
5. การศึกษา		
ประถมศึกษา	0	0.00
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	26	19.30
อนุปริญญา หรือ ปวส.	4	3.00
ปริญญาตรี	79	58.50
ปริญญาโท	23	17.00
สูงกว่าปริญญาโท	3	2.20
รวม	135	100.00

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 70 คน (ร้อยละ 51.90) เป็นชาย จำนวน 65 คน (ร้อยละ 48.10) มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มากที่สุด จำนวน 45 คน (ร้อยละ 33.30) รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 25.20) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 32 คน (ร้อยละ 23.70) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 63 คน (ร้อยละ 46.70) รองลงมา เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 19 คน (ร้อยละ 14.10) สำหรับอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน เท่ากัน (ร้อยละ 11.90) สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 36 คน (ร้อยละ 26.70) รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 23 คน (ร้อยละ 17.00) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 21 คน (ร้อยละ 15.60) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 79 คน (ร้อยละ 58.50) รองลงมา คือ การศึกษาระดับ

มัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 26 คน (ร้อยละ 19.30) และมีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 23 คน (ร้อยละ 17.00)

ตาราง 2 จำนวนร้อยละ ของลักษณะการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ลักษณะการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางเอง	132	97.80
เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว	0	0.00
อื่นๆ	3	2.20
รวม	135	100.00

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์เองมากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 132 คน (ร้อยละ 97.80) รองลงมา คือ เดินทางมาโดยลักษณะอื่นๆ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.20)

ตาราง 3 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โทรทัศน์	9	6.70
วิทยุ	0	0.00
หนังสือพิมพ์	9	6.70
การบอกเล่า	57	42.20
อินเทอร์เน็ต	17	12.60
บริษัทนำเที่ยว	0	0.00
แผ่นป้ายโฆษณา	25	18.50
อื่นๆ	18	13.30
รวม	135	100.00

จากตาราง 3 ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยว โดยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 57 คน (ร้อยละ 42.20) รองลงมา คือ จากแผ่นป้ายโฆษณา จำนวน 25 คน (ร้อยละ 18.50) และจากรายละเอียดอื่นๆ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 13.30)

ตาราง 4 จำนวนร้อยละ สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

สาเหตุของการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	83	61.50
เพื่อการวิจัย	6	4.40
เพื่อความเพลิดเพลิน	44	32.60
อื่น ๆ	2	1.50
รวม	135	100.00

จากตาราง 4 จะพบว่า สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 83 คน (ร้อยละ 61.50) รองลงมา คือ เพื่อความเพลิดเพลิน จำนวน 44 คน (ร้อยละ 32.60) และเพื่อการวิจัย จำนวน 6 คน (ร้อยละ 4.40)

จากตารางที่ 1-4 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเอง กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า และสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

โดยแจกแจงข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ดังนี้

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
1. ที่ตั้งและอาคาร			
1.1 มีสถานที่กว้างขวาง	4.38	0.70	มาก
1.2 สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก	4.22	0.79	มาก
1.3 มีความร่มรื่น เงียบสงบ	4.45	0.71	มาก
1.4 ที่ตั้งของอาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	4.41	0.75	มาก
1.5 ตัวอาคารมีความสวยงาม ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม	3.95	0.91	มาก
1.6 มีแผนผังและป้ายสื่อความหมายบอกทางที่ชัดเจน	3.69	0.97	มาก
1.7 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์	4.19	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.18	0.60	มาก
2. นิทรรศการและการให้การศึกษา			
2.1 ความโดดเด่นและดึงดูดของวัตถุที่จัดแสดง	3.96	0.75	มาก
2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดง ให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความ สำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง	4.10	0.84	มาก
2.3 การให้เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความเหมาะสม กับนักท่องเที่ยวทุกชาติทุกวัย	3.89	0.86	มาก
2.4 เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความสมบูรณ์ ของเนื้อหาและเข้าใจง่าย	3.83	0.85	มาก
2.5 เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอ เรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดง	3.90	0.92	มาก
2.6 ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของการจัดแสดงวัตถุ	3.96	0.802	มาก
2.7 การรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุที่จัดแสดง	3.70	1.04	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
2.8 เส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑ์ที่มีความสะดวก ปลอดภัย	4.24	0.84	มาก
2.9 ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องจัดแสดง	4.56	0.63	มากที่สุด
2.10 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ เช่น การแสดง การให้ทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้องวัตถุ การจัด Event เป็นต้น	3.69	0.97	มาก
2.11 ประสิทธิภาพและความรู้ในภาพรวมของการเข้าชม นิทรรศการ	4.00	0.85	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.98	0.62	มาก
3. การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว			
3.1 การจัดลำดับนักท่องเที่ยวเข้าชมส่วนต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์	3.68	1.00	มาก
3.2 ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	3.37	1.06	ปานกลาง
3.3 ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชม	4.37	0.77	มาก
3.4 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าชม และการปฏิบัติตัว ระหว่างการเข้าชม	3.92	0.93	มาก
3.5 ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม	4.33	0.80	มาก
3.6 การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	3.99	0.96	มาก
3.7 ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ก่อนการเยี่ยมชม	3.73	1.03	มาก
3.8 เอกสาร แผ่นพับ ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	3.61	1.06	มาก
3.9 จุดพักผ่อน	3.62	1.05	มาก
3.10 จุดนัดพบ	3.64	0.99	มาก
3.11 ร้านอาหาร เครื่องดื่ม	3.57	0.96	มาก
3.12 ร้านจำหน่ายหนังสือ ของที่ระลึก	3.69	0.97	มาก
3.13 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ	3.74	0.97	มาก
3.14 ห้องน้ำ	4.27	0.80	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
3.15 ถึงขยะ	3.81	0.97	มาก
3.16 โทรศัพท์สาธารณะ	3.45	1.03	ปานกลาง
3.17 สถานที่จอดรถ	3.43	1.16	ปานกลาง
3.18 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	4.24	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.67	มาก
4. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์			
4.1 มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว	4.46	0.74	มาก
4.2 มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ	4.50	0.69	มากที่สุด
4.3 มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	4.41	0.79	มาก
4.4 มีความรู้ ความสามารถในการด้านภาษาในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	4.20	0.88	มาก
4.5 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยว	4.09	0.87	มาก
4.6 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์	4.34	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	0.71	มาก
ภาพรวม 4 ด้าน	3.99	0.60	มาก

จากตาราง 5 ผู้วิจัยพบว่า ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้อยู่เกณฑ์มาก โดยมีคะแนนศักยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (SD = 0.60) โดยให้ความคิดเห็นว่า

ศักยภาพด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์ มีคะแนนรวมศักยภาพมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 (SD = 0.71) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 (SD = 0.69) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากที่สุด อันดับ 2 คือ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 (SD = 0.74) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก อันดับ 3 คือ มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 (SD = 0.79) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก และอันดับ

4 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 (SD = 0.77) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากเช่นกัน

อันดับ 2 คือ ศักยภาพด้านที่ตั้งและอาคาร มีคะแนนรวมศักยภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (SD = 0.60) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีความร่มรื่น เงียบสงบ มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 (SD = 0.71) อันดับ 2 คือ ที่ตั้งของอาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 (SD = 0.75) อันดับ 3 คือ มีสถานที่กว้างขวาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 (SD = 0.70) และอันดับ 4 คือ สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (SD = 0.79) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

อันดับ 3 คือ ศักยภาพด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา มีคะแนนรวมศักยภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (SD = 0.62) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องจัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 (SD = 0.63) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากที่สุด อันดับ 2 คือ เส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ปลอดภัย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (SD = 0.84) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก อันดับ 3 คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดงให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความสำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (SD = 0.89) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก และอันดับ 4 คือ ประสิทธิภาพและความรู้ในภาพรวมของการเข้าชมนิทรรศการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (SD = 0.85) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากเช่นกัน

สุดท้าย คือ ศักยภาพด้านการบริหารและจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 (SD = 0.67) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชม มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 (SD = 0.77) อันดับ 2 คือ ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 (SD = 0.80) อันดับ 3 คือ ห้องน้ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (SD = 0.80) และอันดับ 4 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (SD = 0.79) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ โดยจัดลำดับความสำคัญจากความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน พบว่า

1. สถานที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีความเหมาะสมสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก
2. ควรมีการจัดกิจกรรมการแสดงผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

3. ควรมีการปรับปรุงตัวอักษรที่อธิบาย/บรรยายรูปภาพให้มีขนาดใหญ่กว่านี้
4. ควรปรับปรุงบรรยากาศห้องแสดงจิตรกรรมชั้น 2 บรรยากาศไม่ค่อยถ่ายเทบรรยากาศร้อนเกินไป
5. ควรมีการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและจะได้มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
6. ภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพิ่มงบประมาณในการจัดกิจกรรมการบำรุงรักษาพิพิธภัณฑ์ เพื่อจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้
7. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีมาก

1.3.2 ผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ (สำหรับผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์)

ผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 15 ตอน ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ เป็นพิพิธภัณฑสถานซึ่งดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐ คือ กรมศิลปากร ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2520 และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมเมื่อพ.ศ. 2521 โดยเฉลี่ย 3 ปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเข้าชมปีละประมาณ 53,000 คน นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ บุคคลทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งผู้เข้าชมส่วนใหญ่ตรงกับเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์

ตาราง 6 ข้อมูลการสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์

การจัดการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
ตอนที่ 2 แผนการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์		
1. ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ภายใน 3 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดทำแผนระยะยาว (5 ปี) ในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีกระบวนการทบทวนแผนระยะยาว (5 ปี) อย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 3 บุคลากร		
1. มีหน่วยงาน องค์กร หรือสมาคม ให้ความดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีนโยบายในการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
5. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ใน พิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดหมาย	✓	
ตอนที่ 4 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์		
1. พื้นที่ส่วนบริหาร	✓	
2. พื้นที่จัดนิทรรศการ/จัดแสดง	✓	
3. พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องประชุม ห้องเรียน	✓	
4. พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ	✓	
5. พื้นที่สำหรับการวิจัย	✓	
6. พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์/ซ่อมแซม วัตถุ	✓	

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
7. ห้องสมุด	✓	
8. พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ	✓	
ตอนที่ 5 การดูแลรักษาความปลอดภัย		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิงหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีแผนเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
6. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกและอบรมขั้นตอนปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือไม่	✓	
ตอนที่ 6 วัตถุที่จัดแสดง		
1. พิพิธภัณฑ์ของท่านแบ่งประเภทของวัตถุที่จัดแสดงเป็นประเภทใดบ้าง (โปรดระบุประเภท จำนวน และร้อยละ ของวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์)	✓	
2. วันที่ทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐานวัตถุครั้งล่าสุด	✓	
3. ระบบการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐาน และระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุ	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาเพื่องานด้านต่าง ๆ หรือไม่	✓	
5. พิพิธภัณฑ์มีการทำบันทึกหลักฐานซ้ำและเก็บไว้ในที่ปลอดภัยหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐานหรือไม่	✓	

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
ตอนที่ 7 การวิจัย		
1. งานด้านวิจัยเป็นภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใช่หรือไม่		✓
2. ได้มีนักวิชาการ นักเรียน/นักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใน 1 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่		✓
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยหรือไม่	✓	
ตอนที่ 8 การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ		
1. พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีนักอนุรักษ์ทำงานประจำกับทางพิพิธภัณฑ์หรือไม่		✓
4. พิพิธภัณฑ์มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์เป็นของพิพิธภัณฑ์เองหรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลงหรือไม่	✓	
7. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิหรือไม่	✓	
8. พิพิธภัณฑ์มีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษา และอนุรักษ์วัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 9 การประชาสัมพันธ์และการตลาด		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
ตอนที่ 10 นิทรรศการและการจัดแสดง		
1. นิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 11 การให้การศึกษา		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการให้การศึกษาของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการฝึกอบรมบุคลากรในการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่ (ทั้งในและนอกสถานที่)		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่		✓
ตอนที่ 12 การเผยแพร่และตีพิมพ์		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์หรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	มี	ไม่มี
ตอนที่ 13 ความต้องการในการฝึกอบรม		
1. พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในการฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ หรือไม่	✓	
ตอนที่ 14 ความร่วมมือ		
1. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีเครือข่ายหรือได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กร หรือสมาคม อื่นใดหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการยืมวัตถุมาจากที่อื่นหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 15 ความต้องการขององค์กร		
1. พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปี ข้างหน้าหรือไม่	✓	
2. ความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้า เช่น เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม	✓	
3. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือไม่	✓	

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ พบว่า ภายใน 3 ปีที่ผ่านมาผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมในการอบรมสัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ และมีการจัดทำแผนระยะยาว 5 ปี ในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ โดยได้มีกระบวนการทบทวนแผนระยะยาว 5 ปี อย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์อยู่ในความดูแล และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานจากกรมศิลปากร และสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โดยมีนโยบายสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และได้มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรให้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดมุ่งหมาย

พิพิธภัณฑ์มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ ดังนี้ พื้นที่ส่วนบริหาร คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่จัดนิทรรศการและจัดแสดง คิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องเรียน ห้องประชุม คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สำหรับการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์ ช่อมแซม วัตถุ คิดเป็นร้อยละ 1 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 1 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ คิดเป็นร้อยละ 8 ของพื้นที่ทั้งหมด พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร และมีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัย และอุปกรณ์ดับเพลิง แต่ไม่มีแผนอพยพบุคลากร ผู้เข้าชม และเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน ที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกอบรมขั้นตอนปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน วัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วย จิตรกรรม จำนวน 545 ชิ้น ประติมากรรม จำนวน 350 ชิ้น สื่อผสม จำนวน 400 ชิ้น และงานติดตั้ง(Installation) จำนวน 5 ชิ้น รวม 1,300 ชิ้น โดยวันที่ทำทะเบียนบัญชีและหลักฐานวัตถุครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ.2552 โดยใช้คอมพิวเตอร์และการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐานและระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุ พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาเพื่องานด้านต่าง ๆ และมีการทำบันทึกหลักฐานเข้าและเก็บไว้ในที่ปลอดภัยและมีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐานด้วย

งานวิจัยไม่ใช่ภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์ และใน 1 ปีที่ผ่านมาไม่มีนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอและมีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุ แต่ไม่มีนักอนุรักษ์ที่ทำงานประจำกับทางพิพิธภัณฑ์ และไม่มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ เป็นของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลง และมีการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิ โดยมีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษาและอนุรักษ์วัตถุ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานและมีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์และความตระหนัก การจัดนิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ และมีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุ โดยได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และมีการจัดประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษา ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ และได้มีการฝึกอบรมบุคลากรในการให้การศึกษา แต่ไม่มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ ทั้งในละแวกสถานที่ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในด้านต่าง ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ 1.การขอสนับสนุนเงินอุดหนุน 2.การบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ 3.

การประชาสัมพันธ์และการตลาด 4.การให้การศึกษาและการสื่อความหมาย 5.การบำรุงรักษาและอนุรักษ์วัตถุ 6.การบริหารและการจัดการวัตถุ 7.การจัดทำเอกสารและการบันทึกหลักฐาน 8.การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง 9.การต้อนรับผู้ชม 10.การรักษาความปลอดภัยและการดำเนินการในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน

พิพิธภัณฑ์มีเครือข่ายและได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยศิลปากร และบริษัทเอกชนต่าง ๆ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ได้มีการยืมวัตถุจากที่อื่นมาเพื่อจัดแสดง และมีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุเพื่อการตรวจวิเคราะห์ การวิจัย และการจัดแสดง พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปีข้างหน้า ดังนี้ 1.ปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ที่มีต่อสังคม 2.พัฒนาเทคนิค วิธีการ และรูปแบบในการนำเสนอข้อมูล 3.รณรงค์เพื่อปกป้องมรดกของชาติที่ถูกคุกคาม 4.ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เอกลักษณ์ของมรดกของชาติและท้องถิ่น 5.สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์จัดขึ้น 6.สร้างความภูมิใจในมรดกชาติ 7.กระตุ้นให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการสงวนรักษา และการอนุรักษ์มรดกของชาติ 8.พัฒนาการแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน 9.พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีคุณภาพ ได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ 10.พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ 11.รักษาความสัมพันธ์กับสังคม และเพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าพิพิธภัณฑ์มีความต้องการดังต่อไปนี้ 1.พัฒนาศักยภาพของบุคลากร 2.ปรับปรุงวิธีกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน 3.ปรับปรุงกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน 4.ปรับปรุงการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงให้น่าสนใจขึ้น 5.ทำงานวิจัยร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานวิจัยให้มากขึ้น 6.เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม 7.สนับสนุนนโยบายด้านการอนุรักษ์ในระดับต่าง ๆ 8.การจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารายได้ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าต่อไปบุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งบุคลากรก็ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามที่ได้ร้องขอ โดยบุคลากรที่ร้องขอการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด คือ บุคลากรที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา

ตอนที่ 2 หอศิลปสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ ตรวจสอบ ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยใช้แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษา เป็นเครื่องมือ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

1. ป้ายบอกทางเข้าถึงพิพิธภัณฑสถาน นักท่องเที่ยวสามารถเห็นป้ายบอกทางเข้าพิพิธภัณฑสถานบริเวณสี่แยกด้านหน้าทางเข้าพิพิธภัณฑสถาน ด้านถนนราชดำเนิน และถนนพระสุเมรุ โดยเป็นป้ายบอกทางในช่วงที่ใกล้ถึงพิพิธภัณฑสถานประมาณ 50 เมตร นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาพิพิธภัณฑสถานได้หลายวิธี เช่น การเดินทางทางรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารสาธารณะ และเรือโดยสารจากท่าเรือสะพานผ่านฟ้า

2. สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงพิพิธภัณฑสถาน บริเวณด้านบนของอาคารพิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 ด้านมีป้ายชื่อพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งสามารถมองเห็นได้ในระยะไกล และมีป้ายแสดงข้อมูลท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถาน

3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว บริเวณด้านหน้าทางเข้าพิพิธภัณฑสถานมีเจ้าหน้าที่คอยให้การต้อนรับและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการจำหน่ายบัตรเข้าชมด้วย

4. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถาน บริเวณทางเข้าชมนิทรรศการมีการติดตั้งป้ายแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถาน ป้ายแสดงคำแนะนำในการเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน และมีเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแจกนักท่องเที่ยวด้านหน้าห้องจำหน่ายบัตร

5. การกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑสถาน พพิธภัณฑสถานไม่มีการกำหนดเส้นทางในการเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑสถาน มีเพียงแผนผังการจัดแสดงของพิพิธภัณฑสถานให้นักท่องเที่ยวทราบเท่านั้น

6. มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูล ภายในพิพิธภัณฑสถานไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำชั้นต่าง ๆ เพื่ออธิบายข้อมูลและคอยดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

7. มีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง พพิธภัณฑสถานมีป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง โดยเป็นการบอกชื่อผลงาน ศิลปินเจ้าของผลงาน และประเภทของผลงาน

8. มีแผนผังแสดงภาพรวมของพิพิธภัณฑสถาน บริเวณทางเข้าชั้น 1 มีป้ายแสดงแผนผังการจัดแสดงในส่วนต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑสถาน แสดงให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

9. การดูแลความสะดวกของพิพิธภัณฑสถาน พพิธภัณฑสถานมีความสะอาดดี และมีพนักงานคอยดูแลรักษาและทำความสะอาดภายในพิพิธภัณฑสถานอยู่ตลอดเวลาทำการ นอกจากนั้นยังมีถังขยะตั้งไว้ด้านนอก และภายในบริเวณห้องน้ำของพิพิธภัณฑสถานด้วย

10. การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง ภายในพิพิธภัณฑสถานมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทั่วบริเวณส่วนจัดแสดงเพื่อดูแลความปลอดภัยของทั้งนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง และมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลภายในห้องควบคุมแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำชั้นต่าง ๆ

11. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ พิพิธภัณฑสถานได้จัดให้มีทางลาดสำหรับผู้พิการ และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้พิการ

12. ที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยว พิพิธภัณฑสถานได้จัดให้มีที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยวบริเวณชั้นที่ 2-4 ของพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งมีจำนวนไม่มาก

13. จุดนัดพบ พิพิธภัณฑสถานมีจุดนัดพบบริเวณทางเข้าด้านหน้าและบริเวณร้านอาหารและเครื่องดื่ม

14. ลานจอดรถ พิพิธภัณฑสถานมีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถยนต์ส่วนบุคคล ได้จำนวนมาก แต่ไม่สามารถรองรับรถบรรทุกขนาดใหญ่ได้ ซึ่งในบริเวณลานจอดรถจะมีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อคอยดูแลและอำนวยความสะดวกในการเข้าออกตลอดเวลา

15. ห้องสุขา พิพิธภัณฑสถานมีห้องสุขาให้บริการตามชั้นต่าง ๆ แยกสำหรับชาย หญิง อย่างชัดเจน ซึ่งมีความสะอาดดี และเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมในแต่ละวัน

16. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ภายในพิพิธภัณฑสถานมีร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มที่มีบริการส่วนใหญ่เป็นอาหารที่รับประทานง่าย และมีให้บริการตลอดเวลาทำการของพิพิธภัณฑสถาน

17. ร้านขายของที่ระลึกและร้านจำหน่ายหนังสือ ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณร้านอาหารและเครื่องดื่มมีหนังสือเกี่ยวกับศิลปะและผลงานศิลปะ มีของที่ระลึกประเภทต่าง ๆ เช่น ถ้วยผ้า เสื้อยืด และโปสเตอร์ ซึ่งเป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ

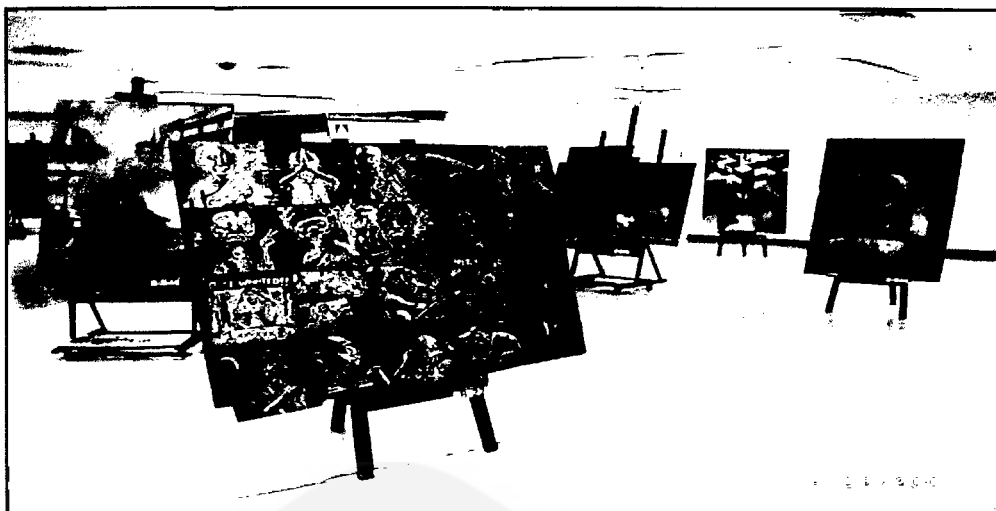
2.1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑสถาน พบว่า ภายในพิพิธภัณฑสถานมีการจัดนิทรรศการแบบถาวรและแบบหมุนเวียน โดยจัดแสดงผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ วิจิตรศิลป์ และสื่อผสม ของศิลปินทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยแบ่งการจัดแสดงออกเป็นชั้นต่าง ๆ รวม 5 ชั้น ซึ่งบริเวณชั้นที่ 1 ของพิพิธภัณฑสถานจัดแสดงพระรูปสีน้ำมันในฉลองพระองค์ชุดไทยจักรี ทรงเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณนพรัตน์ราชวรราภรณ์ สายสะพาย นพรัตน์ ดารานพรัตน์ และทรงมงกุฏ มีความสูงพร้อมกรอบ 4 เมตร กว้าง 2.6 เมตร วาดโดยนายสนาน คลังจัตุรัส อาจารย์พิเศษแผนกเขียนภาพสีน้ำมันของศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร ซึ่งภาพนี้ได้ใช้เป็นต้นฉบับสำหรับออกแบบธนบัตรที่ระลึกเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม พ.ศ.2547 เพื่อประดิษฐานเป็นประธานสำหรับหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถโดยเฉพาะ การจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่เป็นการจัดงานแสดงผลงานโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน มูลนิธิ สถาบันการศึกษา ตลอดจนศิลปินที่มีชื่อเสียงของไทย นอกจากนี้ยังมีการจัดการประกวดผลงานศิลปะในระดับชาติอีกด้วย

ภาพประกอบ 23 ที่ตั้งหอศิลปีสมาเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 24 ป้ายบอกเส้นทางการเดินทางสู่อาคารศิลปีสมาเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 25 ผลงานที่ได้รับรางวัลการประกวดซึ่งจัดแสดงภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 26 บรรยากาส่งส่วนจัดแสดงงานศิลปะภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 27 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณโดยรอบหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 28 ที่นั่งพักผ่อนภายในบริเวณหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

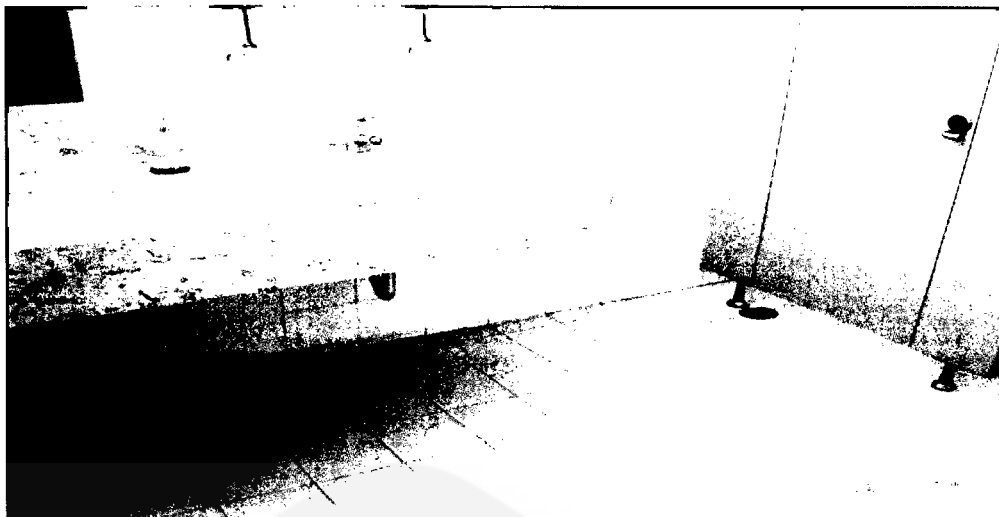
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

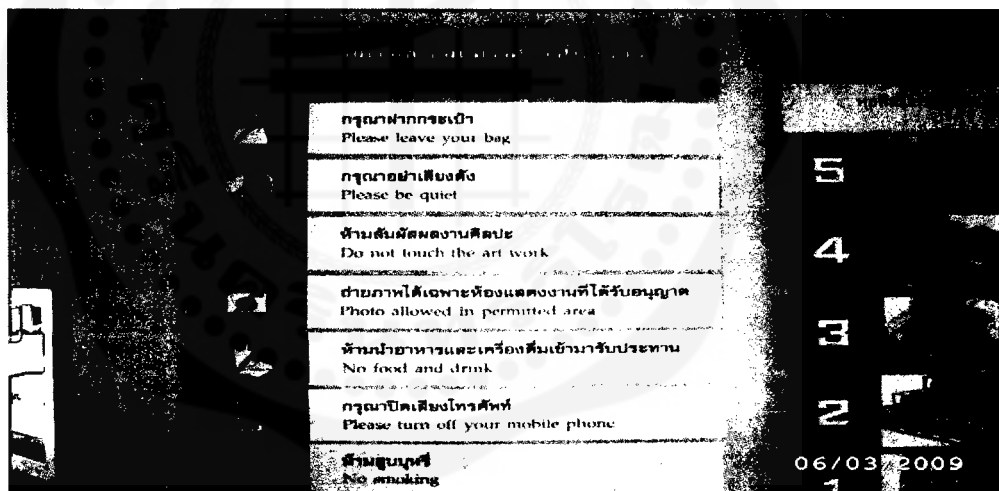
ภาพประกอบ 29 อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยภายในหอศิลปีสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 30 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการภายในหอศิลปีสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

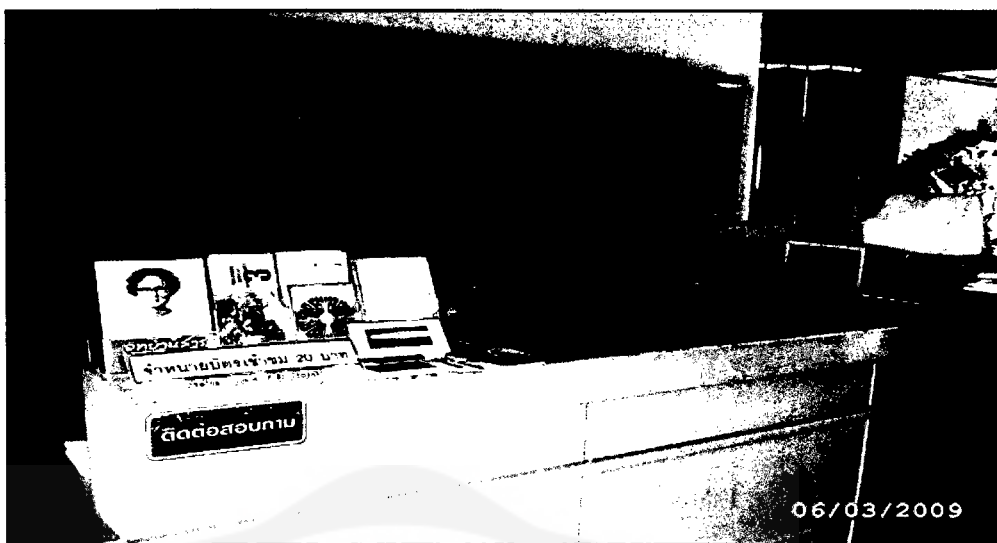

ภาพประกอบ 31 ห้องน้ำที่มีให้บริการภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 32 ป้ายแสดงคำแนะนำระหว่างการเข้าชมหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 33 จุดรับฝากของและให้ข้อมูลบริเวณด้านหน้าหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าสุริยภักดิ์
พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 34 เคาน์เตอร์จำหน่ายบัตรเข้าชมหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าสุริยภักดิ์พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 35 กล้องวงจรปิดภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 36 ลานจอดรถบริเวณหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 37 ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มภายในหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าศิริกิติ
พระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 38 ร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึกภายในหอศิลปวัฒนธรรมเจ้า
ศิริกิติพระบรมราชินีนาถ

(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

2.2 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์มาทำการวิเคราะห์ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

จุดแข็ง

1. มีที่ตั้งที่เป็นจุดเด่น สามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่ายและใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ
อื่นๆ

2. มีแหล่งเงินทุนสนับสนุน

3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี

4. มีการจัดการวัตถุที่จัดแสดงที่ดี

5. มีการจัดนิทรรศการอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

จุดอ่อน

1. ขาดการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่ดี

2. ขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดแสดง

โอกาส

1. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้

2. สามารถพัฒนาให้เป็นหอศิลป์ในระดับสากลได้

3. สามารถรองรับผู้เข้าชมจำนวนมากได้เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่

อุปสรรค

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจงานด้านศิลปะโดยเฉพาะ

2. ขาดการวิจัยภายในหอศิลป์และไม่มีพื้นที่ห้องสมุดสนับสนุนข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้บริหาร/ผู้ดูแลหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เห็นว่า สิ่งที่เป็นจุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การหาแหล่งทุนสนับสนุน และความปลอดภัย ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์น้อย แผนบริหารและการตลาด ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การสงวนรักษาและดูแลวัตถุ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ และการจัดเก็บวัตถุ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์น้อย การรวบรวมและการจัดการวัตถุ การบันทึกหลักฐาน ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านการวิจัย ได้แก่ การวิจัยวัตถุ และการเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง ซึ่งมี

ความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์น้อย การสื่อความหมายและการให้การศึกษา แผนงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณชน และแผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนและผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ของหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2.3.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดต่ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยวน)

การประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดต่ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยวน) เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดต่ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวดต่อหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 130 ราย ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวน

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	55	42.30
หญิง	75	57.70
รวม	130	100.00
2. อายุ		
11 – 20 ปี	55	42.30
21 – 30 ปี	33	25.40
31 – 40 ปี	26	20.00
41 – 50 ปี	13	10.00
มากกว่า 50 ปี	3	2.30
รวม	130	100.00

ตาราง 7 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14	10.80
พนักงานบริษัทเอกชน	14	10.80
รับจ้าง	3	2.30
ธุรกิจส่วนตัว	19	14.60
นักเรียน/นักศึกษา	73	56.20
เกษียณ	1	0.80
อื่น ๆ	6	4.60
รวม	130	100.00
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	52.30
5,001 – 10,000 บาท	17	13.10
10,001 – 15,000 บาท	18	13.80
15,001 – 20,000 บาท	6	4.60
20,001 – 25,000 บาท	7	5.40
มากกว่า 25,000 บาท	14	10.80
รวม	130	100.00
5. การศึกษา		
ประถมศึกษา	3	2.30
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	42	32.30
อนุปริญญา หรือ ปวส.	5	3.80
ปริญญาตรี	64	49.20
ปริญญาโท	16	12.30
สูงกว่าปริญญาโท	0	0.00
รวม	130	100.00

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวยุคใหม่ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 75 คน (ร้อยละ 57.70) เป็นชาย จำนวน 55 คน (ร้อยละ 42.30) มีช่วงอายุระหว่าง 11 – 20 ปี มากที่สุด

จำนวน 55 คน (ร้อยละ 42.30) รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 25.40) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 20.00) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 73 คน (ร้อยละ 56.20) รองลงมา ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 19 คน (ร้อยละ 14.60) สำหรับอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน เท่ากัน (ร้อยละ 10.80) สำหรับรายเฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 68 คน (ร้อยละ 13.10) รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 18 คน (ร้อยละ 13.80) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 17 คน (ร้อยละ 13.10) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 64 คน (ร้อยละ 49.20) รองลงมา คือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 42 คน (ร้อยละ 32.30) และมีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 16 คน (ร้อยละ 12.30)

ตาราง 8 จำนวนร้อยละ ของลักษณะการเดินทางมาพำนักพักแรมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ลักษณะการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางเอง	122	93.80
เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว	1	0.80
อื่น ๆ	7	5.40
รวม	130	100.00

จากตาราง 8 จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพำนักพักแรมเองมากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 122 คน (ร้อยละ 93.80) รองลงมา คือ มาโดยลักษณะอื่น ๆ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 5.40) และเดินทางกับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.80)

ตาราง 9 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โทรทัศน์	13	10.00
วิทยุ	2	1.50
หนังสือพิมพ์	6	4.60
การบอกเล่า	67	51.50
อินเทอร์เน็ต	17	13.10
บริษัทนำเที่ยว	2	1.50
แผ่นป้ายโฆษณา	11	8.50
อื่นๆ	12	9.20
	130	100.00

จากตาราง 9 ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 67 คน (ร้อยละ 51.50) รองลงมา คือ จากอินเทอร์เน็ต จำนวน 17 คน (ร้อยละ 13.10) และจากโทรทัศน์ จำนวน 13 คน (ร้อยละ 10.00)

ตาราง 10 จำนวนร้อยละ สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

สาเหตุของการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	100	76.90
เพื่อการวิจัย	1	0.80
เพื่อความเพลิดเพลิน	21	16.20
อื่นๆ	8	6.20
รวม	130	100.00

จากตาราง 10 จะพบว่า สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 100 คน (ร้อยละ 76.90) รองลงมา คือ เพื่อความเพลิดเพลิน จำนวน 21 คน (ร้อยละ 16.20) และสาเหตุอื่นๆ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 6.20)

จากตารางที่ 7 -10 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 11 – 20 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนทางศิลปะเอง กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า และสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

โดยแจกแจงข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ดังนี้

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
1. ที่ตั้งและอาคาร			
1.1 มีสถานที่กว้างขวาง	4.02	0.97	มาก
1.2 สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก	3.94	0.97	มาก
1.3 มีความร่มรื่น เย็นสบาย	4.35	0.79	มาก
1.4 ที่ตั้งของอาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	4.18	0.85	มาก
1.5 ตัวอาคารมีความสวยงาม ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม	3.94	0.95	มาก
1.6 มีแผนผังและป้ายสื่อความหมายบอกทางที่ชัดเจน	3.42	1.15	ปานกลาง
1.7 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์	3.97	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.97	0.72	มาก
2. นิทรรศการและการให้การศึกษา			
2.1 ความโดดเด่นและดึงดูดของวัตถุที่จัดแสดง	3.84	0.88	มาก
2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดง ให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความ สำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง	3.85	0.88	มาก
2.3 การให้เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความเหมาะสม กับนักท่องเที่ยวทุกชาติทุกวัย	3.80	0.91	มาก
2.4 เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความสมบูรณ์ ของเนื้อหาและเข้าใจง่าย	3.75	0.85	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
2.5 เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอ เรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดง	3.66	0.85	มาก
2.6 ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของการจัดแสดงวัตถุ	3.68	0.87	มาก
2.7 การรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุที่จัดแสดง	3.55	1.06	มาก
2.8 เส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความสะดวก ปลอดภัย	4.01	0.86	มาก
2.9 ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้อง จัดแสดง	4.22	0.87	มาก
2.10 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ เช่น การแสดง การให้ทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้องวัตถุ การจัด Event เป็นต้น	3.57	1.00	มาก
2.11 ประสิทธิภาพและความรู้ในภาพรวมของการเข้าชม นิทรรศการ	3.92	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.70	มาก
3. การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว			
3.1 การจัดลำดับนักท่องเที่ยวเข้าชมส่วนต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์	3.64	0.92	มาก
3.2 ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	3.15	1.19	ปานกลาง
3.3 ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชม	3.95	1.05	มาก
3.4 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าชม และการปฏิบัติตัว ระหว่างการเข้าชม	3.71	0.98	มาก
3.5 ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม	3.82	1.03	มาก
3.6 การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	3.87	0.96	มาก
3.7 ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ก่อนการเยี่ยมชม	3.55	0.97	มาก
3.8 เอกสาร แผ่นพับ ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบ การเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์	3.63	0.99	มาก
3.9 จุดพักผ่อน	3.52	1.04	มาก
3.10 จุดนัดพบ	3.55	0.98	มาก
3.11 ร้านอาหาร เครื่องดื่ม	3.12	1.10	ปานกลาง
3.12 ร้านจำหน่ายหนังสือ ของที่ระลึก	3.28	1.11	ปานกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
3.13 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ	3.40	1.00	ปานกลาง
3.14 ห้องน้ำ	3.52	1.09	มาก
3.15 ถึงขยะ	3.19	0.96	ปานกลาง
3.16 โทรศัพท์สาธารณะ	3.12	0.97	ปานกลาง
3.17 สถานที่จอดรถ	3.26	1.03	ปานกลาง
3.18 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	3.94	0.90	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.51	0.74	มาก
4. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์			
4.1 มีอัตราค้ายไม้ตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว	4.15	0.79	มาก
4.2 มีบุคลากรที่เหมาะสมแก่การให้บริการ	4.09	0.82	มาก
4.3 มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.91	0.94	มาก
4.4 มีความรู้ ความสามารถในการด้านภาษาในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.85	0.94	มาก
4.5 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยว	3.79	0.99	มาก
4.6 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์	3.98	0.94	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	0.82	มาก
ภาพรวม 4 ด้าน	3.72	0.73	มาก

จากตาราง 11 ผู้วิจัยพบว่า ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้อยู่เกณฑ์มาก โดยมีคะแนนศักยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 (SD = 0.73) โดยให้ความคิดเห็นว่า

ศักยภาพด้านที่ตั้งและอาคาร มีคะแนนรวมศักยภาพมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (SD = 0.73) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีความพร้อมรับ เยี่ยมชม เป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 (SD = 0.79) อันดับ 2 คือ ที่ตั้งของอาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (SD = 0.85) อันดับ 3 คือ มีสถานที่กว้างขวาง

คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ($SD = 0.97$) และอันดับ 4 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ($SD = 0.91$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

รองลงมาอันดับ 2 คือ ศักยภาพด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์ มีคะแนนรวมศักยภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ($SD = 0.82$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีอัยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ($SD = 0.79$) อันดับ 2 คือ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ($SD = 0.92$) อันดับ 3 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ($SD = 0.94$) และอันดับ 4 คือ มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ($SD = 0.94$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

อันดับ 3 คือ ศักยภาพด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา มีคะแนนรวมศักยภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ($SD = 0.70$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องจัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ($SD = 0.87$) อันดับ 2 คือ เส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความสะดวก ปลอดภัย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ($SD = 0.86$) อันดับ 3 คือ ประสบการณ์และความรู้ในภาพรวมของการเข้าชมนิทรรศการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ($SD = 0.89$) และอันดับ 4 คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดงให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความสำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ($SD = 0.88$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

สุดท้าย คือ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ($SD = 0.74$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชมมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ($SD = 1.05$) อันดับ 2 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ($SD = 0.90$) อันดับ 3 คือ การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ($SD = 0.96$) และอันดับ 4 คือ ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ($SD = 1.03$)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยจัดลำดับความสำคัญจากความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน พบว่า

1. สถานที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก
2. ควรมีการนำเสนอข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานแสดงภาพที่มากกว่านี้ เช่น ที่มาของผลงาน วัสดุที่ใช้ทำ หรือมีโบว์ชาร์อธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ของผลงานแสดง

3. ควรมีการจัดรูปแบบของงานศิลปะที่หลากหลายมากกว่านี้ เช่น ควรมีงานศิลปะจำพวกงานปั้น งานภาพถ่าย ฯลฯ

4. ควรมีการเผยแพร่ทางสื่อโฆษณาต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น โฆษณาผ่านทาง Website โทรศัพท์ นิตยสาร เป็นต้น

5. ควรมีการจัดกิจกรรมพิเศษ การจัด Event ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มาอย่างสม่ำเสมอ

6. ควรมีการปรับปรุงจุดนั่งพักผ่อนเนื่องจากไม่เพียงพอ

7. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑน์มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีมาก

2.3.2 ผลวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑน์ (สำหรับผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑน์)

ผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑน์ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑน์ เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 15 ตอน ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑน์

หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นพิพิธภัณฑน์ซึ่งดำเนินงานโดยหน่วยงานภาคเอกชน คือ มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2546 และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมเมื่อพ.ศ.2546 โดยเฉลี่ย 3 ปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเข้าชมปีละประมาณ 31,000 คน นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑน์ ได้แก่ บุคคลทั่วไป และนักเรียน นักศึกษา ซึ่งผู้เข้าชมส่วนใหญ่ตรงกับเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑน์

ตาราง 12 ข้อมูลการสำรวจการจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

การจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
ตอนที่ 2 แผนการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑน์		
1. ผู้บริหารพิพิธภัณฑน์ได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑน์ภายใน 3 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑน์มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑน์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑน์ได้มีการจัดทำแผนระยะยาว (5 ปี) ในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑน์หรือไม่	✓	

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีกระบวนการทบทวนแผนระยะยาว (5 ปี) อย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 3 บุคลากร		
1. มีหน่วยงาน องค์กร หรือสมาคม ให้ความดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีนโยบายในการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
5. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ใน พิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดมุ่งหมาย	✓	
ตอนที่ 4 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์		
1. พื้นที่ส่วนบริหาร	✓	
2. พื้นที่จัดนิทรรศการ/จัดแสดง	✓	
3. พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องประชุม ห้องเรียน	✓	
4. พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ	✓	
5. พื้นที่สำหรับการวิจัย		✓
6. พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์/ซ่อมแซม วัตถุ	✓	

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
7. ห้องสมุด	✓	
8. พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ	✓	
ตอนที่ 5 การดูแลรักษาความปลอดภัย		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิงหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
5. พิพิธภัณฑ์มีแผนเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
6. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกและอบรมขั้นตอนปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือไม่	✓	
ตอนที่ 6 วัตถุที่จัดแสดง		
1. พิพิธภัณฑ์ของท่านแบ่งประเภทของวัตถุที่จัดแสดงเป็นประเภทใดบ้าง (โปรดระบุประเภท จำนวน และร้อยละ ของวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์)	✓	
2. วันที่ทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐานวัตถุครั้งล่าสุด	✓	
3. ระบบการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐาน และระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุ	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาเพื่องานด้านต่าง ๆ หรือไม่	✓	
5. พิพิธภัณฑ์มีการทำบันทึกหลักฐานซ้ำและเก็บไว้ในที่ปลอดภัยหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐานหรือไม่	✓	

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
ตอนที่ 7 การวิจัย		
1. งานด้านวิจัยเป็นภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใช่หรือไม่		✓
2. ได้มีนักวิชาการ นักเรียน/นักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใน 1 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยหรือไม่	✓	
ตอนที่ 8 การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ		
1. พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีนักอนุรักษ์ทำงานประจำกับทางพิพิธภัณฑ์หรือไม่		✓
4. พิพิธภัณฑ์มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์เป็นของพิพิธภัณฑ์เองหรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลงหรือไม่	✓	
7. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิหรือไม่	✓	
8. พิพิธภัณฑ์มีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษา และอนุรักษ์วัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 9 การประชาสัมพันธ์และการตลาด		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
ตอนที่ 10 นิทรรศการและการจัดแสดง		
1. นิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 11 การให้การศึกษา		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการให้การศึกษาของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการฝึกอบรมบุคลากรในการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่ (ทั้งในและนอกสถานที่)	✓	
5. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่	✓	
ตอนที่ 12 การเผยแพร่และตีพิมพ์		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์หรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดการหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าศิริกิติ พระบรมราชินีนาถ	มี	ไม่มี
ตอนที่ 13 ความต้องการในการฝึกอบรม		
1. พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในการฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ หรือไม่	✓	
ตอนที่ 14 ความร่วมมือ		
1. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีเครือข่ายหรือได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กร หรือสมาคม อื่นใดหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการยืมวัตถุมาจากที่อื่นหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 15 ความต้องการขององค์กร		
1. พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปี ข้างหน้าหรือไม่	✓	
2. ความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้า เช่น เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม	✓	
3. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือไม่	✓	

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์การจัดการหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าศิริกิติ พระบรมราชินีนาถ พบว่า ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของ พิพิธภัณฑ์ และมีการทำแผนการดำเนินงานระยะยาว 5 ปี โดยได้มีกระบวนการทบทวนแผนระยะยาว 5 ปี อย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์ได้รับการดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานจากธนาคารกรุงเทพ บริษัทปตท.จำกัดมหาชน ธนาคารแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยมี นโยบายสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และได้มีการ กำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ ภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดมุ่งหมาย

พิพิธภัณฑ์มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ ดังนี้ พื้นที่ส่วนบริหาร คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่จัดนิทรรศการและจัดแสดง คิดเป็นร้อยละ 55 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องเรียน ห้องประชุม คิดเป็นร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ คิดเป็นร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์ ซ่อมแซมวัตถุ คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยของวัตถุ บุคลากร และอาคาร ซึ่งมีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิง โดยมีแผนอพยพบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ แผนอพยพผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน และแผนเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน ที่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งบุคลากรได้รับการฝึกและอบรมขั้นตอนในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน วัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสื่อผสม โดยทั่วไป วัตถุที่จัดแสดงต่อการจัดงาน 1 ครั้ง มีประมาณ 200 ชิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของงานที่จัดแสดง และขนาดของพื้นที่ที่ใช้ในการจัดแสดง วัตถุที่มีการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์มีการทำทะเบียนบัญชีและหลักฐานวัตถุตลอดเวลา โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกและระบบจัดเก็บหลักฐานของวัตถุ พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาจัดแสดงเพื่องานด้านต่าง ๆ มีการทำบันทึกหลักฐานเข้าและเก็บไว้ในที่ปลอดภัย รวมถึงมีการถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานด้วย

งานวิจัยไม่ใช่ภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์ แต่ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการ นักเรียนนักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำวิจัย พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอและมีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุ ซึ่งพิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุ โดยมีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลง มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิ และมีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษาและอนุรักษ์วัตถุ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานและการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนัก นิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ มีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุ โดยได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะ และมีการประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษา ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ โดยได้มีการฝึกอบรมบุคลากร และมีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ รวมถึงมีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาด้วย นอกจากนั้นพิพิธภัณฑ์ยังมีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในด้านต่าง ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ 1.การบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ 2.การบริหารและการจัดการวัตถุ 3.การจัด

นิทรรศการและการจัดแสดง 4.การบำรุงรักษาและอนุรักษ์วัตถุ 5.การประชาสัมพันธ์และการตลาด 6.การต้อนรับผู้เข้าชม 7.การให้การศึกษาและสื่อความหมาย 8.การจัดทำเอกสารและการบันทึกหลักฐาน 9.การรักษาความปลอดภัยและการดำเนินการในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน 10.การขอสนับสนุนเงินอุดหนุน

พิพิธภัณฑ์ได้รับความร่วมมือจากธนาคารกรุงเทพ ธนาคารแห่งประเทศไทย บริษัทปตท. จำกัดมหาชน กระทรวงวัฒนธรรม และกรมศิลปากร โดยมีการยืมวัตถุและให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุเพื่อจัดแสดง พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปีข้างหน้า ดังนี้ 1.พัฒนาเทคนิค วิธีการ และรูปแบบในการนำเสนอข้อมูล 2.ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เอกลักษณ์ของมรดกของชาติและท้องถิ่น และเพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าพิพิธภัณฑ์มีความต้องการดังต่อไปนี้ พัฒนาศักยภาพของบุคลากร ปรับปรุงการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงให้น่าสนใจมากขึ้น และเพิ่มจำนวนผู้เข้าชม เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าต่อไปบุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการบริหารจัดการ ซึ่งบุคลากรก็ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามที่ได้ร้องขอ โดยบุคลากรที่ร้องขอการพัฒนาศักยภาพมากที่สุดคือ บุคลากรที่เกี่ยวกับงานบริหารและการจัดการ

ตอนที่ 3 หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร

3.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

ในการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ ตรวจสอบ ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยใช้แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษาเป็นเครื่องมือ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

1. ป้ายบอกทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ไม่มีป้ายบอกทางจากด้านนอกมหาวิทยาลัย แต่เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นที่รู้จักของบุคคลโดยทั่วไปจึงทำให้การเดินทางเข้าสู่มหาวิทยาลัยศิลปากรสามารถทำได้โดยสะดวกเนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ตรงข้ามกับพระบรมมหาราชวังและริมถนนหน้าพระลาน ซึ่งสามารถเดินทางได้โดยรถยนต์ส่วนบุคคล และรถโดยสารสาธารณะ

2. สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงพิพิธภัณฑ์ บริเวณด้านหน้าของพิพิธภัณฑ์มีป้ายชื่อพิพิธภัณฑ์ และลักษณะของอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารทรงไทยและอาคารแบบนีโอคลาสสิก ซึ่งเป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์

3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยให้การต้อนรับและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชม แต่ถ้าต้องการข้อมูลสามารถติดต่อได้ที่สำนักงานหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร บริเวณชั้น 2 ของอาคารจัดแสดง

4. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ บริเวณทางเข้าชมนิทรรศการมีป้ายแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ แต่ไม่มีเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยว

5. การกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ไม่มีการกำหนดเส้นทางในการเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑ์ มีเพียงป้ายบอกทางเข้าชมนิทรรศการให้นักท่องเที่ยวทราบเท่านั้น

6. มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูล ภายในพิพิธภัณฑ์ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูลและคอยดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

7. มีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง พิพิธภัณฑ์มีป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง โดยเป็นการบอกชื่อผลงาน ศิลปินเจ้าของผลงาน และประเภทของผลงาน

8. มีแผนผังแสดงภาพรวมของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ไม่มีแผนผังการจัดแสดงในส่วนต่าง ๆ แสดงให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

9. การดูแลความสะดวกของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีความสะอาดดี และมีเจ้าประจำพิพิธภัณฑ์ทำความสะอาดในช่วงเวลาก่อนที่พิพิธภัณฑ์จะเปิดและปิดทำการ

10. การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง ภายในพิพิธภัณฑ์มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทั่วบริเวณส่วนจัดแสดง แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์

11. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ พิพิธภัณฑ์ไม่มีทางลาดสำหรับผู้พิการ และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้พิการ

12. ที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยว ภายในพิพิธภัณฑ์ไม่ได้จัดให้มีที่นั่งพักผ่อนแก่นักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวสามารถนั่งพักผ่อนในบริเวณลานด้านนอกของพิพิธภัณฑ์ได้

13. จุดนัดพบ พิพิธภัณฑ์มีจุดนัดพบบริเวณทางเข้าด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑ์

14. ลานจอดรถ พิพิธภัณฑ์ไม่มีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถยนต์ส่วนบุคคลได้จำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวสามารถจอดรถได้ตามลานจอดรถของเอกชนซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัย

15. ห้องสุขา พิพิธภัณฑสถานไม่มีห้องสุขาอยู่ภายใน แต่นักท่องเที่ยวสามารถในห้องสุขารวมของมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ด้านนอกอาคารหอศิลป์ได้ ซึ่งไม่มีความสะอาดเพียงพอ และอีกแห่งหนึ่งก็คือในอาคารศูนย์อาหารของมหาวิทยาลัย

16. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ภายในพิพิธภัณฑสถานไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน แต่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้ที่ศูนย์อาหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ติดกัน

17. ร้านขายของที่ระลึกและร้านจำหน่ายหนังสือ ผู้ที่สนใจซื้อผลงานศิลปะที่จัดแสดงสามารถติดต่อได้บริเวณสำนักงาน มีหนังสือเกี่ยวกับศิลปะจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจบริเวณทางเข้าด้านหน้าด้วย

3.1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑสถาน พบว่า ภายในพิพิธภัณฑสถานมีการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน โดยมีการจัดแสดงภายในอาคาร 2 ชั้น มีการจัดแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยทุกประเภท ซึ่งหอศิลป์ได้ดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ได้แก่ การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ การแสดงศิลปะเครื่องปั้นดินเผาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการแสดงศิลปะที่มีความสำคัญ และจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่นเดียวกับการจัดแสดงผลงานของคณาจารย์ ตลอดจนผลงานนิพนธ์ และศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาคณะวิชาทางศิลปะและการออกแบบ นอกจากนั้นหอศิลป์ยังร่วมมือกับศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศ และภาคเอกชน จัดแสดงนิทรรศการประเภทต่าง ๆ อีกด้วย นอกเหนือจากการจัดนิทรรศการแล้ว หอศิลป์ยังทำกิจกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปะร่วมสมัย ได้แก่ การอบรมศิลปะ การผลิตหนังสือ สิ่งพิมพ์ และ CD-ROM ทางศิลปะและวัฒนธรรม การวิจัย และศูนย์ข้อมูลทางศิลปะ และลักษณะเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ อาคารที่จัดแสดงนิทรรศการซึ่งเป็นอาคารทรงไทย และอาคารตระกูลนีโอคลาสสิก ที่มีรูปแบบเฉพาะตัวและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นตามลักษณะของตัวอาคาร จึงเป็นจุดเด่นที่ทำให้ผู้คนจดจำได้ง่าย

ภาพประกอบ 39 บริเวณด้านหน้าของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

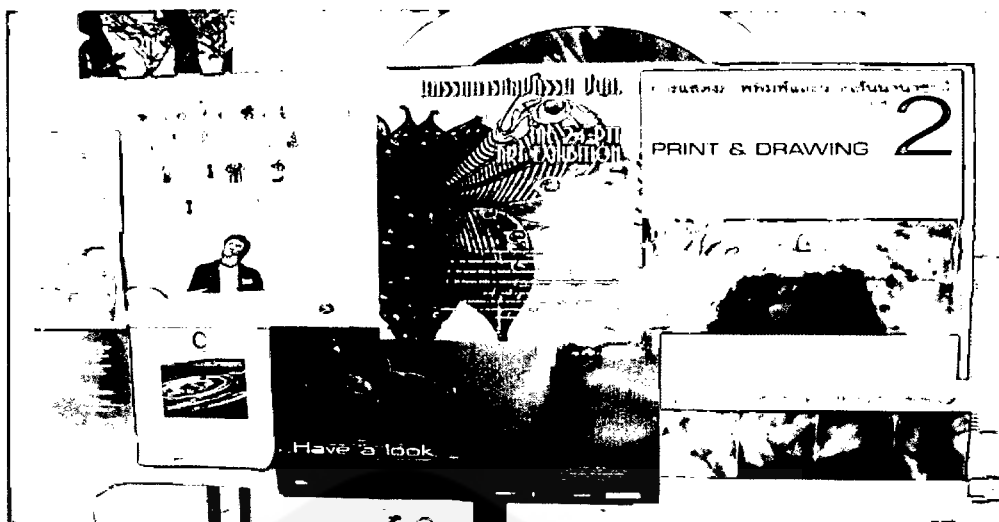
ภาพประกอบ 40 ลักษณะอาคารตระกูลนีโอคลาสสิกที่ใช้เป็นที่จัดแสดงงานศิลปะ
(ที่มา : www.art-centre.su.ac.th.2552:ออนไลน์)

ภาพประกอบ 41 ภายในตัวอาคารที่จัดแสดง
(ที่มา : www.art-centre.su.ac.th.2552:ออนไลน์)

ภาพประกอบ 42 ป้ายแสดงข้อมูลด้านหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

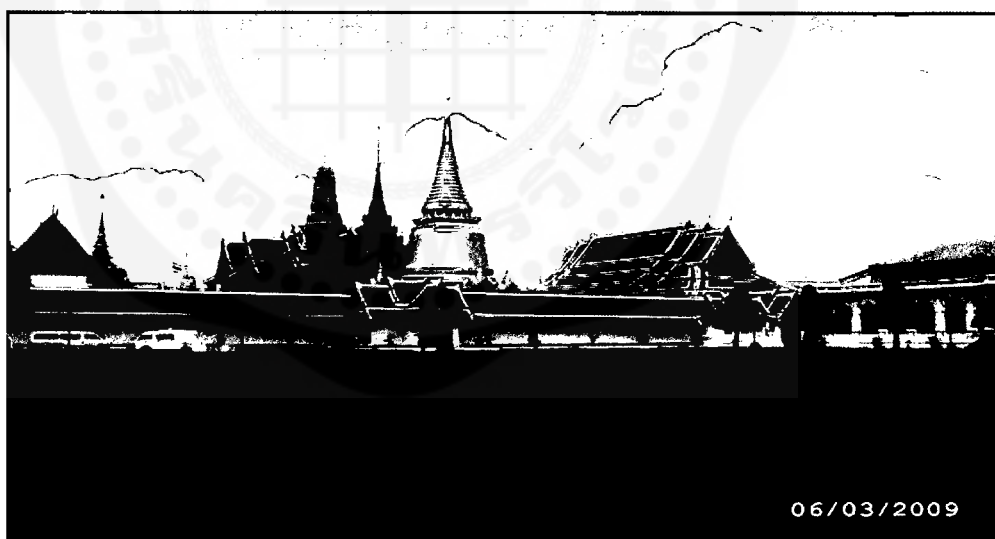
ภาพประกอบ 43 ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 44 ลานพักผ่อนบริเวณด้านข้างหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 45 ลานจอดรถบริเวณด้านหน้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

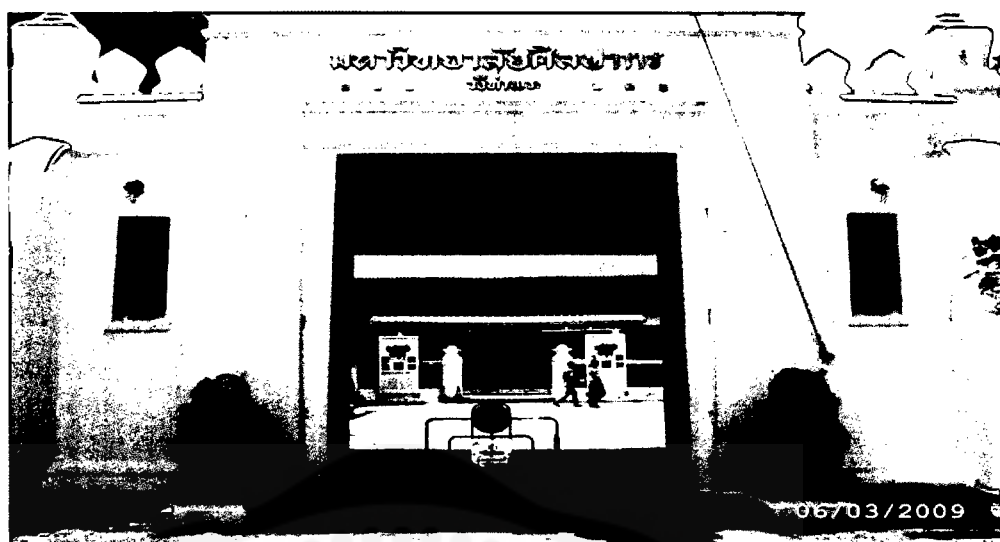
ภาพประกอบ 46 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณด้านหน้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 47 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณด้านหน้าหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 48 สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางด้านหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

ภาพประกอบ 49 บริเวณด้านหน้าทางเข้าหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ถ่ายเมื่อ 6 มีนาคม 2552)

3.2 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์มาทำการวิเคราะห์ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

จุดแข็ง

1. มีความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วประเทศ
2. มีการจัดนิทรรศการอย่างต่อเนื่อง
3. มีอาคารจัดแสดงที่สวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
4. มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านศิลปะ

จุดอ่อน

1. ขาดแผนการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่ดี
2. มีที่ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชมน้อย
3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ

โอกาส

1. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้
2. สามารถจัดหาผลงานมาจัดแสดงในหอศิลป์ได้มากและหลากหลาย

อุปสรรค

1. ไม่มีการจัดนิทรรศการถาวร
2. นักท่องเที่ยวทั่วไปไม่ค่อยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

ผู้ดูแลหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร เห็นว่าสิ่งที่เป็จุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการ ได้แก่ แผนบริหาร ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การหาแหล่งทุนสนับสนุน การตลาด และความปลอดภัย ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์น้อย และเห็นว่าสิ่งที่เป็จุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ เทคโนโลยี ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ การจัดเก็บวัตถุ ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การรวบรวมและการจัดการวัตถุ การสงวนรักษาและการดูแลวัตถุ การบันทึกหลักฐาน ซึ่งการรวบรวมและการจัดการวัตถุ การสงวนรักษาและการดูแลวัตถุ มีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนการบันทึกหลักฐานมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการวิจัย ได้แก่ การเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มาก การวิจัยวัตถุ ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์มากการสื่อความหมายและให้การศึกษา แผนงานด้านการสร้างสัมพันธ์กับสาธารณชน ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเห็นว่าสิ่งที่เป็จุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ แผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ ซึ่งมีความร่งด่วนในการปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

3.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.3.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยว)

การประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (สำหรับนักท่องเที่ยว) เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวต่อหอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศิลปากร ใน
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม
จำนวนทั้งสิ้น 135 ราย ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	82	60.70
หญิง	53	39.30
รวม	135	100.00
2. อายุ		
11 – 20 ปี	31	23.00
21 – 30 ปี	46	34.10
31 – 40 ปี	24	17.80
41 – 50 ปี	18	13.30
มากกว่า 50 ปี	16	11.90
รวม	135	100.00
3. อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	22	16.30
พนักงานบริษัทเอกชน	15	11.10
รับจ้าง	11	8.10

ตาราง 13 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	22	16.30
นักเรียน/นักศึกษา	54	40.00
เกษียณ	5	3.70
อื่น ๆ	6	4.40
รวม	135	100.00
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	30	22.20
5,001 – 10,000 บาท	39	28.90
10,001 – 15,000 บาท	21	15.60
15,001 – 20,000 บาท	9	6.70
20,001 – 25,000 บาท	14	10.40
มากกว่า 25,000 บาท	35	25.90
รวม	135	100.00
5. การศึกษา		
ประถมศึกษา	2	1.50
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	27	20.00
อนุปริญญา หรือ ปวส.	5	3.70
ปริญญาตรี	75	55.60
ปริญญาโท	23	17.00
สูงกว่าปริญญาโท	3	2.20
รวม	135	100.00

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 82 คน (ร้อยละ 60.70) เป็นหญิง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 39.30) มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มากที่สุด จำนวน 46 คน (ร้อยละ 34.20) รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 31 คน (ร้อยละ 23.00) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 17.80) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 54 คน (ร้อยละ 40.00) รองลงมา อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจส่วนตัว ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน เท่ากัน (ร้อยละ 16.30) สุดท้าย อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 15 คน (ร้อยละ 11.10) สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 39 คน (ร้อยละ 28.90) รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 35 คน (ร้อยละ 25.90) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 30 คน (ร้อยละ 22.20) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 75 คน (ร้อยละ 55.60) รองลงมา คือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 27 คน (ร้อยละ 20.00) และมีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 23 คน (ร้อยละ 17.00)

ตาราง 14 จำนวนร้อยละ ของลักษณะการเดินทางมาพืพิภรณ์ท์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ลักษณะการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางเอง	134	99.30
เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว	1	0.70
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	135	100.00

จากตาราง 14 จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพืพิภรณ์ท์เองมากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 134 คน (ร้อยละ 99.30) รองลงมา คือ เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.70)

ตาราง 15 จำนวนร้อยละของการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพืพิภรณ์ท์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพืพิภรณ์ท์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โทรทัศน์	14	10.40
วิทยุ	0	0.00
หนังสือพิมพ์	8	5.90
การบอกเล่า	58	43.00
อินเทอร์เน็ต	13	9.60
บริษัทนำเที่ยว	0	0.00
แผ่นป้ายโฆษณา	27	20.00
อื่น ๆ	15	11.10
รวม	135	100.00

จากตาราง 15 ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 58 คน (ร้อยละ 43.00) รองลงมา คือ จากแผ่นป้ายโฆษณา จำนวน 27 คน (ร้อยละ 20.00) และจากรายละเอียดอื่น ๆ จำนวน 15 คน (ร้อยละ 11.10)

ตาราง 16 จำนวนร้อยละ สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

สาเหตุของการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	86	63.70
เพื่อการวิจัย	5	3.70
เพื่อความเพลิดเพลิน	36	26.70
อื่น ๆ	8	5.90
รวม	135	100.00

จากตาราง 16 จะพบว่า สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ มากที่สุดเป็นอันดับ 1 จำนวน 86 คน (ร้อยละ 63.70) รองลงมา คือ เพื่อความเพลิดเพลิน จำนวน 36 คน (ร้อยละ 26.70) และมาโดยสาเหตุอื่น ๆ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 5.90)

จากตารางที่ 13 – 16 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเอง กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า และสาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

โดยแจกแจงข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ดังนี้

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
1. ที่ตั้งและอาคาร			
1.1 มีสถานที่กว้างขวาง	4.00	0.84	มาก
1.2 สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก	4.22	0.89	มาก
1.3 มีความร่มรื่น เย็นสบาย	4.47	0.72	มาก
1.4 ที่ตั้งของอาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	4.32	0.79	มาก
1.5 ตัวอาคารมีความสวยงาม ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม	4.29	0.88	มาก
1.6 มีแผนผังและป้ายสื่อความหมายบอกทางที่ชัดเจน	3.84	1.00	มาก
1.7 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์	4.24	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.64	มาก
2. นิทรรศการและการให้การศึกษา			
2.1 ความโดดเด่นและดึงดูดของวัตถุที่จัดแสดง	4.06	0.96	มาก
2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดง ให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความ สำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง	4.10	0.78	มาก
2.3 การให้เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความเหมาะสม กับนักท่องเที่ยวทุกชาติทุกวัย	3.96	0.92	มาก
2.4 เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความสมบูรณ์ ของเนื้อหาและเข้าใจง่าย	4.00	0.76	มาก
2.5 เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอ เรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดง	3.92	0.88	มาก
2.6 ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของการจัดแสดงวัตถุ	3.85	0.94	มาก
2.7 การรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุที่จัดแสดง	3.75	0.98	มาก
2.8 เส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความสะดวก ปลอดภัย	4.19	0.76	มาก
2.9 ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้อง จัดแสดง	4.33	0.76	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
2.10 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ เช่น การแสดง การให้ทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้องวัตถุ การจัด Event เป็นต้น	3.47	1.19	ปานกลาง
2.11 ประสบการณ์และความรู้ในภาพรวมของการเข้าชม นิทรรศการ	3.90	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	0.66	มาก
3. การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว			
3.1 การจัดลำดับนักท่องเที่ยวเข้าชมส่วนต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์	3.65	1.07	มาก
3.2 ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	3.37	1.14	ปานกลาง
3.3 ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชม	4.13	0.89	มาก
3.4 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าชม และการปฏิบัติตัว ระหว่างการเข้าชม	3.53	1.07	มาก
3.5 ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม	3.97	1.11	มาก
3.6 การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	3.84	0.98	มาก
3.7 ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ก่อนการเยี่ยมชม	3.51	1.14	มาก
3.8 เอกสาร แผ่นพับ ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบ การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	3.46	1.16	ปานกลาง
3.9 จุดพักผ่อน	3.57	1.07	มาก
3.10 จุดนัดพบ	3.68	0.99	มาก
3.11 ร้านอาหาร เครื่องดื่ม	3.22	1.30	ปานกลาง
3.12 ร้านจำหน่ายหนังสือ ของที่ระลึก	3.47	1.15	ปานกลาง
3.13 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ	2.27	1.43	น้อย
3.14 ห้องน้ำ	2.95	1.40	ปานกลาง
3.15 ถึงขยะ	3.03	1.19	ปานกลาง
3.16 โทรศัพท์สาธารณะ	2.99	1.25	ปานกลาง
3.17 สถานที่จอดรถ	2.59	1.47	ปานกลาง
3.18 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	3.84	0.99	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.42	0.82	ปานกลาง

ตาราง 17 (ต่อ)

ปัจจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับศักยภาพ
4. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติ			
4.1 มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว	3.98	0.95	มาก
4.2 มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ	3.96	0.95	มาก
4.3 มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.84	1.01	มาก
4.4 มีความรู้ ความสามารถในการด้านภาษาในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.63	1.13	มาก
4.5 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแก่นักท่องเที่ยว	3.72	1.13	มาก
4.6 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติ	3.89	1.08	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.84	0.90	มาก
ภาพรวม 4 ด้าน	3.75	0.67	มาก

จากตาราง 17 ผู้วิจัยพบว่า ศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้อยู่เกณฑ์มาก โดยมีคะแนนศักยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (SD = 0.67) โดยให้ความคิดเห็นว่า

ศักยภาพด้านที่ตั้งและอาคาร มีคะแนนรวมศักยภาพมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (SD = 0.64) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีความร่มรื่น เงียบสงบ มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 (SD = 0.72) อันดับ 2 คือ ตัวอาคารมีความสวยงาม ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 (SD = 0.88) อันดับ 3 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑสถาน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (SD = 0.79) และอันดับ 4 คือ สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (SD = 0.89) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

รองลงมาอันดับ 2 คือ ศักยภาพด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา มีคะแนนรวมศักยภาพคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 (SD = 0.66) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า ความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องจัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 (SD = 0.76) อันดับ 2 คือ

เส้นทางการเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความสะดวก ปลอดภัย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ($SD = 0.76$) อันดับ 3 คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดงให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความสำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ($SD = 0.78$) และอันดับ 4 คือ ความโดดเด่นและดึงดูดของวัตถุที่จัดแสดง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ($SD = 0.96$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

อันดับ 3 คือ ศักยภาพด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์ มีคะแนนรวมศักยภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ($SD = 0.90$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก พบว่า มีอรรถาธิบายไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ($SD = 0.95$) อันดับ 2 คือ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ($SD = 0.95$) อันดับ 3 คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ($SD = 1.08$) และอันดับ 4 คือ มีความเข้าใจในการบริการแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ($SD = 1.01$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากทั้งหมด

สุดท้าย คือ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ($SD = 0.74$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพปานกลาง พบว่า ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ($SD = 1.11$) อันดับ 2 คือ การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.84 ($SD = 0.98$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก อันดับ 3 คือ จุดนัดพบ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ($SD = 0.99$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมาก และอันดับ 4 คือ จัดพักผ่อน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ($SD = 1.07$) ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์มีศักยภาพมากเช่นกัน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยจัดลำดับความสำคัญจากความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน พบว่า

1. ควรปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายให้ชัดเจน เช่น ควรจัดทำป้ายห้ามถ่ายรูปให้ชัดเจน
2. สถานที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก
3. ควรมีการจัดกิจกรรมการแสดงผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น
4. ควรมีการปรับปรุงตัวอักษรที่อธิบาย/บรรยายรูปภาพให้มีขนาดใหญ่กว่านี้

5. การนำเสนอผลงานควรมีการประยุกต์เพื่อความเข้าใจที่ง่ายอย่างถูกต้องโดยต้องไม่ทำให้ความเป็นมาหรือเรื่องราวเกิดความผิดพลาด เช่น กรณีการย่อประวัติความเป็นมาควรย่อให้ได้ใจความสำคัญ

6. ควรมีการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและจะได้มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

7. ควรมีการประชาสัมพันธ์การแสดงผลงานในแต่ละครั้งให้มากกว่านี้

8. ควรปรับปรุงสถานที่จอดรถโดยการเพิ่มที่จอดรถให้มากขึ้น

9. ควรมีการปรับปรุงจุดนั่งพักผ่อนเนื่องจากไม่เพียงพอ

10. ควรปรับปรุงความสะอาดและเพิ่มจำนวนของห้องสุขา

2.3.2 ผลวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ (สำหรับผู้บริหาร/ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์)

ผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ เป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 15 ตอน ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์

หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นพิพิธภัณฑ์ซึ่งดำเนินงานโดยสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2522 และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมเมื่อพ.ศ.2522 โดยเฉลี่ย 3 ปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเข้าชมปีละประมาณ 40,000 คน นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ บุคคลทั่วไป และนักเรียน นักศึกษา ซึ่งผู้เข้าชมส่วนใหญ่ตรงกับเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์

ตาราง 18 ข้อมูลการสำรวจการจัดการหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร

การจัดการหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
ตอนที่ 2 แผนการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์		
1. ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับ การบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ภายใน 3 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดทำแผนระยะยาว (5 ปี) ในการดำเนินงานของ พิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีกระบวนการทบทวนแผนระยะยาว (5 ปี) อย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 3 บุคลากร		
1. มีหน่วยงาน องค์กร หรือสมาคม ให้ความดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีนโยบายในการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่	✓	
5. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดมุ่งหมาย	✓	
ตอนที่ 4 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์		
1. พื้นที่ส่วนบริหาร	✓	
2. พื้นที่จัดนิทรรศการ/จัดแสดง	✓	
3. พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องประชุม ห้องเรียน	✓	
4. พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ	✓	
5. พื้นที่สำหรับการวิจัย	✓	
6. พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์/ซ่อมแซม วัตถุ		✓

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
7. ห้องสมุด		✓
8. พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ	✓	
ตอนที่ 5 การดูแลรักษาความปลอดภัย		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิงหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีแผนเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่		✓
6. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกและอบรมขั้นตอนปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือไม่	✓	
ตอนที่ 6 วัตถุที่จัดแสดง		
1. พิพิธภัณฑ์ของท่านแบ่งประเภทของวัตถุที่จัดแสดงเป็นประเภทใดบ้าง (โปรดระบุประเภท จำนวน และร้อยละ ของวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์)	✓	
2. วันที่ทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐานวัตถุครั้งล่าสุด		✓
3. ระบบการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐาน และระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุ	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาเพื่องานด้านต่าง ๆ หรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีการทำบันทึกหลักฐานซ้ำและเก็บไว้ในที่ปลอดภัยหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐานหรือไม่	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
ตอนที่ 7 การวิจัย		
1. งานด้านวิจัยเป็นภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใช่หรือไม่		✓
2. ได้มีนักวิชาการ นักเรียน/นักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใน 1 ปี ที่ผ่านมามีหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยหรือไม่		✓
ตอนที่ 8 การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ		
1. พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์มีนักอนุรักษ์ทำงานประจำกับทางพิพิธภัณฑ์หรือไม่		✓
4. พิพิธภัณฑ์มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์เป็นของพิพิธภัณฑ์เองหรือไม่		✓
5. พิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุหรือไม่	✓	
6. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลงหรือไม่	✓	
7. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิหรือไม่	✓	
8. พิพิธภัณฑ์มีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษา และอนุรักษ์วัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 9 การประชาสัมพันธ์และการตลาด		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
ตอนที่ 10 นิทรรศการและการจัดแสดง		
1. นิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์มีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุหรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอหรือไม่	✓	
ตอนที่ 11 การให้การศึกษา		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการให้การศึกษาของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	
3. พิพิธภัณฑ์ได้มีการฝึกอบรมบุคลากรในการให้การศึกษาหรือไม่	✓	
4. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่ (ทั้งในและนอกสถานที่)	✓	
5. พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่	✓	
ตอนที่ 12 การเผยแพร่และตีพิมพ์		
1. พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์หรือไม่	✓	
2. แผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	มี	ไม่มี
ตอนที่ 13 ความต้องการในการฝึกอบรม		
1. พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในการฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ หรือไม่	✓	
ตอนที่ 14 ความร่วมมือ		
1. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีเครือข่ายหรือได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กร หรือสมาคม อื่นใดหรือไม่	✓	
2. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการยืมวัตถุมาจากที่อื่นหรือไม่		✓
3. พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุหรือไม่	✓	
ตอนที่ 15 ความต้องการขององค์กร		
1. พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปี ข้างหน้าหรือไม่	✓	
2. ความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้า เช่น เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม	✓	
3. บุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือไม่	✓	

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์การจัดการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยมีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ มีการจัดทำแผนระยะยาว 5 ปี ในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ และได้มีการทบทวนแผนระยะยาว 5 ปี อย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์มีมหาวิทยาลัยศิลปากร ให้ความดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ โดยมีนโยบายการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน มีการกำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดมุ่งหมาย

พิพิธภัณฑ์มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนบริหาร คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่จัดนิทรรศการและจัดแสดง คิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องเรียน ห้องประชุม คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สำหรับการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด พิพิธภัณฑ์

มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร โดยมีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิง ซึ่งบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกฝนและอบรมขั้นตอนการปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน วัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วย งานศิลปะร่วมสมัยทุกประเภท โดยเป็นการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน เฉลี่ย 14 ครั้งต่อปี ซึ่งมีวัตถุที่จัดแสดง 70-100 ชิ้นต่อการจัดแสดง 1 ครั้ง ในการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐานและระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุใช้ระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรม Excel และ U-PEX และเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร พิพิธภัณฑ์มีการทำบันทึกหลักฐานซ้ำและเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัย และมีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐาน

การวิจัยไม่ใช่ภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์ แต่ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา เข้ามาทำวิจัยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ และพิพิธภัณฑ์ไม่มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอ และมีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุ ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุ โดยพิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลง มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้น และอุณหภูมิ และมีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษาและอนุรักษ์วัตถุ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนัก และมีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนัก นิทรรศการและการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุ โดยได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และมีการประเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษา ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ โดยได้มีการฝึกอบรมบุคลากร และมีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชนต่างๆ รวมถึงมีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาด้วย พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ ซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในการฝึกอบรมบุคลากรด้านต่าง ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ 1.การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง 2.การให้การศึกษาและการสื่อความหมาย 3.การจัดทำเอกสารและการบันทึกหลักฐาน 4.การประชาสัมพันธ์และการตลาด 5.การบำรุงรักษาและอนุรักษ์วัตถุ 6.การบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ 7.การบริหารและการจัดการวัตถุ 8.การต้อนรับผู้ชม 9.การขอสนับสนุน

เงินอุดหนุน 10.การรักษาความปลอดภัยและการดำเนินการในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน พิพิธภัณฑ์มีเครือข่ายหรือได้รับความร่วมมือจากหอศิลปกรรมศาสตร์วัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทุกภูมิภาค และพิพิธภัณฑ์ไม่มีการยืมวัตถุมาจากที่อื่น แต่มีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุไปเพื่อการวิจัยและการจัดแสดง

พิพิธภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายหลักในอีก 10 ปีข้างหน้า ดังนี้ 1.ปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ที่มีต่อสังคม 2.พัฒนาเทคนิค วิธีการ และรูปแบบในการนำเสนอข้อมูล 3.รณรงค์เพื่อปกป้องมรดกของชาติที่ถูกคุกคาม 4.ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เอกลักษณ์ของมรดกของชาติและท้องถิ่น 5.สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์จัดขึ้น 6.สร้างความภูมิใจในมรดกชาติ 7.กระตุ้นให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการสงวนรักษา และการอนุรักษ์มรดกของชาติ 8.พัฒนาการแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน 9.พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีคุณภาพ ได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ 10. พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ 11.รักษาความสัมพันธ์กับสังคม และเพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าพิพิธภัณฑ์มีความต้องการดังต่อไปนี้ 1.พัฒนาศักยภาพของบุคลากร 2.ปรับปรุงวิธีการกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน 3.ปรับปรุงกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน 4.ปรับปรุงการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงให้น่าสนใจขึ้น 5.ทำงานวิจัยร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานวิจัยให้มากขึ้น 6.เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม 7.สนับสนุนนโยบายด้านการอนุรักษ์ในระดับต่าง ๆ 8.การจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารายได้ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีความก้าวหน้าต่อไปบุคลากรของพิพิธภัณฑ์เคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการจัดแสดงเพื่อเทียบระบบสากล ซึ่งบุคลากรก็ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามที่ได้ร้องขอโดยบุคลากรที่ร้องขอการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด คือ บุคลากรที่เกี่ยวกับงานบริหารและการจัดการ และบุคลากรที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

จากผลการวิเคราะห์แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและหลักการต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ โดยแนวทางการพัฒนาในครั้งนี้ได้นำความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้บริหารและภัณฑารักษ์ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ มาพิจารณารวมกันจนเกิดเป็นแนวทางในการพัฒนาที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ ด้านที่ตั้งและอาคาร

1. ในส่วนของการเดินทางเข้าถึง ควรเน้นการให้ความสำคัญด้านป้ายบอกทางจากการเดินทางทางรถยนต์และการเดินเท้ามาสู่พิพิธภัณฑ์ในบริเวณถนนโดยรอบ โดยเริ่มตั้งแต่เส้นทางที่ 1 ช่วงลงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าและชิดซ้ายเข้าสู่ถนนเจ้าฟ้า เส้นทางที่ 2 จากบางลำภูเข้าสู่ถนนจักรพงษ์ ผ่านหน้าวัดชนะสงครามและเข้าสู่ถนนเจ้าฟ้า เส้นทางที่ 3 จากสนามหลวงผ่านหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โรงละครแห่งชาติ จนเข้าสู่ถนนพระอาทิตย์และเลี้ยวขวาเข้าสู่ถนนจักรพงษ์ ให้มีความชัดเจนและขยายพื้นที่ให้มากกว่าเดิม โดยอาจขอความร่วมมือไปยังบริษัทเอกชนที่สามารถสนับสนุนป้ายสำหรับบอกทางเข้าถึงในการเดินทาง

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา

1. สาเหตุส่วนใหญ่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือ การเข้ามาเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย เช่น การฝึกอบรมสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ การให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีด้านศิลปะโดยใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอที่มีความน่าสนใจและทันสมัย

2. ควรมีแผนการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาเรียนรู้แก่โรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานที่มากขึ้น เพื่อให้พิพิธภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาเรียนรู้ของผู้ที่สนใจได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติการเชิงรุกที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของพิพิธภัณฑ์ อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการให้บริการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งไว้

3. ควรเพิ่มงานศึกษาวิจัยและส่งเสริมการวิจัยด้านการศึกษาเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ เพื่อนำผลจากการศึกษาวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาเรียนรู้ของผู้เข้าชม รวมทั้งเพื่อให้พิพิธภัณฑ์สามารถพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

4. ควรเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีจิตสำนึกรักและหวงแหนต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ ควบคู่ไปกับการมีความรู้สึกรักและชื่นชมต่องานศิลปะ

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว

1. ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น จุดนั่งพักผ่อน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม การปรับปรุงระบบแสงสว่างให้มีความเหมาะสมกับห้องที่จัดแสดงผลงาน และการจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นของพิพิธภัณฑ์เอง

2. ควรมีการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยช่องทางอินเทอร์เน็ตและสื่อโทรทัศน์ ให้มากกว่าเดิม ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถเข้าถึงเป้าหมายได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีแผนการอพยพบุคลากร ผู้เข้าชม และการเคลื่อนย้ายวัตถุ ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน โดยจะต้องเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อแสดงให้บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมได้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นการป้องกันและตระหนักถึงความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และภัณฑารักษ์

1. ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลของผลงานที่จัดแสดงผ่านทางสื่อมัลติมีเดียและผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2. ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการให้คำแนะนำและอธิบายเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและเกิดการเรียนรู้จากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์

3. ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานทางด้านการอนุรักษ์และดูแลรักษาสีปวัตถุต่าง ๆ โดยเฉพาะ รวมถึงการจัดหาและเพิ่มจำนวนเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการอนุรักษ์และดูแลรักษาสีปวัตถุต่าง ๆ ประจำในพิพิธภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

**ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ**
ด้านที่ตั้งและอาคาร

1. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์บริเวณท่าเรือโดยสารสะพานผ่านฟ้าเกี่ยวกับการเดินทางมายังหอศิลป์ เนื่องจากการเดินทางสู่หอศิลป์สามารถเดินทางมาทางคลองแสนแสบได้โดยเรือโดยสารสาธารณะ และนอกจากนั้นยังควรขยายพื้นที่การประชาสัมพันธ์ไปยังท่าเรือต่าง ๆ ที่สามารถเดินทางมายังท่าเรือสะพานผ่านฟ้าได้ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเดินทางให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาเที่ยวชม

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา

1. ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการจัดแสดงและสื่อความหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2. ควรมีการจัดสัปดาห์ส่งเสริมการท่องเที่ยวหอศิลป์ เพื่อเป็นการกระตุ้นและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับหอศิลป์และสถานที่ที่จะมาเที่ยวชมพร้อมกันนั้นก็ควรจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ด้วย

3. ควรมีการสื่อความหมายหรือมีสัญลักษณ์ด้วยภาษาต่างประเทศมากกว่า 1 ภาษา เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความสนใจในงานศิลปะและอำนวยความสะดวกในการเข้าชม

4. นิทรรศการที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ควรมีผลงานระดับนานาชาติเข้ามาจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการยกระดับการจัดแสดงผลงานและเป็นการขยายความร่วมมือให้เข้าสู่ระดับนานาชาติอีกด้วย

5. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การให้ทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้องวัตถุ และการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจอย่างสม่ำเสมอ

6. ควรเพิ่มพื้นที่สำหรับรองรับการวิจัยภายในหอศิลป์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักวิจัย นิสิต นักศึกษา ที่มีความสนใจในการดำเนินการวิจัยทางด้านศิลปะ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ และสามารถตอบสนองในการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมหอศิลป์ได้อย่างเหมาะสม

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว

1. ควรเพิ่มจุดนั่งพักผ่อนบริเวณชั้นต่าง ๆ ที่มีการจัดแสดงให้มากขึ้น เพื่อที่นักท่องเที่ยวจะได้ใช้เวลาชื่นชมกับผลงานทางศิลปะที่จัดแสดงได้อย่างเต็มที่ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถยืนได้ในระยะเวลานาน ๆ

2. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาด้านศิลปะต่าง ๆ ตลอดจนทำให้ชุมชนและสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีส่วนสร้างจิตสำนึกและความหวงแหนต่อศิลปะของชาติ

3. ควรสนับสนุนการใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ รวมถึงสื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะต้องเน้นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะเข้ามาเที่ยวชมและศึกษาเรียนรู้

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์

1. ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการให้คำแนะนำและอธิบายเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงภายในหอศิลป์แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการและเกิดการเรียนรู้จากการเที่ยวชมงานศิลปะที่จัดแสดง และเป็นการยกระดับให้หอศิลป์สามารถเข้าสู่ในระดับสากลได้

2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถด้านการอนุรักษ์และดูแลรักษาวัตถุที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ รวมถึงควรจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ประจำในหอศิลป์ เพื่อใช้ในการอนุรักษ์และดูแลรักษาศิลปวัตถุที่จัดแสดงภายในส่วนต่างของหอศิลป์

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้านที่ตั้งและอาคาร

1. เนื่องจากหอศิลป์ตั้งอยู่ในสถานศึกษา จึงทำให้บุคคลทั่วไปไม่ค่อยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับหอศิลป์มากนัก อีกทั้งยังขาดรายละเอียดเกี่ยวกับป้ายบอกทางที่ชัดเจน จึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมไม่สะดวกนัก ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว เช่น ติดตั้งป้ายบอกทางเข้าหอศิลป์ให้ชัดเจน

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา

1. นิทรรศการที่จัดแสดงควรมีเรื่องราวที่สามารถสื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้าชมมีความเข้าใจในผลงานที่จัดแสดง และควรมีความสัมพันธ์ของวัตถุที่จัดแสดงและเรื่องราวความรู้ของวัตถุที่จัดแสดง ให้มีความเหมาะสมกับผู้เข้าชมทุกเพศ ทุกวัย

2. ควรมีการจัดการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับงานศิลปะประเภทต่าง ๆ แก่ผู้เข้าชมทั่วไป รวมถึงสถานศึกษาต่าง ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องของศิลปะ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ และการได้รับประสบการณ์ในการเที่ยวชมหอศิลป์ให้มากขึ้น

3. ควรเพิ่มพื้นที่ห้องสมุดและจัดให้มีแหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าในการวิจัยของหอศิลป์ เพื่อสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาให้หอศิลป์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าชม และมีแนวทางในการจัดการแสดงผลงานทางศิลปะ ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านการศึกษารียนรู้ของผู้เข้าชม

ด้านการบริหารและจัดการการท่องเที่ยว

1. เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหอศิลป์เพื่อดึงดูดให้คนทั่วไปได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับหอศิลป์ รวมถึงการปรับปรุงเว็บไซต์ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อสะดวกในการสืบค้นข้อมูลของนักท่องเที่ยว

2. ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชม เช่น การเพิ่มปริมาณของห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ได้แก่ ทางลาดสำหรับผู้พิการ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ และลานจอดรถซึ่งมีไม่เพียงพอ

3. ควรมีการจัดทำแผนการอพยพบุคลากร ผู้เข้าชม และการเคลื่อนย้ายวัตถุ ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินเพื่อเป็นการป้องกันและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เข้าชม และบุคลากรให้มีความรู้สึกปลอดภัยตลอดเวลาขณะอยู่ในหอศิลป์

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์

1. ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ประจำที่คอยดูแลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแสดงภายในหอศิลป์

2. ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

3. ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านการอนุรักษ์และการดูแลรักษาศิลปวัตถุที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ และเพิ่มจำนวนของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลรักษาศิลปวัตถุให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศิลปวัตถุที่จัดแสดงของหอศิลป์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษาจากการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้
2. แนวทางที่ได้จากผลการวิจัยจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนในด้านนโยบายระดับปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งได้
3. เพื่อเป็นตัวอย่างของการศึกษาวิจัยด้านพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

พื้นที่ที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานจำนวน 3 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 แห่ง จำนวน 400 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource Audit) แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ และแบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑสถานศิลปะ โดยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายกัน จำนวน 20 ราย จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาเท่ากับ 0.96 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถิติพื้นฐาน (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ซึ่งใช้การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานศิลปะทั้ง 3 แห่ง

ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานศิลปะทั้ง 3 แห่งในด้านที่ตั้งและอาคารซึ่งพิพิธภัณฑสถานศิลปะทั้ง 3 แห่ง มีที่ตั้งที่สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวกและตัวอาคารมีความสวยงามโดดเด่นและมีความดึงดูดให้เข้าไปเที่ยวชม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมีทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ เช่น พระบรมมหาราชวัง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ถนนข้าวสาร โรงละครแห่งชาติ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม และลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ เป็นต้น ส่วนการเดินทางนั้นมีความสะดวกทั้งการเดินทางโดยรถส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะ ส่วนจุดอ่อนของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร คือ เป็นพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษา จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าที่จะเดินทางเข้าไปเที่ยวชมเท่าที่ควร ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษาพิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 แห่งมีความโดดเด่นของวัตถุที่จัดแสดงและมีการให้ข้อมูลและสื่อความหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานและมีเจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑสถานซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสอบถามข้อมูลได้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ มีการจัดนิทรรศการถาวรและแบบหมุนเวียน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยว

สามารถเดินทางมาเที่ยวชมได้ตลอดทั้งปี ส่วนหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ไม่มีการจัดนิทรรศการถาวร ซึ่งในบางครั้งอาจมีการขาดช่วงในการแสดงผลงาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางเข้าไปชมได้ตลอดเวลาแต่จะเข้าไปชมได้เฉพาะเวลาที่มีการจัดนิทรรศการเท่านั้น นอกจากนั้นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ยังมีการจัดอบรมศิลปะสำหรับเด็ก เยาวชนและผู้สนใจ ในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อให้ผู้ที่สนใจในศิลปะเกิดการเรียนรู้และสามารถใช้เวลาว่างในการสร้างสรรค์งานศิลปะได้ และพิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 แห่ง มีแผนงานด้านการให้การศึกษาซึ่งตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑสถานด้วย ส่วนจุดอ่อนของทั้ง 3 พิพิธภัณฑสถาน คือ ไม่มีการกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวชมที่ชัดเจน ด้านการบริหารและการจัดการด้านการท่องเที่ยว หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชม ส่วนพิพิธภัณฑสถานทั้ง 2 แห่งที่เหลือ ได้มีการยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา เดินทางเข้ามาเที่ยวชมเพื่อการศึกษาเรียนรู้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นในเรื่องของการดูแลรักษาความปลอดภัย ก็ได้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในบริเวณพิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 แห่งด้วย ในส่วนของการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวกที่ดีด้านต่างๆ ได้แก่ ห้องน้ำที่สะอาด สถานที่จอดรถ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ส่วนหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ต้องมีการปรับปรุงในส่วนของห้องน้ำที่มีไม่เพียงพอ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ และสุดท้ายด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์ พิพิธภัณฑสถานทั้ง 3 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีและเอาใจใส่ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานได้เป็นอย่างดี

สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง

ตาราง 19 เปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง

พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1.หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	1.มีที่ตั้งที่เป็นจุดเด่น สามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่ายและใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ 2.มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี 3.มีการจัดนิทรรศการอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี	1.ขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดแสดง	1.สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ 2.สามารถพัฒนาให้เป็นหอศิลป์ในระดับสากลได้ 3.สามารถรองรับผู้เข้าชมจำนวนมากได้เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่	1.นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านศิลปะโดยเฉพาะ 2.ขาดการวิจัยและไม่มีพื้นที่สำหรับการวิจัย
2.พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	1.มีที่ตั้งใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบนบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ 2.มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน	1.ตัวอาคารถูกบดบังทัศนียภาพ 2.ขาดแผนการโฆษณาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ดี 3.ขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดแสดง	1.สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ 2.สามารถพัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในระดับสากลได้	1.ขาดแหล่งทุนสนับสนุน 2.ภาครัฐยังเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่มากเท่าที่ควร
3.หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	1.มีความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วประเทศ 2.มีอาคารจัดแสดงที่สวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 3.มีการจัดนิทรรศการอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี	1.ขาดแผนการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่ดี 2.สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ	1.สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ 2.สามารถจัดหาผลงานมาจัดแสดงในหอศิลป์ได้มากและหลากหลาย	1.นักท่องเที่ยวทั่วไปไม่ค่อยทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ 2.ขาดการวิจัยและไม่มีพื้นที่สำหรับการวิจัย

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์มีจุดแข็งด้านที่ตั้งที่เป็นจุดเด่น และมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้นตัวอาคารที่จัดแสดงยังมีความสวยงามและมีเรื่องราวในตัวเองที่น่าสนใจ อีกทั้งยังมีเครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน จุดอ่อน ขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาร่วมใช้ในการจัดแสดง และขาดแผนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี โอกาส สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ ถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ และพิพิธภัณฑ์ต้องมีพันธกิจที่ชัดเจนในการพัฒนาด้านการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นพิพิธภัณฑ์สามารถพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในระดับนานาชาติได้ถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากรัฐบาล ส่วนอุปสรรคของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง คือ การขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อการเข้าสู่งานเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ (ในส่วนของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร) ซึ่งได้รับงบประมาณค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สรุปผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว สรุปผลได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาย มากกว่าหญิง แต่ไม่แตกต่างกัน มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 11 – 20 ปี และมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท รองลงมา คือ มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท และมีรายได้มากกว่า 25,000 บาท มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา คือ มัธยมศึกษา หรือ ปวช. และมีการศึกษาระดับปริญญาโท ลักษณะการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เดินทางมาพิพิธภัณฑ์เอง เป็นอันดับ 1 อันดับ 2 คือ มาโดยทางอื่น ๆ เช่น เดินทางมาทัศนศึกษากับโรงเรียน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ จากการบอกเล่า เป็นอันดับ 1 จากแผ่นป้ายโฆษณา เป็นอันดับ 2 และจากอินเทอร์เน็ต เป็นอันดับ 3 ส่วนวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเพื่อการศึกษาเรียนรู้ เป็นอันดับ 1 เพื่อความเพลิดเพลิน เป็นอันดับ 2

ตาราง 20 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่งในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

เกณฑ์การประเมิน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์	หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
	ระดับความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น
1.ที่ตั้งและอาคาร	มาก	มาก	มาก
2. นิทรรศการและการให้การศึกษา	มาก	มาก	มาก
3. การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว	มาก	มาก	ปานกลาง
4.เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์/ภัณฑารักษ์	มาก	มาก	มาก
รวมคะแนนศักยภาพทั้งหมด	มาก	มาก	มาก

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง มีความคิดเห็นว่า พิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพด้านที่ตั้งและอาคารอยู่ในเกณฑ์มาก เนื่องจากทั้ง 3 แห่ง ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมสามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยง่าย และตัวอาคารมีความสวยงามน่าสนใจและมีเรื่องราวในตัวเอง อีกทั้งยังสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียงได้โดยสะดวก ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา นักท่องเที่ยวเห็นว่า มีศักยภาพมาก เนื่องด้วยพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนกันคือเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในด้านการจัดแสดงงานศิลปะในระดับชาติ อีกทั้งยังสามารถเข้าไปหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีการจัดแสดงผลงานอยู่เป็นประจำ ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ และหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีการบริหารจัดการได้อย่างมีศักยภาพมาก เนื่องด้วยมีความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จะอำนวยความสะดวกในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องน้ำ ลานจอดรถ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ ส่วนหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ เป็นต้น ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า มีศักยภาพมากทั้ง 3 แห่ง เพราะพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑ์ที่สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งจากความคิดเห็นโดยภาพรวมของนักท่องเที่ยวเห็นว่า พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์มาก

สรุปผลความคิดเห็นของผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการ ได้แก่ แผนบริหาร และความปลอดภัย และเห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การหาแหล่งทุนสนับสนุน การตลาด และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การรวบรวมและจัดการวัตถุ และการจัดเก็บวัตถุ การสงวนรักษาและดูแลวัตถุ การบันทึกหลักฐาน และการตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ ด้านการวิจัย ได้แก่ การวิจัยวัตถุ และการเผยแพร่และตีพิมพ์ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง และการสื่อความหมายและให้การศึกษา แผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ และเห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ แผนงานด้านการสร้างสัมพันธ์กับสาธารณชน

ผู้ดูแลหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การหาแหล่งทุนสนับสนุน และความปลอดภัย แผนบริหารและการตลาด และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การสงวนรักษาและดูแลวัตถุ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุและการจัดเก็บวัตถุ การรวบรวมและจัดการวัตถุ การบันทึกหลักฐาน ด้านการวิจัย ได้แก่ การวิจัยวัตถุ และการเผยแพร่และตีพิมพ์ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง การสื่อความหมายและการให้การศึกษา แผนงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณชน และแผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ

ผู้ดูแลหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร เห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดแข็งของพิพิธภัณฑ์ โดยด้านการจัดการ ได้แก่ แผนบริหาร การหาแหล่งทุนสนับสนุน การตลาด และความปลอดภัย และเห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ เทคโนโลยี ด้านการจัดการวัตถุ ได้แก่ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ การจัดเก็บวัตถุ การรวบรวมและจัดการวัตถุ การสงวนรักษาและการดูแลวัตถุ การบันทึกหลักฐาน ด้านการวิจัย ได้แก่ การเผยแพร่และตีพิมพ์ การวิจัยวัตถุ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง และการสื่อความหมายและให้การศึกษา แผนงานด้านการสร้างสัมพันธ์กับสาธารณชน และเห็นว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ แผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ

สรุปแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

ด้านที่ตั้งและอาคาร ควรมีป้ายบอกทางในการเดินทางจากเส้นทางต่าง ๆ ที่ชัดเจนและให้สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่น ๆ ได้

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้น ควรมีแผนงานการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาเรียนรู้แก่โรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานที่ ควรเพิ่มงานศึกษาวิจัยด้านการศึกษาเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ เพื่อนำมาพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการด้านการเรียนรู้ของผู้เข้าชม และควรมีกิจกรรมด้านการศึกษาเรียนรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น จุดนั่งพักผ่อน ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และควรมีแผนการอพยพบุคลากร ผู้เข้าชม และการเคลื่อนย้ายศิลปวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และภัณฑารักษ์ ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนำเสนอผลงานที่จัดแสดง เจ้าหน้าที่ควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ ควรจัดให้มีหรือพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านการอนุรักษ์และดูแลรักษาศิลปวัตถุประจำพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการอนุรักษ์ด้วย

2. หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ด้านที่ตั้งและอาคาร ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การเดินทางโดยทางเรือโดยสารจากท่าเรือต่าง ๆ ในคลองแสนแสบ เพื่อขยายพื้นที่การประชาสัมพันธ์ในการเดินทางสู่หอศิลป์ให้มากขึ้น

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประกอบการจัดแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ควรจัดสัปดาห์ส่งเสริมการท่องเที่ยวหอศิลป์และจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ด้วย ควรพัฒนา ควรพัฒนาสู่จิตสำนึกให้ภาษาต่างประเทศมากกว่า 1 ภาษาและเพิ่มการจัดนิทรรศการที่เป็นผลงานระดับนานาชาติมาจัดแสดงภายในหอศิลป์อย่างสม่ำเสมอ ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเข้าชมหอศิลป์ และควรเพิ่มพื้นที่สำหรับรองรับการวิจัยภายในหอศิลป์ด้วย

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ควรเพิ่มจุดพักผ่อนในบริเวณชั้นต่าง ๆ ของหอศิลป์ให้มากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ควรสนับสนุนการใช้สื่อต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์ ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น และควรมีการเพิ่มหรือพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์วัตถุและดูแลรักษาศิลปวัตถุประจำหอศิลป์ และจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัตถุด้วย

3. หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้านที่ตั้งและอาคาร ควรเน้นการประชาสัมพันธ์รายละเอียดของหอศิลป์และรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทางเข้าสู่หอศิลป์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบให้มากขึ้น

ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษา ควรจัดแสดงนิทรรศการที่มีเรื่องราวและมีความสัมพันธ์กับวัตถุที่จัดแสดงให้มีความเหมาะสมกับผู้เข้าชมทุกเพศทุกวัย ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เข้าชม และควรเพิ่มพื้นที่ห้องสมุดและแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยของหอศิลป์ เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาหอศิลป์

ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และปรับปรุงเว็บไซต์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ ลานจอดรถ และควรมีแผนการอพยพบุคลากร ผู้เข้าชม และเคลื่อนย้ายวัตถุ ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินด้วย

ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ประจำหอศิลป์ที่คอยดูแลและอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ควรฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น และควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถในการอนุรักษ์และดูแลรักษาศิลปวัตถุประจำหอศิลป์ และควรเพิ่มหรือจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการอนุรักษ์และดูแลรักษาศิลปวัตถุด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์จากการบอกเล่า และสาเหตุส่วนใหญ่ที่เดินทางมาก็คือเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง ควรจะต้องเน้นให้ความสำคัญในด้านการให้การศึกษแก่ผู้ที่เข้าเที่ยวชม โดยควรสอดแทรกความรู้ และใช้ศิลปะเป็นสื่อในการให้การศึกษาคำรู้โดยประยุกต์เข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน และสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงศิลปวัฒนธรรมได้โดยง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ (2548) การสร้างพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์จะเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สร้างทุนทางวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจให้แก่สังคมไทย เพื่อสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้าถึงและสามารถบ่มเพาะทุนทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาด้านศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3 แห่ง พบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1.) ด้านที่ตั้งและอาคาร ซึ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3 แห่ง ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี มีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่โดยรอบ มีตัวอาคารที่มีลักษณะเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความร่มรื่น สงบเงียบ สวยงาม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2.) ด้านนิทรรศการและการให้การศึกษ โดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ มีห้องจัดแสดงที่มีความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเส้นทางเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความปลอดภัย และมีวิธีการในการนำเสนอเรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดงหลากหลายประเภท ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้จากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้วย ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดงให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชมในความสำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ เช่น การให้การทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้องวัตถุ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์และความรู้ในการเข้าชมนิทรรศการเป็นอย่างมาก และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความโดดเด่นและดึงดูดโดยวัตถุที่จัดแสดง มีเรื่องราวความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงที่มีความสมบูรณ์ของเนื้อหาและเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกชาติทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ กิจดำ และสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (2550) ที่ว่า พิพิธภัณฑ์ต้องมีการจัดการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะอาคารจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ต้องมีชีวิตและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ และต้องจัดหาบุคลากรประจำเพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนั้นพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้ง 3

แห่ง ยังมีการจัดนิทรรศการถาวรและนิทรรศการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหาความรู้ได้มากยิ่งขึ้น 3.) ด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีความสะดวกรวดเร็วในการเข้าชม ส่วนค่าธรรมเนียมก็มีความเหมาะสมดี ทำให้ช่วยส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเพื่อการศึกษาเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น 4.) ด้านเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและภัณฑารักษ์ โดยเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานที่มีอัธยาศัยที่ดีต่อนักท่องเที่ยวและมีบุคลิกภาพเหมาะสมแก่การให้บริการ ซึ่งก็เป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจในการเดินทางเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน แต่เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานจะต้องเพิ่มบทบาทในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานให้มากขึ้น โดยศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานศิลปะทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2552) ที่ว่า หอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยควรเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการให้การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยแก่สังคม โดยเน้นที่บทบาทและหน้าที่ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านบทบาททางการศึกษา องค์ประกอบด้านการจัดแสดงและองค์ประกอบด้านกิจกรรมพิพิธภัณฑสถานและการสื่อสารองค์กร และสอดคล้องกับ สรรเสริญ สันติวงศ์ (2543) ที่ว่าการจัดแสดงของพิพิธภัณฑสถานในปัจจุบัน มีการสื่อสารในส่วนของความรู้ลึกและมีการกระตุ้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมทางความคิดมากกว่าการจัดแสดงนิทรรศการเหมือนในพิพิธภัณฑสถานในอดีตที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ของพิพิธภัณฑสถานศิลปะทั้ง 3 แห่ง มีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นนโยบายนำสู่การปฏิบัติ

1. จากผลการศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ กรมศิลปากร สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังต้องการการเรียนรู้ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลงานศิลปะที่จัดแสดง ดังนั้น การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงให้ชัดเจนโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานจะต้องสามารถให้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง และควรจัดหาพื้นที่สำหรับการเข้ามาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปะด้วยตัวเอง และเปิดโอกาสในการได้ทดลองฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงานศิลปะแขนงต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในขณะที่เข้ามาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

2. จากผลการศึกษาหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการเดินทางเข้ามาเพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปะที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ ซึ่งหอศิลป์ควรเพิ่มในส่วนของการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

ผลงานที่จัดแสดง และจัดพื้นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้เข้าชม และด้วยหอศิลป์มีศักยภาพในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมากซึ่งควรจะมีการร่วมมือกับหอศิลป์ ในต่างประเทศเพื่อยกระดับการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในประเทศไทย รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมระหว่างประเทศให้มากขึ้น

3. จากผลการศึกษาหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปได้ว่า ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเดินทางเข้ามาเที่ยวชมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การเพิ่มจำนวนห้องน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถเข้ามาเที่ยวชมและศึกษาเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับนักท่องเที่ยวปกติทั่วไป และในส่วนของ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งหอศิลป์ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยควรมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาด้านศิลปะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการสอนศิลปะหรือนำชมแก่เด็กและผู้สนใจทั่วไป เพื่อเป็นเวทีในการแสดงออกทางด้านศิลปะอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัยไปยังพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้าน หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร และหอศิลป์ของภาคเอกชน รวมถึงพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะและหอศิลป์ในภูมิภาคต่าง ๆ ด้วย เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในประเทศไทยต่อไป

2. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะทำความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในต่างประเทศกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทยสามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวนานาชาติ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในประเทศไทยพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ในระดับสากลต่อไป

3. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้น เพื่อศึกษาการบริหารจัดการและความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปะในระดับต่าง ๆ เช่น ครูผู้สอนศิลปะ ศิลปินเจ้าของผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ รวมไปถึงปราชญ์ชาวบ้านด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ ในการนำความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างมาพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- คลังปัญญาไทย. (2551). พิพิธภัณฑ. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2551 จาก
<http://www.panyathai.or.th>
- จิรา จงกล. (2532). พิพิธภัณฑสถานวิทยา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินตติ้ง กรุป.
- จุฑามาศ ไชยศรี. (2536). การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวใน
 จังหวัด แม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชำนาญ ภูมาลี. (2542). การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อการศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงศ์ ถือดำ; สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (2550). ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ
 โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน.
 ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ:
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นิคม มุสิกคามะ; และคณะ. (2521). วิชาการพิพิธภัณฑ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. พิพิธภัณฑฑาภิบาล:แนวทางการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑและหอศิลปะ
 ร่วมสมัย. (2548). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 จาก www.m-culture.go.th.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: พิชญาพรินตติ้ง.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร; และคนอื่น ๆ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์. (2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552 จาก
www.national-gallery.go.th.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2551). พิพิธภัณฑ. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2551 จาก
<http://th.wikipedia.org/>.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2546). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งพลาดได้.
 สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2552 จาก
www.thaiedresearch.org/article/detail.php?id=92.
- วิวัฒน์ชัย บุญชัย บุญยภักดี. (2529). ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อมรดก
 ศิลปวัฒนธรรม. จุลสารการท่องเที่ยว กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2530). *พิพิธภัณฑ์กับการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง, (2545). *แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้*. วารสารการศึกษา
กรุงเทพมหานคร. 25,(6): 4-11
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2549). *การวางแผน
ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว*. (เอกสารประกอบคำสอน) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- สุมาลี สังข์ศรี. (2548). *พิพิธภัณฑ์ในอนาคต*. รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). *เอกสารสรุปคำบรรยายวิชาการกลยุทธ์
การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิรินยา จรุงเทียบ. (2546). *การนำเสนอระบบจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อ
การศึกษาของชุมชน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรเสรีญ สันติวงศ์. (2543). *การศึกษาพิพิธภัณฑ์ในฐานะของศิลปะในการนำเสนอ*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 จาก
www.ocac.go.th.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 จาก
www.onec.go.th.
- หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร. (2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552 จาก
www.su.ac.th
- หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ. (2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552 จาก
www.queengallery.org
- อภิญญา บัวสรวง. (2539). *พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย*. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ
กรุงเทพฯ: สำนักกีฬาและวัฒนธรรม. ถ่ายเอกสาร.
- อมรรัตน์ กนกแก้ว. (2549). *ความคิดเห็นของบุคลากร บริษัท สยามไคส์ จำกัด ที่มีต่อการ
จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว*. (วิทยานิพนธ์การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อรุณศรี นาคะวิสุทธิ. *ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอ่าวพระนาง จังหวัดกระบี่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 จาก www.nrct.go.th.
- อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ. (2543). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). *ภูมิปัญญาสี่ภาค:วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย*. โครงการกิตติเมธี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อำนาจ ชาวเครือม่วง. (2551). *การพัฒนาแผนกิจกรรมทัศนศึกษาเชิงนิเวศทางเท้า กรณีศึกษา: โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. วิทยานิพนธ์ วทม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Ambrose, T. and Paine, c. (1993). *Museum Education Service: Within/outside The Museum*. Museum Basics. USA & Canada University of New Mexico's Art Education, May 1985.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Edson, G. and D,d. (Eds.) (1994). *The Handbook for Museum*. London: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1994). *The Education Role of Museum*. Great Britain: T J Press.
- Matheson, A. and Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. UK. Longman Scientific and Technical, Harlow.
- Morgan, C. t. and King, R. A. (1971). *Introduction to Psychology*. Tokyo: International Student McGraw. Hall kogakussha. Ltd.
- Remmer, V.P. (1996). *Introduction to Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Hooper-Greenhill,E (1991). *Museum and Gallery Education*. Great Britain: Liecester University Press.
- Stone, D.L. (1993). *The Secondary Art Specialist and the Art Museum*. Studies In Art Education 35(1): 45-54.
- Zadroany, J. T. (1979). *Dictionary of Social Science*. Washington D.C.: Public Affair Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/ ๖๕๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

เนื่องด้วย นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้” โดยมี อาจารย์ ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง เป็นคณะกรรมการควบคุม การทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารหรือผู้ดูแล หอศิลป์ จำนวน ๑ คน ตอบแบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ และ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ในบริเวณอาคารจัดแสดงนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ ตอบแบบประเมิน ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๒

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ ได้เก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-1825-473

ที่ ศธ 0519.12/ 2674

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มีนาคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการหอศิลป์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

เนื่องด้วย นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้” โดยมี อาจารย์ ดร.นลินา ประไพรักษ์สิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง เป็นคณะกรรมการควบคุม การทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารหรือผู้ดูแล หอศิลป์ จำนวน 1 คน ตอบแบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ และ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชม หอศิลป์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในบริเวณอาคารจัดแสดงนิทรรศการของหอศิลป์ ตอบแบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ในระหว่าง เดือนเมษายน - พฤษภาคม 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ ได้เก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-1825-473

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตออกรายการเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เนื่องด้วย นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้” โดยมี อาจารย์ ดร.นลินา ประไพรักษ์สิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง เป็นคณะกรรมการควบคุม การทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารหรือผู้ดูแล หอศิลป์ จำนวน 1 คน ตอบแบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ และ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชม หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในบริเวณอาคารจัดแสดงนิทรรศการของหอศิลป์ ตอบแบบประเมินศักยภาพ ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๒

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตออกรายการ ได้โปรดพิจารณาให้ นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ ได้เก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-1825-473

ภาคผนวก ข

แบบประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ
การศึกษาเรียนรู้

แบบประเมินศักยภาพ

ของพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

คำชี้แจง: 1.แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะในกรุงเทพมหานครในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด หรือเติมคำลงในช่องว่างตามที่ได้ระบุไว้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 10 ปี ☐ 11 – 20 ปี ☐ 21-30 ปี

☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ มากกว่า 50 ปี

3. อาชีพ ☐ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน

☐ รับจ้าง ☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ เกษียณ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท

☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท

☐ 20,001 – 25,000 บาท ☐ มากกว่า 25,000 บาท

5. การศึกษา ☐ อนุบาล ☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา หรือ ปวช. ☐ อนุปริญญา หรือ ปวส.

☐ปริญญาตรี ☐ปริญญาโท

☐ สูงกว่าปริญญาโท

6. ท่านเดินทางมาพิพิธภัณฑ์โดย

☐ เดินทางเอง ☐ เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

7. ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้อย่างไร

☐ โทรทัศน์	☐ วิทยู
☐ หนังสือพิมพ์	☐ การบอกเล่า
☐ อินเทอร์เน็ต	☐ บริษัทนำเที่ยว
☐ แผ่นป้ายโฆษณา	☐ การประชุมวิชาการ
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

8. สาเหตุของการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์

☐ เพื่อการศึกษาเรียนรู้	☐ เพื่อการวิจัย
☐ เพื่อความเพลิดเพลิน	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

หมายเหตุ:

5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยมาก 0 หมายถึง ไม่มีศักยภาพ

ปัจจัย	ระดับศักยภาพ					
	5	4	3	2	1	0
1. ที่ตั้งและอาคาร						
1.1 มีสถานที่กว้างขวาง						
1.2 สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก						
1.3 มีความร่มรื่น เงียบสงบ						
1.4 ตัวอาคารมีความสวยงาม ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชม						
1.5 มีแผนผังและป้ายสื่อความหมายบอกทางที่ชัดเจน						
1.6 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อที่ตั้งและอาคารพิพิธภัณฑ์						
2. นิทรรศการและการให้การศึกษา						
2.1 ความโดดเด่นและดึงดูดของวัตถุที่จัดแสดง						
2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องจัดแสดง ให้เกิดความประทับใจ เพลิดเพลิน น่าชื่นชม ในความ สำคัญและคุณค่าของวัตถุที่จัดแสดง						
2.3 การให้เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความเหมาะสม เหมาะสมกับผู้เข้าชมทุกวัย						

2.4 เรื่องราว ความรู้ของวัตถุที่จัดแสดงมีความสมบูรณ์ของเนื้อหาและเข้าใจง่าย						
2.5 เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอ เรื่องราวความรู้ของวัตถุที่จัดแสดง						
2.6 ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของการจัดแสดงวัตถุ						
2.7 การรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุที่จัดแสดง						
2.8 เส้นทาง การเดินชมพิพิธภัณฑ์มีความสะดวก ปลอดภัย						
2.9 ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องจัดแสดง						
2.10 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ เช่น การแสดง แสดงสด การให้การทดลองปฏิบัติการ การให้จับต้อง วัตถุ การจัด Event เป็นต้น						
2.11 ประสิทธิภาพและความรู้ในภาพรวมของการเข้าชม นิทรรศการ						
3. การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว						
3.1 การจัดลำดับผู้เข้าชมส่วนต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์						
3.2 ความหนาแน่นของผู้เข้าชม						
3.3 ความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อเข้าชม						
3.4 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าชม และการปฏิบัติตัว ระหว่างการเข้าชม						
3.5 ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียม						
3.6 การรักษาความปลอดภัยแก่ผู้เข้าชม						
3.7 ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ก่อนการเยี่ยมชม						
3.8 เอกสาร แผ่นพับ ข้อมูลที่ผู้เข้าชมใช้ประกอบการเที่ยวชม พิพิธภัณฑ์						
3.9 จุดพักผ่อน						
3.10 จุดนัดพบ						
3.11 ร้านอาหาร เครื่องดื่ม						
3.12 ร้านจำหน่ายหนังสือ ของที่ระลึก						
3.13 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ						

3.14 ห้องน้ำ						
3.15 ถึงขยะ						
3.16 โทรศัพท์สาธารณะ						
3.17 สถานที่จอดรถ						
3.18 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์						
4. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์						
4.1 มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว						
4.2 มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การให้บริการ						
4.3 มีความเอาใจใส่ในการบริการแก่ผู้เข้าชม						
4.4 มีความรู้ ความสามารถในการด้านภาษาในการบริการแก่ผู้เข้าชม						
4.5 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์แก่ผู้เข้าชม						
4.6 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ภัณฑารักษ์						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการให้ข้อมูล

นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

นิสิตปริญญาโทสาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค
แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ

แบบสำรวจการจัดการพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ

คำชี้แจง: 1. แบบสำรวจฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ มีทั้งหมด 15 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์ 2) แผนการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ 3) บุคลากร 4) การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ 5) การดูแลรักษาความปลอดภัย 6) วัตถุที่จัดแสดง 7) การวิจัย 8) การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ 9) การประชาสัมพันธ์และการตลาด 10) นิทรรศการและการจัดแสดง 11) การให้การศึกษา 12) การเผยแพร่และตีพิมพ์ 13) ความต้องการในการฝึกอบรม 14) ความร่วมมือ และ 15) ความต้องการขององค์กร

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด หรือเติมคำลงในช่องว่างตามที่ได้ระบุไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์

1.1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์

ชื่อผู้ดูแล..... ตำแหน่ง

ชื่อพิพิธภัณฑ์

ที่อยู่

โทรศัพท์..... แฟกซ์

อีเมล..... เว็บไซต์

1.2 ลักษณะและการบริหารและการจัดการ

☐ พิพิธภัณฑ์สถานประจำหน่วยงานรัฐ

☐ พิพิธภัณฑ์สถานในสถานศึกษา

☐ พิพิธภัณฑ์สถานเอกชน

☐ พิพิธภัณฑ์สถานท้องถิ่น

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.3 ผู้เข้าชมที่เป็นเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์

☐ บุคคลทั่วไป

☐ นักเรียน/นักศึกษา

☐ ผู้ใหญ่

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.4 กลุ่มผู้เข้าชมส่วนใหญ่ตรงกับเป้าหมายหลักของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ ตรง

☐ ไม่ตรง

ตอนที่ 2 แผนการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์

2.1 ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ประชุม เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายใน 3 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่

☐ ได้เข้าร่วม

☐ ไม่ได้เข้าร่วม

2.2 พิพิธภัณฑ์มีการกำหนดพันธกิจหลักในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

2.3 พิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดทำแผนระยะยาว (5 ปี) ในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

2.4 พิพิธภัณฑ์ได้มีการทบทวนแผนระยะยาว (5 ปี) อย่างสม่ำเสมอหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ตอนที่ 3 บุคลากร

3.1 มีหน่วยงาน องค์กร หรือสมาคม ให้ความดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ มี (โปรดระบุ).....

☐ ไม่มี

3.2 พิพิธภัณฑ์มีนโยบายการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

3.3 พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

3.4 พิพิธภัณฑ์ได้มีการกำหนดภาระงานและหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

3.5 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้พันธกิจหลักของพิพิธภัณฑ์บรรลุจุดหมาย

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

3.6 บุคลากรของพิพิธภัณฑ์มีความรู้ด้านใด.....

3.7 ภัณฑารักษ์จบการศึกษาด้าน.....

ตอนที่ 4 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์

ประเภทของพื้นที่			ร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด
1. พื้นที่ส่วนบริหาร	☐ มี	☐ ไม่มี	
2. พื้นที่จัดนิทรรศการ / จัดแสดง	☐ มี	☐ ไม่มี	
3. พื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น ห้องประชุม ห้องเรียน	☐ มี	☐ ไม่มี	
4. พื้นที่เก็บรักษาวัตถุ	☐ มี	☐ ไม่มี	
5. พื้นที่สำหรับการวิจัย	☐ มี	☐ ไม่มี	
6. พื้นที่สำหรับการดำเนินงานอนุรักษ์/ซ่อมแซม วัตถุ	☐ มี	☐ ไม่มี	
7. ห้องสมุด	☐ มี	☐ ไม่มี	
8. พื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของ จุดนัดพบ	☐ มี	☐ ไม่มี	
9. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	☐ มี	☐ ไม่มี	

ตอนที่ 5 การดูแลรักษาความปลอดภัย

5.1 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยวัตถุ บุคลากร และอาคาร หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

5.2 พิพิธภัณฑ์มีระบบแจ้งเตือนอัคคีภัยและอุปกรณ์ดับเพลิงหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

5.3 พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

5.4 พิพิธภัณฑ์มีแผนอพยพผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

5.5 พิพิธภัณฑ์มีแผนเคลื่อนย้ายวัตถุในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

5.6 บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ได้รับการฝึกและอบรมขั้นตอนปฏิบัติในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือไม่

☐ ได้รับ

☐ ไม่ได้รับ

ตอนที่ 6 วัตถุที่จัดแสดง

6.1 พิพิธภัณฑ์ของท่านแบ่งประเภทของวัตถุที่จัดแสดงเป็นประเภทใดบ้าง (โปรดระบุประเภทจำนวนและร้อยละ ของวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์)

ประเภท	จำนวน	ร้อยละของวัตถุที่จัดแสดงทั้งหมด
รวม		

6.2 วันที่ทำทะเบียนบัญชีและหลักฐานวัตถุครั้งล่าสุด.....

6.3 ระบบการทำทะเบียนบัญชีและบันทึกหลักฐาน และระบบจัดเก็บบันทึกหลักฐานของวัตถุ

☐ คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม.....

☐ เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

☐ ใช้ทั้ง 2 วิธี

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6.4 พิพิธภัณฑ์มีการยืมวัตถุมาเพื่องานด้านต่าง ๆ หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

6.5 พิพิธภัณฑ์มีการทำบันทึกหลักฐานซ้ำและเก็บไว้ในที่ปลอดภัยหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

6.6 พิพิธภัณฑ์มีการถ่ายรูปวัตถุไว้เป็นหลักฐานหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ตอนที่ 7 การวิจัย

7.1 งานด้านวิจัยเป็นภารกิจหลักของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใช่หรือไม่

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

7.2 ได้มีนักวิชาการ นักเรียน/นักศึกษา เข้ามาทำงานวิจัยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ใน 1 ปี ที่ผ่านมาหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

7.3 พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีห้องสมุดหรือแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ตอนที่ 8 การดูแลและสงวนรักษาวัตถุ

8.1 พิพิธภัณฑ์มีการสำรวจความสมบูรณ์ของวัตถุอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.2 พิพิธภัณฑ์มีการซ่อมอุปกรณ์ เครื่องมือที่ชำรุดเสียหายสม่ำเสมอหรือไม่

☐ มี (ภายในเวลา.....วัน)

☐ ไม่มี

8.3 พิพิธภัณฑ์มีการบันทึกหลักฐานด้านสภาพของวัตถุหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.4 พิพิธภัณฑ์มีนักอนุรักษ์ทำงานประจำกับทางพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.5 พิพิธภัณฑ์มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการอนุรักษ์เป็นของพิพิธภัณฑ์เองหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.6 พิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาที่เหมาะสมกับประเภทของวัตถุหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.7 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการป้องกันและกำจัดปลวกหรือแมลงหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.8 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการควบคุมความชื้นและอุณหภูมิหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.9 พิพิธภัณฑ์มีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษา และอนุรักษ์วัตถุหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

8.10 พิพิธภัณฑ์มีการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลรักษา และอนุรักษ์วัตถุหรือไม่

☐ มี (ทุก.....ปี)

☐ ไม่มี

8.11 พิพิธภัณฑ์มีการจัดหาวัตถุอุปกรณ์เพื่อแสดงเพิ่มเติมหรือทดแทนหรือไม่

☐ มี (ทุก.....ปี)

☐ ไม่มี

ตอนที่ 9 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

9.1 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

9.2 พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ตอนที่ 10 นิทรรศการและการจัดแสดง

10.1 นิทรรศการและการจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์จัดตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ ตรง

☐ ไม่ตรง

10.2 พิพิธภัณฑ์มีกระบวนการในการเลือกประเภทและวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับวัตถุหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

10.3 พิพิธภัณฑ์ได้ใช้บุคลากรที่ฝึกอบรมเทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะสำหรับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

10.4 พิพิธภัณฑ์มีการระเมินการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

10.5 พิพิธภัณฑ์มีการปรับรูปแบบการจัดนิทรรศการหรือไม่

☐ มี (ความถี่ ทุก ๆ.....เดือน/ปี)

☐ ไม่มี

ตอนที่ 11 การให้การศึกษา

11.1 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

11.2 แผนงานด้านการให้การศึกษาของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ ตรง

☐ ไม่ตรง

11.3 พิพิธภัณฑ์ได้มีการฝึกอบรมบุคลากรในการให้การศึกษาหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

11.4 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่ (ทั้งในและนอกสถานที่)

☐ มี

☐ ไม่มี

11.5 พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

11.6 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่ชุมชนต่าง ๆ หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

11.7 พิพิธภัณฑ์มีการประเมินแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่ชุมชนต่าง ๆ หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ตอนที่ 12 การเผยแพร่และตีพิมพ์

12.1 พิพิธภัณฑ์มีแผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์หรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

12.2 แผนงานด้านการเผยแพร่และตีพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์ตรงตามพันธกิจของพิพิธภัณฑ์หรือไม่

☐ ตรง

☐ ไม่ตรง

ตอนที่ 13 ความต้องการในการฝึกอบรม

13.1 พิพิธภัณฑ์มีความต้องการในการฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ด้านล่างมากน้อยเพียงไร (โปรดลำดับความสำคัญจาก 1 ถึง 10 โดย 1 หมายถึง สำคัญมากที่สุด และ 10 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด)

ความต้องการ	ลำดับความสำคัญ
1. การบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์	
2. การบริหารและจัดการวัตถุ	
3. การบำรุงรักษาและอนุรักษ์วัตถุ	
4. การให้การศึกษาและการสื่อความหมาย	

5. การประชาสัมพันธ์และการตลาด	
6. การจัดทำเอกสาร และการบันทึกหลักฐาน	
7. การจัดนิทรรศการและการจัดการแสดง	
8. การรักษาความปลอดภัย และการดำเนินการในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน	
9. การต้อนรับผู้เข้าชม	
10. การขอสนับสนุนเงินอุดหนุน	

13.2 หากท่านมีความต้องการในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวข้างต้น กรุณาระบุ

.....

.....

.....

ตอนที่ 14 ความร่วมมือ

14.1 พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เครือข่ายหรือได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กร หรือสมาคม อื่นใดหรือไม่

☐ มี (โปรดระบุ).....

☐ ไม่มี

14.2 พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการยืมวัตถุมาจากที่อื่นหรือไม่

☐ มี เพื่อ ☐ การตรวจวิเคราะห์ ☐ การวิจัย ☐ การจัดแสดง

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

☐ ไม่มี

14.3 พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการให้หน่วยงานอื่นยืมวัตถุหรือไม่

☐ มี เพื่อ ☐ การตรวจวิเคราะห์ ☐ การวิจัย ☐ การจัดแสดง

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

☐ ไม่มี

ตอนที่ 15 ความต้องการขององค์กร

15.1 พิพิธภัณฑที่มีจุดมุ่งหมายหลักอย่างไรในอีก 10 ปี ข้างหน้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑที่มีต่อสังคม
- ☐ พัฒนาเทคนิค วิธีการ และรูปแบบในการนำเสนอข้อมูล
- ☐ รณรงค์เพื่อปกป้องมรดกของชาติที่ถูกคุกคาม
- ☐ ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เอกลักษณ์ของมรดกของชาติและท้องถิ่น
- ☐ สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่พิพิธภัณฑจัดขึ้น
- ☐ สร้างความภูมิใจในมรดกชาติ
- ☐ กระตุ้นให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการสงวนรักษา และการอนุรักษ์มรดกของชาติ
- ☐ พัฒนาการแผนงานด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน
- ☐ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีคุณภาพ ได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ
- ☐ พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ
- ☐ รักษาความสัมพันธ์กับสังคม
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

15.2 เพื่อให้พิพิธภัณฑที่มีความก้าวหน้า ท่านมีความต้องการในด้านใดต่อไปนี้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ พัฒนาศักยภาพของบุคลากร
- ☐ ปรับปรุงวิธีกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน
- ☐ ปรับปรุงกระบวนการทำบันทึกหลักฐาน
- ☐ ปรับปรุงการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงให้น่าสนใจขึ้น
- ☐ ทำงานวิจัยร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานวิจัยให้มากขึ้น
- ☐ เพิ่มจำนวนผู้เข้าชม
- ☐ สนับสนุนนโยบายด้านการอนุรักษ์ในระดับต่าง ๆ
- ☐ การจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารายได้

15.3 บุคลากรของพิพิธภัณฑเคยเรียกร้องให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือไม่

- ☐ เคย ☐ ไม่เคย

ถ้าเคย เป็นการพัฒนาศักยภาพในด้านใดมากที่สุด

บุคลากร ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามที่ได้ร้องขอหรือไม่

☐ ได้

☐ ไม่ได้

บุคลากรด้านใดที่ร้องขอการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

☐ บุคลากรเกี่ยวกับวัตถุ

☐ บุคลากรเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

☐ บุคลากรเกี่ยวกับงานบริหารและการจัดการ

☐ บุคลากรเกี่ยวกับการให้การศึกษา

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

15.4 โปรดประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน พร้อมทั้งความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการบริหารและการ
พิพธิภัณฑ์ของท่าน ตามหลักการจัดการพิพธิภัณฑ์

	จุดอ่อน – จุดแข็ง (1-จุดอ่อน; 5-จุดแข็ง)	ความเร่งด่วนในการปรับปรุง
การจัดการพิพธิภัณฑ์		
แผนบริการ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การหาแหล่งทุนสนับสนุน	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การตลาด	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
ความปลอดภัย	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
เทคโนโลยีสารสนเทศ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การจัดการวัตถุ		
การรวบรวมและจัดการวัตถุ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การสงวนรักษาและดูแลวัตถุ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การบันทึกหลักฐาน	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การตรวจสอบความสมบูรณ์ของวัตถุ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การจัดเก็บวัตถุ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การวิจัย		
การวิจัยวัตถุ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การเผยแพร่และตีพิมพ์	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก

ความรับผิดชอบต่อสังคม		
การสื่อความหมายและให้การศึกษา	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
การจัดนิทรรศการและการจัดแสดง	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
ความรับผิดชอบต่อสังคม (ต่อ)		
แผนงานด้านการสร้างสัมพันธ์กับสาธารณชน (Public Outreach)	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก
แผนงานด้านการให้การศึกษา เช่น แก่เด็ก ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษ	☐ ไม่มี ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการให้ข้อมูล

นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์

นิสิตปริญญาโทสาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ง
แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะทั้ง 3 แห่ง	หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ		พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์		หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1.ป้ายบอกทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์	✓		✓			✓
2.สิ่งที่บ่งชี้ว่ามาถึงพิพิธภัณฑ์	✓		✓		✓	
3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	✓		✓		✓	
4.การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์	✓		✓		✓	
5.การกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวชมในพิพิธภัณฑ์		✓		✓		✓
6.มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่ออธิบายข้อมูล	✓		✓		✓	
7.มีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง	✓		✓		✓	
8.มีแผนผังแสดงภาพรวมของพิพิธภัณฑ์	✓		✓			✓
9.การดูแลความสะดวกของพิพิธภัณฑ์	✓		✓		✓	
10.การรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและวัตถุที่จัดแสดง	✓		✓		✓	
11.สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ	✓		✓			✓
12.ที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยว	✓		✓		✓	
13.จุดนัดพบ	✓		✓		✓	
14.ลานจอดรถ	✓		✓		✓	
15.ห้องสุขา	✓		✓		✓	
16.ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	✓		✓			✓
17.ร้านขายของที่ระลึก และร้านจำหน่ายหนังสือ	✓		✓		✓	

ภาคผนวก จ
แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการเงินที่เกี่ยวข้อง

แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากร	ชื่อและลักษณะ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
ทรัพยากรทาง วัฒนธรรม	1.พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติหอศิลป์	ถนนเจ้าฟ้า เขต พระนคร กรุงเทพฯ	การเดินเท้า รถยนต์ ส่วนตัวและรถ โดยสารสาธารณะ	นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา	จัดแสดงผลงานทาง ศิลปะทุกประเภท	นักท่องเที่ยวชาว ไทยและ ชาวต่างชาติ	คุณสมพจน์ สุชาบุญ ไทร 02- 282-2639
	2.หอศิลป์สมเด็จพระ นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	ถนนราชดำเนิน กลาง เขตพระนคร กรุงเทพฯ	การเดินเท้า รถยนต์ ส่วนตัว รถโดยสาร สาธารณะ และเรือ โดยสาร	นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา	จัดแสดงผลงานทาง ศิลปะทุกประเภท	นักท่องเที่ยวชาว ไทยและ ชาวต่างชาติ	คุณสุภัททา สังสิทธิ (ผอ.หอศิลป์) ไทร 02-281-5360
	3.หอศิลป์มหาวิทยาลัย ศิลปากร	ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ	การเดินเท้า รถยนต์ ส่วนตัวและรถ โดยสารสาธารณะ	นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา	จัดแสดงผลงานทาง ศิลปะทุกประเภท	นักท่องเที่ยวชาว ไทยและ ชาวต่างชาติ	คุณวีระเดช พนนม วัน ณ อยุธยา ไทร 02-221-3841

ลักษณะของทรัพยากร	คุณภาพ	ความโดดเด่นเมื่อเทียบกับที่อื่น	จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว
ทรัพยากรทางวัฒนธรรม 1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ 2. หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 3. หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร			

ภาคผนวก จ

จดหมายขอเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญาโท

ที่ ศธ 0519.12/๔๕ ฯ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๔ สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

เรียน ดร.จูเกียรติ วงศ์เทพเดียน

เนื่องด้วย นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ
เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้” ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ในวันที่ 14 กันยายน
2552 เวลา 10.30 - 12.00 น. ณ ห้อง 301 ตึกบัณฑิตวิทยาลัย ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า ท่าน
เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการ
เพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และ สถานที่ดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

โทรสาร. 0-258-4119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายธีรพงศ์ บวรสุขวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	17 กุมภาพันธ์ 2519
สถานที่เกิด	อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	46/82 หมู่ 9 หมู่บ้านพูนสุขปาร์ค ตำบลหนองปลาไหล อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 20150
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ข้าราชการครู ตำแหน่งครู คศ.2 วิทยฐานะชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	แผนกวิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยการอาชีพบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	ประถมศึกษาโรงเรียนวัดเกาะแก้วเวฬุวัน จังหวัดฉะเชิงเทรา
พ.ศ.2534	มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพนมสารคาม"พนมอดุลวิทยา" จังหวัดฉะเชิงเทรา
พ.ศ.2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
พ.ศ.2541	ศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
พ.ศ.2552	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ